

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 12 december 2016*§ 2 Interpellation om utbildning på vetenskaplig grund (nr 2016:20)*

Anförande nr 1

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag vill börja med att tacka borgarrådet Burell för svaret på Christina Linderholms interpellation. Interpellationen är skriven utifrån en debatt som härjade i början av 2016. Det handlade om pseudovetenskapliga konsultmetoder som är sprungna ur kommunikologi. Jag har övat på det ordet för att kunna säga det. För dem som inte kommer ihåg den här debatten skulle jag rekommendera att ni söker efter programmet *Psykobabb-larna* på Vetenskapsradion. Där kan ni få höra mycket mer om denna pseudovetenskap. Det är ett exempel på oerhört bra undersökande journalistik. Där uppmärksammas hur så att säga certifierade kommunikationskonsulter erbjuder kurser och utbildningar inom kommunikologi. Konsulterna hänvisar till att deras metoder är byggda på det senaste inom skolforskning och pedagogisk forskning. Några exempel i de här reportagen hämtades också från skolor i Stockholms närområde.

Sanningen är dock att de här konsulterna lär ut och tjänar stora pengar på kvasivetenskap, eller helt enkelt hittepå, som bygger på seglivade neuromyter. Grunden är att man tror att hjärnan ska påverkas av olika rörelser som utförs. Det ska helst vara långsamma rörelser, vilka också kallas för hjärnrörelser och som ska bidra till att öka inläringen. Korsvisa rörelser ska vara extra bra för att stimulera hjärnstammen. Den magiska åttan är också bra för att öka inläringen och hjälpa en att minnas. Även den effektiva övningen "hängbjörken" ska ha en viktig påverkan på oss människor. Elever i Trosa kommun har tvingats krypa sakta på golvet för att detta skulle påverka deras inläring. Detta är givetvis ingenting annat än trams och seglivat mumbo-jumbo, där inga kritiska frågor är välkomna. Givetvis är rörelser och motion viktiga för människor, men riktiga forskare hittar inte någon evidens för de här förvirrade teorierna.

Olle Burell! I ditt interpellationssvar säger du att du säkerställer att Stockholms stads skolor inte håller på med sådant här trams. Du säger att det finns en strategi som man arbetar efter och att lärares och skolledares vetenskapliga kompetens är den bästa motkraften. Det här är säkert sant, Olle. Men kan du garantera att vi i vår stad inte har använt oss av sådana här ovetenskapliga metoder? Det blir min följdfråga.

Anförande nr 3

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Det här är en ganska ovanlig interpellation. Den snuddar också vid de stora klassiska filosofiska frågorna. Vad är sanning? Vi har fått ett, får jag säga, ganska upplysande svar från Olle Burell. Då borde frågan vara klar. Han hänvisar till skollagen, där det står att vetenskap och beprövad erfarenhet ska råda. Men är det verkligen ett betryggande svar? Jag känner mig lite tveksam. Jag tycker mig ha märkt postmodernistiska idéer i skolan. Allt kan vara

riktigt och sant – det är bara en uppfattningsfråga. Sanningen finns i betraktarens öga. En berättelse är lika sann som en annan.

Burell hänvisar till den så kallade didaktiska metoden. Vad ska läras ut, varför ska det läras ut, hur ska det läras ut och för vem ska det läras ut? Det är *en* metod. Själv tänkte jag först – jag läste kanske fel – att det var den dialektiska metoden, alltså Hegels metod med tes och mottes, där man låter olika idéer mötas och sedan utmyнна i en syntes. Vänstern, som inte är närvarande, känner ju igen det där från Marx.

Burell är optimistisk om lärarnas omdöme. Han har en positiv tro, och det ska man ju ha. Men hur vet vi vad lärarna har för omdöme? Hur kontrolleras lärarna? Hur är det när olika genusteorier förespråkas i förskolor och skolor? Vi vet att det förekommer. Stöter man inte på sådant i skolorna?

De egentliga frågorna är: Hur når vi sanningen? Hur når vi kunskap? En sak som är viktig när man diskuterar verklig sanning är att alla skolbarn måste förstå enkla naturvetenskapliga regler. Ett exempel är: Varför är det varmare kring takåsarna medan det är kallare här nere bland bänkarna? Jag ska inte ge den vetenskapliga förklaringen, men det finns en sådan.

Vi i SD satsar på en kunskapsskola, vilket vi också framhöll i budgeten. Vi vill att alla ska lära sig tänka. Vi har också lagt fram ett förslag om särskilda klasser för begåvade barn.

Anförande nr 4

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag får be herr Naddebo att hälsa till interpellanten, vars interpellation jag tackar för. Jag tackar också för Naddebos inledande inlägg. Jag har svarat på interpellationen fråga för fråga, och jag är glad över att svaret i ledamotens ögon betraktas som korrekt och bra. Jag skulle här kunna fortsätta att bara leverera artigheter i den här debatten, som lätt skulle kunna spåra ur till någonting som vi inte tror skulle öka arbetsglädjen för våra lärare och rektorer.

Men nu kan jag ändå inte låta bli att säga något mer. Om jag ska vara lite allvarlig: När jag lyssnar på det som sägs här blir jag lite bekymrad över hur liten tilltro vissa ledamöter i den här salen har till våra lärare och våra skolledare. Det finns över huvud taget inte någon anställd i Stockholms stad, i synnerhet inte i utbildningsförvaltningen, som är en isolerad ö och kan göra precis vad den vill eller hitta på någonting som är mumbojumbo, utan vi har ett systematiskt kvalitetsarbete. Vi uppmuntrar våra lärare och alla medarbetare att arbeta i team med kollegialt lärande och närvarande skolledare. Vi har en egen forsknings- och utvecklingsavdelning. Det här följs upp med resultatdialoger och en massa olika system som handlar om att säkerställa att alla elever får en god undervisning som vilar på vetenskaplig grund.

Det här handlar ju om att vår stad och vår kommun har valt att anta utmaningen att bedriva grundskoleundervisning. Dessutom gör vi det med sådan framgång och kvalitet att 70–80 procent av barnen – och deras föräldrar – väljer våra skolor, i vissa stadsdelar uppemot 90 procent. Det är en väldigt hög kvalitet, och vi levererar goda resultat. En av skollagens portalparagrafer är nämligen att skolan ska vila på

vetenskaplig grund. Här i Stockholms stad tog vi 2008 fram ett inriktningsdokument som syftar till förstärkt forskningsbaserad. Det skedde under förra mandatperioden.

Jonas Naddebo! Du frågade om jag kan garantera att inget mumbojumbo har använts. Jag kan väl säga att jag inte kan garantera vad som användes under den borgerliga perioden. Det kanske du får forska lite mer i, apropå forskningsbaserade och kunskapsbaserade interpellationer. Men jag kan garantera att ingen i den nuvarande majoriteten på något sätt har uppmuntrat mumbojumbo. Tvärtom har vi verkligen försökt förstärka det systematiska kvalitetsarbetet.

Du försökte också exemplifiera vad man inte vill ha genom att prata om hjärnrörelser. Jag trodde att du skulle komma in på järnrör, men det var skönt att det inte var det i alla fall, apropå vissa andra ledamöter här.

Jag hoppas att svaret kan vara till fyllest.

Anförande nr 5

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, åhörare och fullmäktige! Jag vill bara förtydliga att jag inte sade att vår personal arbetade med mumbojumbo. Jag försökte förtydliga vad kommunikologin handlade om. Jag var rädd för att den skulle ha kunnat komma in i skolans verklighet. Jag sade inte att vi hade det här i Stockholm. Däremot finns det skolor i vår närhet som har använt sig av de här konsulterna. Just när de utger sig för att vara det sista inom skolforskning finns det en risk för att de här teorierna kan komma smygande. Då är det jättebra, precis som Olle säger, att det är den vetenskapliga kompetensen hos alla lärare och skolledare som är den bästa motkraften, och det är precis det jag sätter fingret på. Jag är också glad för att den här majoriteten inte vill ha in ovetenskapliga teorier i skolan, och jag kan intyga att det gällde även den förra majoriteten.

Men googlar man ”kommunikologi” och ”Stockholms stad” hittar man en medarbetare som är citerad på en sida för kommunikologi. Detta faktum gör mig orolig. Jag citerar: ”Kunskapen om kommunikologi hjälper mig i rollen som landskapsarkitekt. Det har givit mig en styrka att sätta gränser och hitta bättre samverkansformer i de ofta komplexa stadsutvecklingsprojekten som jag deltar i. Processen går lättare.” Detta har skrivits av Elisabeth Tornberg vid exploateringskontoret i Stockholms stad. Det är inte utan att man blir lite fundersam och orolig över att de här tendenserna ska sprida sig till andra delar av Stockholms stad. Nu jobbar Elisabeth som sagt på exploateringskontoret, men bara vetenskapen om att kommunikologiförespråkare finns i staden gör mig orolig. Jag hoppas att vi genom att debattera den här interpellationen bidrar till att sätta ljuset just på hur ovetenskapliga teorier vinner mark. Vi vill verkligen säkra våra skolor, så att de inte ska bli en del av detta. Vår utbildning för våra barn och unga i den här staden måste vi se till att stärka, så att våra elever verkligen kan jobba med det kritiska tänkandet för att vi ska kunna rusta dem inför vuxenlivet.

Anförande nr 6

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Jag är lite förvånad över Olle Burell. För en gångs skull tyckte jag så här i juletider att jag gav ett ganska uppskattande svar på det han hade utvecklat i sitt interpellationssvar. Men jag ville också i detta sammanhang tala lite grann om vetenskapliga teorier. Jag talade om postmodernism. Jag

talade lite grann om olika metoder. Jag talade om Hegel och nämnde till och med Marx. Till min förvåning spårar Burell ur och börjar peka på oss och tala om järnrör. Skulle det röra debatten eller interpellationen över huvud taget? Jag tycker att detta är illa, fru ordförande.

(O r d f ö r a n d e n : Jag håller med Per Ossmer. Detta tillhör inte debatten. Vi diskuterar utbildning på vetenskaplig grund.)

Anförande nr 7

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ber om ursäkt. Både mitt hörselorgan och mitt talorgan spelade mig tydligen ett spratt.

Jag vill återigen tacka för att Jonas Naddebo förtydligar att vi är överens om att all utbildning ska vila på vetenskaplig grund och att vi har en tilltro till våra lärare och rektorer. Det är naturligtvis också med lättnad som jag tar emot informationen att den googling som Jonas Naddebo gjorde inte visade att det var en ledande befattningshavare inom utbildningsförvaltningen som hade den här inställningen. Men jag tycker väl inte att vi över huvud taget ska hänga ut några av våra enskilda anställda i Stockholms stad. Vissa teorier kan man ju ha som person, och det är väl nästan så att man kan tycka att detta gränsar till religionsfriheten. Det finns säkert de som tycker att de kan utföra uppgifter med bödens kraft och sådana saker i det dagliga hantverket i en förvaltning, vilket kanske inte ens jag riktigt tror på.

Men det finns också många pedagogiska metoder som vi tillåter. Vi säger ofta i den här salen att vi vill uppmuntra att det finns en mångfald och något slags artrikedom i Stockholms skolväsen. Då är det dessbättre så att vi har Skolinspektionen, som utifrån de lagar som vår riksdag har stiftat kan granska att all undervisning sker på vetenskaplig grund och att det som är undervisning till exempel är sekulärt och inte har inslag av mumbojumbo. Sedan kan det inom ramen för det finnas saker som kanske är lite flummiga, men där man inte har hittat något bättre sätt. Det kallas utbildning i övrigt. Det kan ske vissa sådana inslag. Men i Stockholms stads skolor ska det vara helt fritt från det. Sedan vill vi naturligtvis inte ha någon åsiktsdiktatur som leder till en så stor ängslighet på våra skolor och förskolor att man över huvud taget inte vågar prata fritt och pröva sig fram. Allt jag har sett och allt jag har läst, framför allt det jag har sett vid mina 100 verksamhetsbesök i de kommunala skolorna och faktiskt också i de fristående skolorna, har verkligen tytt på att det finns ett starkt engagemang för en vetenskaplig grund. Och naturligtvis finns det mycket i det som Per Ossmer sade som också känns självklart för mig.

(O r d f ö r a n d e n : Jag håller också med om att vi i salen inte ska nämna personer som inte kan försvara sig. Det är en oskriven regel i den här salen.)

§ 3 Interpellation om bygglov och detaljplaner (nr 2016:24)

Anförande nr 8

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

(O r d f ö r a n d e n : Det var värst vad det knastrade, Roger! Det måste vi be teknikerna titta på.)

Anförande nr 9

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande och ni i fullmäktige som är flitiga och är här! Det är klart att det knastrar lite grann i högtalarna när Mogert framställer ett så knaggligt interpellationssvar till mig.

Hur som helst beklagade vi bägge två när vi stod här och hälsade på varandra i dag att svaret på interpellationen kommit så sent. Interpellationen föranleddes nämligen av en högst aktuell händelse. Stadsbyggnadsnämnden fattade beslut om en detaljplan i Råcksta. Detaljplanen sade att det skulle byggas atriumhus. Det här är ett exempel på hur knepigt det är när man ska fatta beslut där man inte vill vara alldeles för detaljerad men där man heller inte vill få någonting som man verkligen inte har förväntat sig. I det här fallet blev de här atriumhusen snarast ett litet fängelse, där lägenheterna var helt mörka åt ena sidan. Man hade inte fönster med ljusinsläpp, för det var en mörk loftgång. Det var verkligen så att flera, inte bara jag, som kan vara lite tuff ibland i mina uttryck, tyckte att det här var någonting som man definitivt inte borde bygga. Det var hur långt som helst ifrån det beslut vi fattat om vad som skulle byggas där.

Inför det här bygglovet blev vi väldigt förskräckta. Den här frågan går lite längre än till de så kallade atriumhusen i Råcksta, som så småningom i och för sig blivit till väldigt fina engelskliknande stadsradhus. Reaktionen från mig och Skönhetsrådet, som Mia Totmar tog upp i DN, var verkligen någonting som man anammade. Man sade: Nej, så här kan vi inte bygga. Men utöver den frågan och det exemplet, som löst sig på ett bra sätt genom ett samarbete mellan en framstående organisation som Skönhetsrådet, fritidspolitiker som mig själv och Sveriges största dagstidning Dagens Nyheter, är det ett bekymmer när vi försöker fatta beslut i stadsbyggnadsnämnden utifrån att vi tror att vi ändå får ganska hyggliga hus. Vi fattar beslut om spetsiga sadeltak och får skokartonger. Vad säger du om det, borgarrådet?

Anförande nr 10

Borgarrådet M o g e r t (S): Nu knastrar det igen, trots att jag talar i en annan mikrofon och har lagt bort Björn Ljungs interpellation. Jag tänkte att det var den som gjorde det.

Jag får börja med att be om ursäkt för att svaret har dröjt, precis som Björn Ljung påpekar. Det har dröjt längre än vad det borde ha gjort. Vi kan dock åtminstone glädjas åt att det blev en snabb lösning på problemet. Precis som du sade var inte detta förslag planenligt. Stadsbyggnadskontoret agerade ganska snabbt och tydligt på detta efter informationen och agitationen. Där löste sig allting till sitt bästa.

Hela den här processen bygger i hög grad på ett förtroende. När vi jobbar med mer flexibla detaljplaner, som i det här fallet, bygger det i allt högre grad på förtroende.

Någonting som jag tycker att vi ska ta med oss, både i den här salen och i stadsbyggnadsnämnden, är att vi när vi arbetar med flexibla detaljplaner måste vara noga med vem som har byggrätten. Här handlade det om att man överförde en byggrätt på en ny byggherre som inte riktigt var ”uppkopplad” på hur vi ser på saker i staden och hur vi jobbar. Byggherren gjorde en liten chansning, får man väl säga. Detta ska vi ha med oss.

Det är i hela stadsbyggnadsprocessen ofta fråga om en balans som har att göra med tidig information. Vi i nämnden vill i ett tidigt skede veta vad det är vi drar igång och säger ja till. Då får vi ibland bilder som riskerar att vara väldigt detaljrika, men som faktiskt inte i förlängningen visar det vi kommer att få. Det är en balans mellan det och det som vi har i en del andra ärenden och som också känns otillfredsställande: att man ibland bara tar ställning till en ring på en karta och säger att det ska byggas hus där. Vi måste röra oss, tror jag, mot ett system där vi tar mer och mer av besluten i ett senare skede. Men det måste byggas dels på ett förtroende, dels på en trygghet hos oss som sitter i nämnden.

Anförande nr 11

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag är väldigt ringrostig i interpellationsdebatter och glömde faktiskt det allra viktigaste. Jag ska naturligtvis tacka för det svar jag fått av borgarrådet. Nu har jag reparerat det misstaget. Jag ber om ursäkt för det.

Det är egentligen inte en partiskiljande fråga vi diskuterar. Vid det tillfälle då interpellationen ställdes hoppades jag att den skulle vara det och att vi kunde få en diskussion gällande huruvida ett atriumhus skulle kunna definieras och tolkas på det sätt som man använde här eller inte. Som borgarrådet säger i sitt interpellationssvar är ett atriumhus inte definierat rent juridiskt. Det här kommer vi att råka på väldigt många gånger.

Det jag vill undvika när jag sitter i stadsbyggnadsnämnden och här i fullmäktige är att jag får försvara olika former av planer och hus som byggs men som jag definitivt inte tänkt mig när jag varit med och fattat besluten därför att jag liksom inte vetat vad det skulle bli av det hela. Det här är ett generellt bekymmer. Det är som borgarrådet säger: Vi måste jobba med mer flexibla planer. Vi måste jobba med ett starkt förtroende för att våra förträffliga tjänstemän på stadsbyggnadskontoret lyckas med konststycket att tolka vad vi egentligen vill. Vi hade ett annat exempel, på Lindhagensgatan på nordvästra Kungsholmen, och det var inte kul. Det kom ett hus som vi beslöt om, och det visade sig att det blev så bort i tok fel att ansvarig tjänsteman – utan att man egentligen behövde göra det – tog ärendet till stadsbyggnadsnämnden och dess delegerade för att få vägledning i diskussionen med byggherren. Det kan ju bli på det sättet också.

Jag tror att vi måste jobba mer i bygglovsskedet. Som situationen är nu får vi ett start-pm, och sedan blir det ett förslag till antagande av detaljplan. Det är ett intressant arbetssätt, men det gör också att det är väldigt svårt att få en uppfattning om till exempel vad allmänheten egentligen har för uppfattning om det vi ska bygga. Därför skulle jag vilja ställa en angränsande fråga till borgarrådet: Är du beredd att medverka till att informationen blir sådan att vi i ett bygglovsskede kan se vad vi egentligen ska bygga?

Anförande nr 12

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Låt mig säga att även jag är glad över diskussionen, även om det kanske blir spetsigare när vi inte är så överens som vi är i det här fallet. Men även om vi inte skiljer oss åt så mycket i teorin är det här en oerhört viktig diskussion att föra. När vi nu har så stort fokus på byggtakt och bygger rekordmycket finns det en risk. Det ska man hela tiden ha med sig. Det finns skäl till att vi bygger mycket. Vi har en enorm bostadsbrist i den här staden. Men då blir det någonstans extra viktigt att ha fokus på kvalitet och utformning och diskutera detta, så att vi inte blir fartblinda. Jag är väldigt glad över interpellationen och är naturligtvis glad över att frågan löste sig, men jag är också glad över att vi för diskussionen.

Du tar upp två frågor som jag skulle vilja svara på, Björn Ljung. Den ena gäller dialogen med medborgarna. Den ställs det ännu högre krav på. Vi måste bli skickligare och mer flyfotade för att träffa fler medborgare. Vi måste komma bort lite från – och är lite på väg bort från – klassrumsmöten på kvällstid. Vi måste möta andra grupper av medborgare än dem som har tiden och orken att gå på den typen av möten. Ofta går man dessutom bara dit när man är riktigt upprörd. Vi måste möta folk i vardagen på ett annat sätt. Det ställer ännu högre krav när vi i tidiga skeden inte har tydliga bilder av vad det är vi ska bygga.

Sedan gäller det informationen och situationen med bygglov. Jag tror precis som du att vi måste röra oss mot att ställa de riktiga detaljkraven på utformningen senare i processen för att kunna vara trygga med att det finns en överensstämmelse mellan vad vi säger, vad byggherren säger och vad som egentligen händer. Jag tror att vi behöver röra oss åt ett håll där bygglovsskedet blir allt viktigare. Några av utformningsdetaljerna får helt enkelt vänta till det skedet. Men det kommer också att ställa högre krav på vår egen organisation, ska vi veta. Det blir som sagt egentligen en annan arbetsuppgift som vi skapar.

Anförande nr 13

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Nu blir det här kanske en ganska byråkratisk och lite småtrist diskussion mellan mig och borgarrådet, men i den här diskussionen ligger det väldigt mycket allvar och väldigt mycket som är av stort allmänintresse. Det vi egentligen försöker komma fram till är ett arbetssätt som tillgodoser de förtroendevaldas behov av att få information för att kunna fatta vettiga beslut. Det kan vara nog så svårt att fatta vettiga beslut över huvud taget. Dels ska vi ha en situation där vi har en bra framförhållning för att allmänheten ska kunna säga sitt om förändringar i sin stad, dels ska vi ha en situation där byggherrarna ska bli varse att vi förväntas bygga på det ena sättet och inte på det andra sättet. Det här lilla dramat måste ständigt vara en föränderlig process. Vi kommer nog aldrig att komma fram till exakt hur det ska vara och hur det kommer att bli.

Det finns några grund som vi får försöka undvika. Det handlar om ett arbetssätt med ett mellanspel mellan ett så kallat start-pm, som kommer i ett tidigt skede, och ett antagande av en detaljplan. Däremellan måste det finnas någon form av möjlighet till reaktion, till exempel genom redovisning av samråd. Det blir annars en närmast ohanterlig uppgift, speciellt för fritidspolitiker, att inför ett antagande av en detaljplan klara av att se vad alla samråden säger, eftersom vi dessutom har som kutym att inte ändra inför just ett antagande av detaljplan.

Vi liberaler driver nu hårt frågan att skolor måste in i planen innan vi fattar beslut. Därför har vi vid vissa tillfällen tvingats säga nej till antagande av detaljplan, och det kommer vi att göra även i dag vid två tillfällen för att fullfölja vår linje. Skälet är att man går direkt från start-pm till antagande av detaljplan. Det som finns däremellan har vi inte haft möjlighet att reagera på. Då blir det väldigt abrupt, väldigt konstigt och väldigt svartvitt.

Naturligtvis är jag helt övertygad om att vi vill samma sak. Men det här är någonting som borgarrådet och hans medarbetare i det politiska ledarskapet måste klara ut. Det är jag övertygad om att ni gör. Jag förväntar mig att ni gör det på ett väldigt bra sätt.

(O r d f ö r a n d e n : Nu får vi hoppas att det inte sprakar när du pratar, Roger.)

Anförande nr 14

Borgarrådet M o g e r t (S): Ordförande och fullmäktige! Det sprakar alltid när Björn och jag debatterar, tycker jag. Det är aldrig småtrist när vi debatterar.

Vi är ganska överens i de här frågorna. Jag måste ändå säga att stadsbyggnadsnämnden är en ganska speciell nämnd. Jag skulle väl säga att det är den här stadens roligaste och svåraste nämnduppdrag. När vi har en kort dagordning och funderar på om vi kanske skulle ha ställt in sammanträdet är den ändå ungefär dubbelt så lång som en normal nämnds dagordning i den här staden. Det här är ett speciellt uppdrag. Det är också speciellt såtillvida att åsikterna inte alltid följer partilinjen, vilket ibland gör uppdraget extra roligt.

Med det sagt tycker jag att detta är en viktig diskussion. Jag bidrar gärna till att göra nämnden mer dynamisk och göra det lättare för nämndledamöterna att förstå vad man fattar beslut om, vilket inte alltid är lätt, så att det blir så som vi tror att vi har beslutat. Jag för mycket gärna ett kontinuerligt samtal kring de här frågorna om hur vi kan utveckla vår process. Jag tycker att det ligger i hela stadens intresse. Tack för interpellationen!

§ 5 Interpellation om den lavinartade ökningen av klotter i Stockholm (nr 2016:30)

Anförande nr 15

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 16

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag tackar för svaret. Nu har det runnit lite vatten under broarna sedan interpellation ställdes och sedan svaret skrevs. En av de saker som har hänt sedan dess är att vi under budgetdebatten fick klart för oss att trafikborgarrådet inte är alldeles säker på att det verkligen är så att klottret har ökat, även om trafikkontoret säger att det är så, utan hävdar att det kan finnas andra skäl till att antalet anmälningar ökar. Det är lite intressant i sig.

Vi har diskuterat den här frågan väldigt många gånger. Och i grunden – det har jag nog också sagt väldigt många gånger – är vi förmodligen inte särskilt oense. Ingen av oss gillar klotter. Däremot har vi uppenbarligen rätt olika uppfattningar om hur problemet ska angripas. Det har till vänster funnits en väldigt mycket mer förlåtande attityd till den här typen av verksamheter – nedskräpning och klotter. Jag är inte rätt person att försöka spekulera i vad den beror på, men den har kommit till uttryck i den här salen och på en del andra ställen i ganska många olika sammanhang under en lång följd av år. Jag är inte helt främmande för tanken att det på något sätt är den som ligger bakom att det första vänstern gör varje gång man tar över makten här i staden, vilket har hänt några gånger, är att man ändrar riktlinjerna när det gäller klottersanering. Detta har på något vis blivit en viktig och central symbolfråga.

Det är en viktig fråga för oss också, eftersom det är en fråga som påverkar stockholmarnas trygghet och säkerhet i deras vardag. Klotter föder mer klotter. Människor som vistas i nedklottrade miljöer upplever otrygghet där. Vi undviker miljöer där det klottras mycket och passerar inte dem om vi kan slippa. Vi åker förbi med tunnelbanan eller går raskt förbi och svär lite över att staden eller den privata fastighetsägaren inte kan hantera den här frågan ordentligt. Jag tycker att det är beklagligt.

Jag tycker också att det är beklagligt – detta är något som interpellationen berör – att man nu successivt suddar ut gränsen mellan klotter och graffiti. Där vill jag vara tydlig, vilket jag försökte vara även i budgetdebatten: Jag har inte några som helst problem med graffiti som konstform. Det råkar inte vara min favorittekopp, men det är ointressant i sammanhanget. Till skillnad från en del motdebattörer menar jag inte att sådant som jag inte gillar inte ska få finnas. Jag gillar inte graffiti något vidare, men jag tycker att det är en fullt legitim konstform. Men när man suddar ut gränserna mellan graffiti och klotter genom att till exempel bygga upp kommunala väggar är problemet att man öppnar för att även den illegala verksamheten sprider sig. Det visar sig också att vi har problem med att hålla rent på den kommunala graffiti väggen på Söder. Vi varnade för detta, men majoriteten var rätt obekymrad. Nu ser vi att problemen uppstår. Jag tycker inte riktigt att Daniel Helldén svarar på mina frågor, men jag ser fram emot att han gör det i debatten.

Anförande nr 17

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Cecilia Brinck säger i talarstolen att vi har ändrat reglerna för klottersanering. Det har vi inte gjort. Det har inte skett någon förändring på detta område. Det är fortfarande så att den klottersanering som

ska ske sker enligt det regelverk vi har. Det finns en 24-timmarsgaranti som gäller från det att anmälan har kommit in. Om vi kan konstatera att det är stadens egendom – vi kan ju inte sanera på andras egendom – ser vi till att ta bort klottret inom 24 timmar. Sedan finns det också en regel som säger att kränkande klotter av olika slag tas bort på en gång. Då ska det ske så fort man ser det. Den här regeln gäller. Under åren har det varit skiftande hur fort det har gått, men i mellan 94 och 98 procent av fallen har man klarat det på en gång, och nu är det åter uppe i 98 procent.

Så fort det är vinter och minusgrader kan man inte göra klottersanering på samma sätt som när det är varmt. Det ska man vara medveten om. Därför går det inte att säga att det ska vara borta inom 24 timmar under vinterhalvåret. Om man sätter igång med de metoder man har och det vatten som man måste använda och det är minusgrader kan man spränga sönder betong. Det är det som kan göra att det ibland kanske uppfattas som att garantin inte uppfylls, men det är samma regler som gäller nu som under den tid då Alliansen styrde staden.

Det är en sak vi har ändrat, och det står vi för gemensamt i majoriteten. Vi tog nämligen bort den paragraf som sade att man inte fick ägna sig åt att främja graffiti och andra konstarter. Det rådde ett förbud mot att prata om sådant i staden. I dag finns gatukonst på ett helt annat sätt, vilket många stockholmare uppskattar. Vi har också graffitiväggar där de som vill kan ägna sig åt konstformen graffiti. Det här är någonting som utvecklar staden och gör den mer levande och mer positiv. Jag är glad för att detta sker. Vi kommer att fortsätta att ha detta, samtidigt som det som betecknas som klotter tas bort. Det är den regel som vi arbetar efter.

Anförande nr 18

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Ordförande! Cecilia Brinck säger nu i talarstolen att hon respekterar graffiti som konstform och gör en åtskillnad mellan graffiti och klotter, men i interpellationen måste jag säga att det här inte är särskilt tydligt, eftersom hon kallar lagliga graffitiväggar för klotterplank och menar att dessa borde stoppas eller att man i alla fall borde avvakta med att sätta upp dem tills man gjort en utredning om klottret. Jag tycker inte att den här åtskillnaden riktigt finns med från Moderaternas sida. Det är väldigt beklagligt, eftersom graffiti är en konstform. Det blir väldigt konstfientligt att uttrycka sig på det här sättet, som om det skulle vara klotter som vilket annat som helst.

Anförande nr 19

B o r g a r r å d e t B r i n c k (M): Jag delar uppfattningen att det råder en viss begreppsförvirring på det här området. Jag är säkert själv skyldig till att ha bidragit till den, men det har ni också gjort, eftersom även ni omväxlande har talat om klotter och graffiti och menat att det är ungefär samma sak. Det är inte samma sak.

Trafikborgarrådet säger att 24-timmarsgarantin fortfarande gäller. Ja, det gör den naturligtvis formellt, men efterlevnaden av den har försämrats. Det ser vi i trafikkontorets egna siffror. År 2014 var det 98 procent efterlevnad. År 2015 var det 94 procent. Mellan de här åren har antalet anmälningar ökat ganska dramatiskt. Det är klart att man kan skylla det på att appen har gjort det lättare att anmäla. Det har den naturligtvis gjort, och det tycker jag är bra. Jag tycker att det är bra att appen finns, och jag tycker att det är utmärkt att den ger stockholmarna en möjlighet att fort reagera på det de ser på stan. Det går väldigt mycket fortare än att ta upp telefonen

och försöka få tag på rätt tjänsteman på trafikkontoret för att göra en anmälan. Det är absolut väldigt mycket smidigare att använda appen, och det kanske också har gjort att man anmäler sådant som man annars inte skulle ha anmält. Men vem som helst som rör sig i staden ser att det är skräpigare. Det är mer klotter. Jag råkar bo i ytterstaden. Jag ser det varje dag på min väg till tunnelbanan. Men även ni som bor i innerstaden noterar att det klottras mer och att klottret får sitta kvar längre.

Problemen med att klottersanera på vintern känner vi alla till. De är inte nya. Men anmälningarna handlar inte bara om klotter på vintern. De handlar om klotter under hela året. De kommunala väggarna har inte heller blivit någon jättesuccé, får man väl säga. På Kungsholmen är det fortfarande diskussion om huruvida det över huvud taget går, och i så fall var. Den på Södermalm har redan varit utsatt för att det har ritats saker på den som inte borde få vara där, och då är vi tillbaka i samma diskussion igen: Vad är legitima konstnärliga uttryck, och vad är det inte? Vad händer om någonting som även ni betraktar som klotter hamnar på den kommunala graffitiväggen? Vem ska göra gränsdragningen för vad som är vad? Det är egentligen det som det här handlar om. Man suddar ut gränserna mellan vad som är tillåtet och vad som är otillåtet på ett sätt som gör att folk inte längre kan orientera sig. Det tycker jag är beklagligt.

Anförande nr 20

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag håller med föregående talare om att klottret har ökat. Det ser man inte minst i närheten av de så kallade lagliga graffitiväggarna. Jag håller med om att graffiti är en konstform som man absolut kan bejaka, men det finns väl egentligen ingen anledning till att man måste ge de här konstnärerna offentliga väggar. Konstformen är ju inte bunden till att man måste måla stort på de här väggarna. Det är väl bättre att man försöker uppmana dessa konstnärer att precis som andra konstnärer helt enkelt måla på duk och pannå. Det är väl en mycket bättre lösning. Det kommer också att göra att klottret minskar i Stockholm. Det är också den fråga jag skulle vilja ställa till Daniel Helldén. Vi ser ju ändå att klottret ökar i anslutning till de här offentliga väggarna för graffiti. Är det inte bättre om man i staden uppmanar graffitikonstnärer att göra som andra konstnärer och måla på duk och pannå?

Anförande nr 21

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Jag kan börja med den sista frågan, den från Martin Westmont. Varför uppmanar vi dem inte att måla på pannå? Det är väl så att olika konstarter har olika uttryck och olika material som man tycker om att arbeta med. När det gäller gatukonst och graffiti är det ofta stora ytor som man arbetar med. Det behövs då en helt annan typ av storlek, underlag och så vidare. Därför är det så att de här väggarna behövs. Annars tror jag att det skulle ha varit så att man hade arbetat med pannå och kanske oljefärger, men då blir det oftast en annan typ av konstyttring som det handlar om.

Staden ägnar sig åt att stödja konstnärlig verksamhet. Vi har massor med lokaler som upplåts till det som man traditionellt pratar om som konstutövande. Vi har också idrottsarenor för dem som vill ägna sig åt idrottsverksamhet och så vidare, och nu har vi också i vissa stadsdelar graffitiväggar där man kan ägna sig åt graffitimåleri. Det är inget konstigt med det. Det är den typen av konstyttring som det rör sig om.

Cecilia Brinck frågar om var man ska gränsen för olika typer av konstater, vad som är skadegörelse och så vidare. Jag skulle vilja säga att vi egentligen inte behöver ta den diskussionen här; när någonting målas på stadens egendom på en plats där det inte ska vara är det som vi ser det en sorts skadegörelse som ska tas bort enligt den 24-timmarsgaranti som gäller. Det är inte så att trafikkontoret går ut och försöker göra en bedömning av om det är klotter, graffiti eller något annat när det gäller det här målandet, utan man tar helt enkelt bort det. När det kommer till graffitiväggarna är det heller ingen som är där och gör en bedömning, såvida det inte är kränkande saker som har målats eller skrivits där. Men annars är det inte så att trafikkontoret eller för den delen stadsdelarna är ute och gör en bedömning av vad det är för konstyttring som finns på just den platsen. Det är en plats där man kan vara kreativ och arbeta. Men på våra offentliga platser där det inte är upplåtet för detta gäller 24-timmarsgarantin, och där tar man bort det material som finns.

Anförande nr 22

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Det är helt uppenbart att både klottret och nedskräpningen har ökat under senare år. Vad gäller klotter kan vi se radikala ökningar i stadsdelarna i innerstaden. På Södermalm, eller om det nu var Östermalm, har det skett mer än en fördubbling av antalet anmälningar om klotter sedan ni tog över. Det här borde ni på något sätt dra någon slutsats av. Det är också en känsla som väldigt många människor kan berätta om och som man möter hos medborgarna. Klotter och nedskräpning är ett problem som väldigt många tycker har eskalerat under senare år. Detta upplever man som otryggt och problematiskt i vår stadsmiljö. Jag kan inte se att er revidering av klotterpolicyn på något sätt skulle ha bidragit till att minska klottret, utan den revideringen har snarare bidragit till att öka klottret i Stockholm.

Daniel Helldén nämner gatukonst. Jag tycker att han blandar ihop graffiti och gatukonst. Gatukonst är en annan sak än lagliga graffitiväggar. Gatukonst kan inte få innebära att man får göra vad som helst var som helst bara man kallar det konst, utan någon form av ordning och ramar måste finnas även där. Jag kan nämna ett exempel från Uppsala som jag pratade med Daniel om för några veckor sedan. Där gjorde man olika muralmålningar på kommunens papperskorgar. Det var ett positivt sätt att använda konst i de offentliga miljöerna, och det blev väldigt uppskattat, men det var ett beställningsverk från kommunen. Det har blivit en attraktion både för turister och för Uppsalabor.

Jag tror att det är väldigt få i Stockholm som tycker att lagliga graffitiväggar bidrar till att skapa en mer levande stad, som Helldén uttrycker det. Men jag tror att det är väldigt många som upplever att de här miljöerna ökar otryggheten snarare än någonting annat. Varför ska vi pumpa in skattepengar och belasta stadsdelsnämndernas hårt ansatta budgetar med detta? I Tensta satsar man nästan 1 miljon på en laglig graffitivägg. Det tycker jag faktiskt är provokativt med tanke på de utmaningar som vi vet att Spånga-Tensta stadsdelsnämnd ställs inför, inte minst på det sociala området. Detta är ingen kommunal kärnverksamhet. Det som är kommunal kärnverksamhet är bland annat att upprätthålla en ren och trygg stad, fri från klotter, med snabb klottersanering och snabb städning av nedskräpade miljöer. Det är det som ska vara den kommunala verksamheten, och det är den vi ska lägga pengar på, snarare än på kommunala graffitiväggar.

Anförande nr 23

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag vill ta vid där Erik Slottner slutade. Det här är inte kommunala kärnverksamheter. Jag reagerar kraftigt när trafikborgarrådet tycks anse att det inte är märkligare att tillhandahålla kommunala graffitiväggar än det är att tillhandahålla lokaler för idrottsutövning. Jo, det är faktiskt en betydande skillnad. Det ena är en kommunal kärnuppgift. Jag är en varm vän av frivilliga lösningar även när det gäller idrottslokaler, men det är en viktigare uppgift att tillhandahålla idrottslokaler. Det är inte en kärnuppgift för staden att tillhandahålla graffitiväggar på skattebetalarnas bekostnad. Jag blir lite förvånad över att majoriteten så tydligt prioriterar detta, i synnerhet i ljuset av den ansträngda ekonomi som vi ser i många stadsdelar, inte minst i Spånga-Tensta.

Anförande nr 24

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Erik Slottner säger att det har skett en kraftig ökning av klotter, nedskräpning och så vidare. Det har skett en ökning av antalet *anmälningar* – ja. Den diskussionen har vi haft ganska många gånger i den här salen. Det är ju så att anmälningsfrekvensen har blivit mycket högre i staden. År 2014 gjordes till exempel totalt 32 000 anmälningar om saker och ting som allmänheten hade synpunkter på via appen Tyck till. År 2015 var det 52 000. Varför gick det från 32 000 till 52 000? Jag vet inte – att så många gjorde anmälningar kanske berodde på att vi tog över?

Men om man tittar närmare på de här siffrorna ser man att det gäller inom alla områden. Vad det handlar om är att det finns ett sätt att anmäla som är enkelt att använda, precis som Cecilia Brinck tog upp i sitt anförande tidigare. Det handlar till exempel om stadsmiljöers skyltar, stadsmiljö och drift, kommunikationer, anläggningar, vibrationer, trafiksignaler, upplåtelse, you name it. Det är en lång lista på saker. Alla har ungefär samma ökning procentuellt sett, och anledningen är att det har blivit enklare att anmäla. Det betyder inte att man på grundval av de siffrorna kan komma och prata om att det skulle ha skett en ökning. Visst, Cecilia Brinck kan säga att hon ser klottret öka överallt. Jag tror att Cecilia Brinck kanske har fått – jag ska inte säga tics, men något liknande, på att titta efter just de sakerna. Och det är kanske just detta som de som står för klottret uppskattar, jag vet inte.

Ordning och ramar – ja. Slottner talar om muralmålningar. Jag tror att det gäller de solcellsdrivna soptunnorna i Uppsala, som vi också hade på besök här i Stockholm och tittade på. De var riktigt stiliga. Och självklart – saker och platser som är ämnade för sådana här verksamheter ska få ha konst, såsom muralmålningar och graffiti. Vi har graffitiväggar för att vi vill ha speciella platser där man ska kunna utöva de här konstarterna.

Cecilia Brinck och Erik Slottner pratar om kärnverksamheter. Vi kan ha en lång diskussion om vad som är kommunala kärnverksamheter. Det finns vissa lagstadgade verksamheter som vi måste bedriva. Det gäller till exempel skolan, miljö- och hälsoskyddsnämndens arbete och mycket av mitt område. Stora delar av det som är idrottsverksamhet behöver man inte göra. Då skulle man kunna säga att det inte är en kärnverksamhet. Stora delar av det som jag tror att Roger Mogert kommer att prata om sedan, kulturnämndens område, måste vi inte ägna oss åt, och då är det väl kanske inte kärnverksamhet. Det ska bli intressant att se hur Alliansens kulturbudget

kommer att se ut när de har bestämt sig för kärnverksamheterna och raderat bort kulturutövandet, som betyder så mycket för stockholmarna.

Anförande nr 25

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Det blev lite kulturdebatt, så jag kände mig kallad att delta.

Låt mig börja med att säga som Cecilia Brinck – graffiti är kanske inte min tekopp heller. Å andra sidan gillar jag inte te över huvud taget, så det har ingenting med saken att göra. Det här handlar om någonting annat. Vi ska komma ihåg varifrån vi kommer, vilken situation vi hade i Stockholm, vilken förändring det egentligen är vi har gjort. Den förändring vi har gjort är att vi har tagit bort det så kallade gynnandeförbudet vad gäller graffiti. Man fick inte prata om graffiti. Man fick inte visa graffiti. Man fick inte ha utställningar om graffiti i den här staden, för det påstods skapa brottslighet. Ni skapar morgondagens kriminella, sade en ledamot i den här salen när vi tog bort förbudet. Det är det vi pratar om. Det var ett yppandeförbud. Det är ett åsiktsförbud vi har avskaffat, ett åsiktsförbud som blev kritiserat av Justitieombudsmannen och som ni blev stämda för.

Därför blir jag lite orolig när Kristdemokraterna börjar prata om vilken konst som är konst, vilken konst som är okej och vilken konst som är acceptabel i det offentliga rummet och faktiskt använder Uppsala som exempel. Uppsala är en av de kommuner som fortfarande gör en politisk granskning av konsten i det offentliga rummet. De sticker ut på det sättet. Där ska politikerna godkänna vad som får synas, vad som är konst och vad som är acceptabel konst. De har varit i blåsväder ganska nyligen just på grund av detta i samband med att ett konstverk i det offentliga inte föll vissa politiker på läppen. Dit ska vi inte, fullmäktige. Där är jag överens med åtminstone ett av partierna på den borgerliga kanten. Vi måste hålla armlängds avstånd till konsten. Det kan inte vara vår uppgift att bestämma vad som är vackert, vad som är fullt, vad som är korrekt och vad som inte är korrekt. Det bär iväg åt fel håll.

Anförande nr 26

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det är jättebra att Daniel Helldén lyfter fram appen Tyck till. Som vi sagt innan är det en fråga som vi har drivit under flera år, och vi i Alliansen lanserade detta för några år sedan. Det är väldigt roligt att se att den appen används så flitigt och att användandet och anmälningarna ökar så mycket som de gör. Det är jättebra. Det är också mycket möjligt att en del av den ökning vi ser av klottret i Stockholm beror på ökade anmälningar. Förmodligen är det en riktig iakttagelse.

Men vi kan knappast tro att hela den ökningen, som är mer än en fördubbling – jag tror att det var en ökning på 130 procent i någon stadsdel – skulle kunna förklaras av ökad anmälningsfrekvens. Det har jag väldigt svårt att tro. Som jag sa i mitt första inlägg upplever väldigt många av de medborgare man möter en ökad nedskräpning och ökat klotter i staden. Skulle det bara vara en falsk känsla? Säger man det tycker jag att man talar över folks huvuden, och det tycker jag att man också gör när man argumenterar för att använda pengarna på det sätt ni gör. Som vi har debatterat förut drog ni i er första budget ned på pengarna till bekämpning av nedskräpning med 25 miljoner kronor. Sedan väljer man att lägga pengar på lagliga graffitiväggar. Jag tycker att detta skapar helt fel signaler. Det är också en politik som verkligen går

emot den allmänna folkviljan, skulle jag absolut vilja påstå. När en stadsdel som Spånga-Tensta väljer att lägga 1 miljon kronor på en laglig graffitivägg när man har så många andra sociala problem i stadsdelen provocerar det naturligtvis vanliga medborgare i vår stad. De undrar vad politikerna egentligen håller på med och vilka prioriteringar de gör. Jag tycker faktiskt att den kritiken och oron är berättigad.

Jag vill kommentera det Roger Mogert sade om Uppsala. Du misstolkade mig helt om du trodde att jag lyfte fram hela Uppsalas kulturpolitik som ett föredöme. Det gjorde jag inte. I ärlighetens namn vet jag inte särskilt mycket om Uppsalas samlade kulturpolitik. Du får väl tala med dina egna partikollegor som styr den staden. Vad jag lyfte fram som ett bra exempel var muralmålningar på ett antal nyinköpta solcellsdrivna papperskorgar. Där tycker jag att Uppsala kommun har lyckats, oavsett hur de har lyckats med kulturpolitiken i stort.

Men den som beställer konst måste självklart ändå kunna ha någon form av inflytande över vilken konst det är. Vi kan inte bara beställa konst i det offentliga rummet och sedan säga att vi inte bryr oss om vilken konst det är. Om vi är beställare och lägger pengar på konst är det klart att vi också måste kunna ha inflytande över vilken typ av konst det är. Det är skillnad när vi ger pengar från det offentliga till det fria föreningsliv som utövar konst. Då ska vi inte lägga oss i. Men beställer vi konst för att smycka ut det offentliga rummet är det också rimligt att vi har en viss påverkan på vilken konst det är.

Anförande nr 27

M a r g a r e t a H a g l u n d (SD): Ordförande! Daniel Helldén sade att Cecilia Brinck lider av något slags tics när hon tittar för mycket på klotter på husväggar. Under de senaste två veckorna har jag varit två gånger på julmarknaden i Gamla stan. Den första gången var jag där med en god vän från Turkiet, och vi gick verkligen runt i Gamla stan och tittade. Och Gud vad jag skämdes! I varenda gränd är det klottrat, och det är ekivokt klotter. Gamla stan är vår pärla, och där gick jag och skämdes över våra sönderklottrade gränder. Ta en titt där! Du har inte några tics, Cecilia Brinck! Det är förskräckligt i Gamla stan. Jag var där två gånger, så det är inte någon 24-timmarsregel. Det är pinsamt, tycker jag.

*§ 8 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Mottagande av nyanlända*

Anförande nr 28

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Herr ordförande! Enligt färskas uppgifter till Dagens Samhälle har enbart 38 procent av de nyanlända som staden ska ta emot flyttat in samtidigt som vi får papper på att er prognos är att 69 procent kommer att flytta in före årsskiftet. Det är visserligen ett par veckor kvar, men det är klart att siffrorna skiljer sig åt, och det är oroväckande.

Vad hände egentligen med de tre bygglov som vi fick presenterade för oss tidigare av ledande tjänstemän som sade att nu är detta på väg fram? Inget av dessa bygglov har varit uppe i stadsbyggnadsnämnden. Nu köps det upp dyra hotell- och vandrarhemslösningar, och det finns en oro över att Stockholm följer Malmös exempel och börjar köpa upp bostadsrätter. Kommer detta att hända i Stockholm, Karin Wanngård? Och varför säger ni externt att ni kommer att klara mottagandet när det faktiska utfallet visar på motsatsen?

Anförande nr 29

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande! Tack så mycket, Anna König Jerlmyr, för frågan! När det gäller den nya bosättningslagen, som gäller från och med den 1 mars i år, har Stockholm blivit anvisat 2 810 personer som i dag finns på flyktinganläggningar runt om i Sverige. Vi har med jämna mellanrum rapporterat hur det ser ut, och vi tar fram ny statistik.

Vi har gjort många olika saker. Det första vi gjorde var det som handlade om modulhus och att begära bygglov för dessa. Det ligger hos länsstyrelsen för besked längre fram. Göteborg har en dom emot sig som säger att de inte får ställa upp tillfälliga studentlägenheter – i detta fall därför att grundarbetena har varit för dyra och för kostsamma. Då måste vi med anslutning till vilket besked vi väntar från länsstyrelsen uppdatera de kommande byggloven när det gäller modulbostäder. Där jobbar vi, och vi har ännu så länge inte fått svar från länsstyrelsen.

Vi arbetar också med en kampanj för att stockholmarna ska hyra ut lägenheter eller rum. Vi har hitintills fått in ungefär 170 anmälningar. Ungefär ett femtiotal kan vi räkna bort på en gång eftersom de finns i andra kommuner. Vi går vidare och kommer att skriva avtal för i dagsläget ungefär 20 lägenheter och 30 rum för uthyrning. Det är en liten del. Det kommer inte att lösa allting, men det löser en del.

Vi använder tidigare servicehus och vårdhem som vi ännu inte behöver använda. Vi kommer att nå ungefär 2 000 boenden före årsskiftet. Sedan meddelade Ylva Johansson, ansvarig minister, som du också hörde, att vi kommer att få respit på några månader för att klara årets åtaganden.

Anförande nr 30

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Ordförande! Jag tycker inte riktigt att jag fick svar på frågan om varför det skiljer sig så mycket mellan det faktiska utfallet och prognosen.

Men nog om detta. Bara för att det överklagas i Göteborg behöver man inte gör så här. Där handlar det om ganska omfattande pålning. Det behöver det inte göra i alla de bygglov som nu är aktuella för Stockholms del. Här har vi tre bygglov som skulle ha varit på väg fram till stadsbyggnadsnämnden men som inte är det. Vi undrar såklart vad som hände med dem och var de ligger i processen. Vi är också för ett mottagande, och vi vill gärna se att detta kommer fram. Ni har rådighet från majoriteten, och det hanteras inte.

Dessutom är vi kritiska mot att er majoritet har lagt fram nya riktlinjer på området för papperslösa och att de ska ha rätt till ekonomiskt bistånd. Det är också en fråga jag har: Varför ställer sig finansborgarrådet bakom dessa riktlinjer?

Anförande nr 31

Borgarrådet W a n n g å r d (S): När det gäller modulhusen jobbar vi på detta. Jag är glad för att Moderaterna har denna inställning här i huset om att vi gärna får jobba snabbare med tanke på hur era kamrater i andra kommuner betar sig i frågan.

När det gäller papperslösa handlar det om barnen. Det handlar om de barn vars föräldrar har valt att leva papperslösa i Stockholm. Det är barn som svälter och som inte har möjlighet att få mat för dagen. Nu justerar vi riktlinjerna så att det kommer att handla om att barnen får hjälp med socialtjänst. Det handlar om huruvida man får en bit mat eller inte för dagen.

Än så länge är i alla fall Moderaterna överens om att papperslösa barn ska få gå i skolan. Men ni är inte överens om att de ska få mat för dagen. Ni kanske ändrar er där också, för ni ställer ju numera svaga grupper mot varandra. Det är olyckligt.

Anförande nr 32

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Herr ordförande! Det är absurda anklagelser som kommer från finansborgarrådets sida. Akut bistånd i försörjningsstödet är någonting som alla har rätt till oavsett vem man är. Det har vi alltid varit för, och det gäller även akut sjukvård.

Jag ifrågasätter lagligheten i att börja ge försörjningsstöd för bland annat hyra. Det är det som kommer att läggas fram till fullmäktige i vår. Det är någonting helt annat än bara lite mat för dagen, för det skulle i så fall omfattas av akut bistånd. Detta är att börja permanenta ett skuggsamhälle som börjar växa fram med personer som ska avvisas och inte stanna i Sverige. Nu står Socialdemokraterna bakom att de ska försörjas via försörjningsstöd utan att man kan använda någon form av aktivitetskrav på att komma i arbete för den här gruppen. Det handlar om ett fattigsamhälle, ett parallellsamhälle, som kommer att växa fram i Stockholm under ert styre. Där kommer barnen att bli lidande, och det är långsiktigt mycket, mycket sämre än situationen i dag.

Anförande nr 33

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag lyssnar på vad du säger. Det du säger är att fattigsamhället drivs fram för att man får försörjningsstöd till barnen. Du säger att det blir bättre om de går utan mat för dagen och utan tak över huvudet. Det är det som är att tvinga fram Fattigsverige.

Du blundar för verkligheten. De här barnen finns här i dag. De lever gömda från myndigheter, och de finns i Stockholm. Det Anna gör är att blunda för verkligheten. Du vill inte ge dem någon som helst hjälp. Du vill att de ska försvinna och inte finnas på den politiska kartan. De finns på den politiska kartan. För mig handlar det om barns rättigheter och barns möjligheter. Då kan vi bjussa på lite mat och tak över huvudet. Det är det minsta vi kan göra.

Fråga nr 2. Program för City

Anförande nr 34

Björn Ljung (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Detta är då andra gången i dag, borgarrådet Mogert! Denna gång ska vi tala om hur du egentligen tänker göra för att rida två hästar samtidigt. Det brukar alltid sluta med att man trillar däremellan, och det kommer det nog att göra för dig med. Du måste nämligen välja. Under fem års tid har vi liberaler krävt att det ska komma fram en plan för hur City ska utvecklas när det gäller byggnader. Vision för City antogs för ungefär fem år sedan. Nu har du haft två år på dig, och ingenting har hänt.

Du sade i en intervju i Mitt i i torsdags, tror jag att det var: Eftersom vi inte har något program har vi varit lite försiktiga i våra beslut när det gäller att bygga på och bygga till City. Sedan sade du i nästa mening: Fast några flyttkartonger får det inte bli, och det får inte bli så att den klassiska stenstaden annat än bevaras.

Vad menar du egentligen?

Anförande nr 35

Borgarrådet Mogert (S): Herr ordförande! Detta är alltid lika trevligt! Om det bara vore två hästar att rida på i mitt jobb skulle det vara extremt mycket enklare. Jag tror att det är några fler hästar än så man skuttar runt med i det här jobbet.

Låt mig bara säga så här när det gäller riktlinjerna: Det fanns inget sådant uppdrag när jag tillträdde. När jag tillträdde fanns det – om jag får säga så – faktiskt ingen ordning i staden kring cityexpansionen och cityförändringen. Det var en av de första saker jag fick ta tag i samtidigt med bostadsuppdraget. Vi började försiktigt med att bygga upp en organisation för City. Det fanns ingen sådan på stadsbyggnadskontoret, och det fanns ingen på exploateringskontoret. Det var det första vi fick göra och se till att staden på något sätt kunde svara upp, stå emot och också utnyttja investeringsviljan i City.

Sedan fattade vi beslut inför förra budgeten om ett uppdrag om riktlinjer. Det gjorde vi därför att vi upplevde att det fanns saker där programmet och visionen för City, precis som du sade, som togs 2010 inte riktigt räckte till. Vi behöver ledstjärnor och riktlinjer kring bland annat höjder i City. Annars hoppade vi från tuva till tuva. Också länsstyrelsen efterlyste samma sak. Därför gav vi alltså detta uppdrag. Det rapporterades för första gången av till nämnden inför sommaren. Jag vet därför att du har sett detta arbete. Det är nu ute på dialog, och vi förväntar oss helt enkelt att det kommer tillbaka någon gång under det första kvartalet nästa år.

Det kommer att vara till nytta för oss som sitter i nämnden. Jag tror på fullt allvar att det kommer att göra oss modiga, för då vet vi var vi kan gå upp i höjd. Jag vill påstå

att vi i dag är restriktiva med att gå upp i höjd. Det kanske vi ska vara i fortsättningen också. Men i dag blir vi restriktiva därför att det är så många som vill gå upp i höjd på så många ställen, och det skapar en osäkerhet. Jag upplever samma sak hos länsstyrelsen. När de ser att det inte finns någon riktig plan blir de mer benägna att säga nej.

Anförande nr 36

Björn Ljung (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Det du säger nu, Roger Mogert, är utomordentligt oroväckande. Det du säger är nämligen: Vi kan bygga på City ännu mer. Det är inga problem. Det är bara det att vi inte har något program, och det är därför vi inte gör det. Vi är lite återhållsamma och försiktiga.

Jag tror inte att stockholmarna delar din uppfattning. Vi ska göra vad vi kan för att bekantgöra detta om det nu är så att det är din inställning.

Du säger också att den klassiska stenstaden ska värnas. Betyder det att vi kan slippa påbyggnader i den klassiska stenstaden om vi säger att det är utanför City? Det kan inte betyda det, för det du säger, och det område som City definieras av i Vision för City, innefattar också delar av malmarna. Detta är utomordentligt oroande besked för stockholmarna. Vi kommer alltså att få se kraftfulla påbyggnader på Stockholms innerstad om Roger Mogert får som han vill.

Anförande nr 37

Borgarrådet Mogert (S): Jag förstod faktiskt inte riktigt det du sade. Det var lite rörigt det där, Björn. Syftet med riktlinjerna är att se om det finns platser i City där vi kan gå upp i höjd. Det är ett av syftena. Vi ska se var det är acceptabelt och var det inte är acceptabelt. Om det finns ställen där det går att gå upp i höjd utan att det stör riksintresset och på ett sätt som gör att det påverkar Stockholms skyline positivt är jag för det. Det är inte svårare än så. Men det är därför vi behöver den här typen av riktlinjer, för i dag vill alla gå upp i höjd överallt. En generell ökning av City med fyra, fem eller sex våningar tror jag faktiskt inte vore positivt.

Anförande nr 38

Björn Ljung (L): Roger Mogert! Ditt svar blir ännu klarare. Svaret är att vi mycket väl kan bygga mycket högt i City – betydligt högre än vad vi bygger i dag. Däremot är inte ditt svar klart när det gäller den klassiska 1800-talsstaden, för där säger du nu att du inte förstår vad jag menar. Jag talar om vad du sade i en intervju på den utmärkta sajten mitti.se. Där säger du att det är en möjlighet att vi skulle bygga ännu högre i City om det finns ett program.

Då kan vi inte göra annat än att förvänta oss att ditt program blir att det ska finnas möjligheter att bygga mycket högre och att det även innebär att vi kan bygga på i den klassiska stenstaden. Det är precis det du står och säger. Det tror jag i så fall är ett välkommet besked till väldigt många i den här staden, nämligen att du gärna ser en mer eller mindre ohämmad tillväxt på höjden också i den klassiska stenstaden.

Anförande nr 39

Borgarrådet Mogert (S): Nu förstår jag vad du menar, men det blev inte bättre för det. Det är ett fullständigt bisarrt påstående – ett helt befängt påstående. När jag står och säger att det vi vill ha fram från kontoret är ett besked om var det är rimligt

att gå upp i höjd och var det inte är rimligt att gå upp i höjd blir din slutsats: Då kan vi gå upp i höjd överallt! Det tror inte jag att riktlinjerna kommer att visa. Du har dessutom sett riktlinjerna på nämnden. Du fick dem dragna för dig i somras. Jag tror att vi kan vara överens om att dragningen inte sade att det är okej att gå upp i höjd överallt och hur högt som helst.

Det är en fantasifull tolkning, får jag kalla det för, Björn. Och då är jag ganska snäll.

Fråga nr 3. Kostnaden för inhyrning av personal ökar, vilka åtgärder vidtar staden för att hålla nere dessa kostnader?

Anförande nr 40

P e r O s s m e r (SD): Herr ordförande! Det är väl känt att kostnader för personal som hyrs in från bemanningsföretag i kommuner i hela landet ökar rejält. Det framgår bland annat i en artikel i Dagens Samhälle för en tid sedan. För andra kommuner har ökningen varit ungefär 40 procent under det senaste året. För Stockholm har däremot ökningen varit från 100 miljoner år 2011 till i dag åtminstone 300 miljoner. Det är alltså en skenande utveckling. Det kan finnas många duktiga personer på bemanningsföretag, och de kan ibland tillföra en ökad kompetens. Men det innebär också att det blir svårare med planering och ökade kostnader.

Min fråga är egentligen: Vilka åtgärder vidtar staden för att hålla nere dessa kostnader?

Anförande nr 41

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Tack för din fråga! Enligt min mening ska man ta in konsult- och bemanningsresurser framför allt när det handlar till exempel om tidsbegränsade insatser eller tillfällig arbetsanhopning. Det man ser i Stockholms stad är att vi framför allt har fått ökade kostnader när det gäller it-konsulter på Stadsledningskontoret. Det är kopplat till våra stora it-utvecklingsprojekt, bland annat Skolportalen och GSIT 2. Det är alltså tidsbegränsade projekt som syftar till att utveckla eller ändra ett arbetssätt, i det här fallet ett it-system. Det handlar också om en tillfällig kostnad, det vill säga att efter en viss period kommer vi inte längre att behöva denna typ av specialistkompetens.

I dessa fall tycker jag att det är helt berättigat att ta in konsulter, men annars är stadens ingång att den kompetens som vi behöver i staden på kontinuerlig basis också ska finnas kontinuerligt i staden. Man ser just att övriga konsultkostnader har gått ned i Stockholm, men det är framför allt kostnaden för it-konsulterna som har gått upp. Det ser jag som sagt en saklig grund för.

Anförande nr 42

P e r O s s m e r (SD): Jag fick väl egentligen inte något svar om vilka handlingsplaner som finns om vi tittar på konsulterna. Jag hade tänkt hålla frågan på ett lite annat plan. Tertiärrapporten talar om en förväntad ökning på 83 miljoner på årsbasis, och vi skulle då vara uppe i 700 miljoner kronor bara för konsulter. Då talar jag alltså inte om bemanningsföretag i vanlig bemärkelse.

Det är också en skillnad i utveckling. Är det inte bättre att staden själv, kanske i sin lönepolitik, försöker bibehålla den kompetenta arbetskraft som man behöver? Vi har

ett skräckexempel i Stockholms landsting. Det är en siffra som visar att kostnaden för konsulter där landade på 2,2 miljarder. Nu har vi i och för sig Nya Karolinska som kommer med i bilden, men det är ändå en skrämmande utveckling.

Anförande nr 43

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Som jag sade i mitt första inlägg är det återigen så att om det handlar om kompetens som man långsiktigt behöver ska den finnas i staden. Det är klart att en organisation blir sårbar om man outsourcar alla typer av insatser och tjänster. Så jobbar vi inte i Stockholms stad. Det handlar om huruvida det är kompetens som vi behöver under en längre tid. Där är upphandlingen ett exempel på områden där vi tidigare har förlitat oss i hög grad på konsulter, men den kompetensen behöver vi i staden hela tiden.

När det handlar om införande av avgränsade projekt, till exempel Skolportalen och GSIT 2, är det avgränsade och tidsbegränsade projekt där det är rimligt att ta in konsulter utifrån.

Anförande nr 44

P e r O s s m e r (SD): Man får inte uppfattningen när man ser på den långsiktiga utvecklingen att det är några pucklar här och att det sjunker och försvinner. Tyvärr – och det är därför jag tar upp frågan – är det så att detta ökar. För inte så länge sedan hade jag en diskussion med en av dina kollegor, borgarrådet Lindhagen, om stafettsociomerna. Också där är det en anmärkningsvärd ökning.

Jag kan förstå – jag har själv varit chef – att det inte är så lätt att vara chef när man har problem med att hitta kompetent personal. Men det är då chefskapet sätts på prov. Man måste kunna säga nej ibland, för annars kommer utvecklingen att spåra ur alltmer.

Det jag efterlyste i min fråga är som sagt: Vad gör man? Vad har man för handlingsplan för att hålla kostnaderna och siffrorna nere?

Anförande nr 45

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vad gäller socialtjänsten diskuterade vi handlingsplanen för att förbättra socialsekreterarnas och biståndshandläggarnas arbetssituation senast under T2:an och även under budgetdebatten. Det pågår ett intensivt arbete för att stabilisera socialtjänsten i Stockholms stad och minska beroende av så kallade stafettsociomer.

Vad gäller just kostnader för inhyrda konsulter, som din fråga gällde, är det återigen så här: På alla områden bortsett från it-konsulterna minskar användandet av konsulter. Kostnaderna minskar. När de inte minskar handlar det just om införandet av Skolportalen och GSIT 2. Så kommer det alltid att vara för organisationer: Om man har ett tidsbegränsat behov av en specialistkompetens kommer man att ta in kunskap utifrån. Jag håller med dig om att en organisation som gör så hela tiden blir sårbar, men så har vi inte för avsikt att göra i Stockholms stad.

Fråga nr 4. Möjligheten att bygga högt i Stockholm

Anförande nr 46

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag vill ställa en fråga till borgarrådet Mogert om möjligheterna att bygga högt i Stockholm och, såklart, om Bällsta radartorn. Centerpartiets förslag i budgeten för 2017 om att utreda Bällsta radartorn för att kunna bygga Stockholm högre och tätare blev uppfyllt redan innan vi har gått in i år 2017. I förra veckan blev stadens och Luftfartsverkets utredning om Bällsta radarstations påverkan på Stockholms utveckling offentlig. Det är minsann spännande läsning för en som vill se skyskrapor på sikt i Stockholm.

Som vanligt får vi centerpartister rätt. Det var helt rätt av oss att sätta fingret på den springande punkten. Vi måste lösa frågan om flygradarn för att kunna bygga Stockholm tätt och högt.

Min fråga till stadsbyggnadsborgarrådet blir: Hur tänker du agera utifrån den utredning som vi nu har i vår hamn?

Anförande nr 47

Borgarrådet M o g e r t (S): Förlåt, men jag måste nästan fråga: Ska du styra ihop med Liberalerna sedan? Ni har lite olika ingång i frågan om höga hus.

Vi har jobbat med Bällsta radar under en längre tid, som du vet. Och vi kommer att fortsätta på samma sätt. Det gäller att i slutändan identifiera vilka typer av tillägg som behövs till radarkapaciteten. Det är någonstans det vi talar om. Och hur finansierar vi detta? Där ämnar vi fortsätta att vara den som driver hela processen och driver staten framför oss. Jag tror att du känner till detta, och vi för också diskussioner med privata aktörer om detta. Det finns ju också andra ekonomiska intressen, och vi resonerar om huruvida det är möjligt och i så fall rimligt att även privata är med och bidrar om det hamnar i en ekonomisk fråga.

Anförande nr 48

J o n a s N a d d e b o (C): Din inledande fråga kan liknas lite grann vid humlans möjlighet att flyga. Men jag har samma fråga till dig när du styr tillsammans med miljöpartisterna. Ni är inte heller alltid överens, och ni har inte ens majoritet i er nämnd ibland. Vi har nog samma utmaningar på båda sidor av blockgränsen.

Det är jättebra att ni har tagit fram denna utredning tillsammans med Luftfartsverket och slutat spela pingpong om vem som bär ansvaret. Jag tycker givetvis att vi ska vara försiktiga med skattebetalarnas pengar. Men nu, när utredningen pekar på att det handlar om nästan 52 000 bostäder som berörs av Bällstaradarn är 42 miljoner kronor, som det står i rapporten, inte speciellt mycket. Jag känner till de juridiska hindren, och jag har respekt för dem. Men, som jag sa i medierna i förra veckan: Lös problemet! Bostadssituationen kräver det.

Min avslutande fråga till Roger blir: Är du beredd att lösa problemet?

Anförande nr 49

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag föreställer mig att det ligger lite i arbetsbeskrivningen att man ska vara med att lösa problemet, så det är jag absolut beredd att göra.

Sedan ligger det många fler saker i detta. Staten har under hand ställt en del andra krav om långsiktigt ansvar och så vidare. Det är alltså inte bara så enkelt som att öppna plånboken och ta en kostnad. Det handlar om att komma fram till med staten om vad staden är ansvarig för och vad staden inte är ansvarig för. Men det måste absolut vara av yttersta prioritet att lösa frågan. Det måste det förhoppningsvis vara också vara för staten.

Anförande nr 50

J o n a s N a d d e b o (C): Tack Roger! Det är nästan lite med skrattet i halsen som du svarar mig att vi givetvis ska vara med att lösa problemet. Jag tycker att denna fråga är allvarligare än så i det här fallet. Det handlar om att vi måste få en lösning på problemet så att vi kan bygga staden tätare och högre. Vi har en utmaning när det gäller att kunna hitta möjligheter att bygga alla de bostäder som vi vill.

Centerpartiet har drivit på för ett skyskrapeprogram. Det har vi föreslagit länge. Jag förstår att vi inte kan få alla våra önskningar uppfyllda på en och samma gång trots att det snart är jul.

I torsdags hade du presskonferens om cityplanen. Det var lite spännande. Många med mig trodde säkert att du skulle komma med en färdig plan, men så var inte fallet. Det är kanske ett intyg på att ni inte har det så lätt att komma överens i majoriteten.

Jag har en avslutande fråga. Du talade nyss med Liberalerna här, och jag tyckte mig höra att du ändå öppnade för höga byggnader i City på vissa väl utvalda platser. Kommer de här förslagen att finnas med nu när ni väl kommer överens om en cityplan med höga hus?

Anförande nr 51

Borgarrådet M o g e r t (S): Låt mig börja med det du först ställde frågan om. Det ligger lite i sakens natur att det vore en jäkligt dålig förhandling gentemot staten att tala om hur mycket vi här är beredda att betala. Det hoppas jag att du förstår och respekterar. Det är lite grann därför jag svarar. Jag kan inte bara säga: Så här mycket tänker vi betala! Det vore en jättedålig förhandlingsteknik. Det tror jag att vi kan vara eniga om, för det handlar om att värna våra skattepengar och vårt ansvar för framtida flygutbyggnad.

Jag tror att du möjligen har missförstått vad riktlinjerna innebär och var de kommer ifrån. Detta är från stadsbyggnadskontoret, och det är inte en politisk produkt som läggs fram. Det är stadsbyggnadskontorets analys och riktlinjer. Sedan kommer de upp i nämnden för behandling. Men de har presenterats för nämnden, och de har varit ute på dialog bland annat i skönhetsråd och till bransch. Det är alltså inte ett politiskt dokument som på något sätt är förhandlat, och jag har inte heller sett det.

Fråga nr 5. Förtätning i ytterstaden

Anförande nr 52

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag har försökt i ett antal budgetfullmäktigedebatter att få upp frågan om just förtätning av ytterstaden. Jag tycker att det är svårt att få denna debatt med er, för ni brukar bara svara något om att man inte kan bygga stenstad överallt. Sedan försvinner debatten.

På förra stadsbyggnadsnämnden, som vi hade i torsdags, var det flera ärenden – jag har räknat ut att det var fem stycken, men det är möjligt att det var några fler – där man valde aktivt valde att bygga punkthus i stället för kvarter eller sammanhängande lameller med entréer vända mot gatan. Några sådana stadsdelar var Hökarängen, Årsta, Bandhagen, Gröndal och Västertorp. I ärendet som gällde Bandhagen föreslog man till och med gavelvända punkthus med förgårdsmark. Det trodde jag faktiskt tillhörde en förgången tid. I tjänsteutlåtandet skrev man att dessa hus skulle bidra till att öka Trollesundsvägens stadskvaliteter.

Då vill jag ställa frågan till Roger Mogert: På vilket sätt bidrar gavelvända punkthus med förgårdsmark till att stärka stadskvaliteter?

Anförande nr 53

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag frestades ett kort tag att svara: Man kan inte bygga stenstad överallt. Men jag skippar det.

De gavelvända husen i Bandhagen fortsätter på det uttryckssätt som finns i tillägget från 90-talet i Bandhagen. Det är det enda riktiga nya tillägget sedan den ursprungliga planen av Markelius från 50-talet. De kommer att fortsätta att göra Trollesundsvägen till en typ av stadsgata. Man kan dessutom tillföra lokaler i bottenplanen i några av husen. Nu ska det sägas, fast det tar emot eftersom jag bor i Bandhagen, att Bandhagens centrum inte är Stockholms mest livaktiga centrum. Det är alltså inte bara att sätta upp några lameller ut mot gatan och sedan tro att det blir ett myller av affärer och restauranger. Så fungerar inte marknadsekonomin. Men husen fortsätter på ett tema som innebär att Trollesundsvägen blir mer av stadsgata. Jag tycker att det är en riktigt bra lösning.

Anförande nr 54

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag tycker att det är märkligt när Roger Mogert lyfter upp 90-talet som ett exempel. Det känns kanske som en dålig epok i stadsbyggnadshistorien som vi gärna vill glömma. Det var ett antal decennier, 70-, 80- och 90-talen, som kanske inte kommer att gå till historien som den tid då vi byggde ut och förtätade Stockholm på det bästa sättet. Däremot nämner man ofta 20-talet som ett lyckat exempel på stadsbyggnadskontoret självt. Man säger till och med att 20-talsklassicismen är det bästa vi har i vår historia. Då kan man undra varför vi inte inspireras mer av den när vi bygger nytt, om det nu är det bästa vi har.

Även om man inte kan få ett myllrande gatuliv med fler affärer och butiker i alla de här bottenvåningarna – det begriper jag också – är det klart att utrymmet och möjligheterna ökar om man bygger tätare och sammanhängande lameller med entréer ut mot gatan. Jag förstår inte varför det skulle vara så omöjligt att få till detta i Bandhagen.

Anförande nr 55

Borgarrådet M o g e r t (S): 90-talet har en del synder; visst är det så. Jag tycker nog i och för sig att tillägget i just Bandhagen har blivit ganska bra. Man inledde en möjlighet att göra en stadsgata av Trollesundsvägen. Sedan kan jag hålla med om att just i det läge där de byggdes hade man kunnat tillföra ytterligare en eller två butikslokaler. De är ännu mer centrumnära än den här fortsättningen som du talar om.

Jag tycker att det är rimligt att fortsätta med någorlunda detta formspråk. Det är inte riktigt det formspråket man använder, men man talar med den utbyggnaden och den tillbyggnaden. Det tycker jag är en rimlig sak att göra i det läget.

Anförande nr 56

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Man skulle också kunna resonera så att vi vill tillföra nya värden i stadsdelar och att man vill lägga till värden som i dag inte finns. Jag kan mycket väl tänka mig att man i flera förorter som planerades under 50-, 60- och 70-talen skulle kunna tillföra mer innerstadsvärden med slutna kvarter, med färgglada fasader och med sluttande tak just för att tillföra nya värden som i dag inte finns. Då skulle man kunna få de här stadskvaliteterna även utanför innerstaden.

Jag fick en snabb twitterreaktion på det här med Bandhagen när jag skrev ett pressmeddelande om det från just en vänstersympatisör som bodde i Bandhagen. Han sade: Jag längtar efter att man skulle kunna bygga mer stadslikt i Bandhagen. Han såg verkligen fram mot det. Jag vill bara upplysa Mogert om att det finns ett stöd även hos era sympatisörer för att bygga mer stadslikt i våra förorter. Man behöver inte alltid bygga vidare på den struktur som finns.

Anförande nr 57

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag vill nog påstå att man delvis inte bygger vidare på den grundläggande strukturen. Den är Markelius plan från 50-talet när HSB byggde området. Den är någonting annat. Den är trafikseparerad, den bygger på stad i park och det är ganska stora grönområden där husen ligger en bit ifrån vägen. Det här spelar snarare vidare på tillägget från 90-talet med alla dess fel och brister. Det är alltså inte riktigt att ansluta sig helt till den befintliga strukturen. Man tillför lite grann. Man tillför ett annat formspråk, och man tillför en god andel nya bostäder. Man bidrar till att göra Trollesundsvägen mer stadsmässig.

Fråga nr 6. Siffran 31

Anförande nr 58

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! Ann-Margarethe Livh och jag har haft en del duster i den här talarstolen som har handlat om siffror. Nu börjar vi närma oss jul, och då tänkte jag att man kanske inte ska vara alltför hårdhänt verbalt inför julen. Men så ändrade jag mig.

Ett citat från Ann-Margarethe Livh från budgetdebatten låter så här: Vi har tre allmännyttiga bostadsbolag som har trimmat sina organisationer och som bygger så att det knakar. Detta tycker jag var verbal hybris. Det handlade om att vi har lite olika syn på detta. Det stod i T2:an att det skulle byggas 900. Ann-Margarethe sade: Vi når väl upp till 400, eller du sade att ni hade nått upp till 400. Nu fick vi svar från Svenska Bostäder i torsdags: I år byggs 31 bostäder.

Ann-Margarethe Livh! Vad har du att säga om det?

Anförande nr 59

Borgarrådet L i v h (V): Joakim! Jag tycker att du ska ställa den frågan till dig själv. När jag har gått upp här och presenterat ärenden för allmännyttan och när vi ska bygga har du omedelbart hoppat upp och skrikit: Det är våra markanvisningar! Det är

våra markanvisningar! Nu, när du ser att siffran är liten, är det plötsligt inte alls dina markanvisningar. Då är det vårt fel. Jag tycker att du ska bestämma dig för vad det är som faktiskt gäller.

Jag ska också hålla mig till en lugn ton eftersom det nästan är jul. Vad det handlar om, Joakim, är att ni under åtta år misshandlade allmännyttan. Ni sålde ut, ni ombildade och ni gjorde inga markanvisningar. Ni gjorde åtminstone väldigt få markanvisningar. Jag kan bara säga att 2007 gjorde ni 193 markanvisningar. Lyssna på det här: 193 markanvisningar! Det är de resultaten som sedan visar sig längre fram, när det är klart för byggstart.

Jag tycker att du ska fråga dig själv: Varför gjorde vi så få markanvisningar? Du kanske kan svara på det, Joakim.

Anförande nr 60

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! Detta är makalöst, men nåväl – jag kan citera dig igen från budgetdebatten: I budgeten står att målet är 500 lägenheter per bostadsbolag – bara det är fel, men all right – och det är det som gäller. Det är det vi håller på att arbeta för. Att nämna 31, som du gör, tycker jag är ganska oförsämligt! Så säger du till mig. Du vet att Svenska Bostäder hittills har byggt över 400 eller hittills kunnat visa på över 400 byggstarter. Du sitter i styrelsen, så du borde veta! Så sade du ordagrant till mig.

Då säger jag att det är någonting som inte stämmer här, Ann-Margarethe. Det är en prognos på 400, och hittills är det 31. Jag tycker att man lurar stockholmarna. Om man åtminstone inför julen talar sanning kan man se till att de där 31 också får den sanningshalt som de förtjänar.

Anförande nr 61

Borgarrådet L i v h (V): Jag tycker att det är outhärdligt fånigt, Joakim, att bråka om de här nästan 400 lägenheterna. Du var på styrelsemöte, och du vet lika väl som jag att det är en krånglig överklagandeprocess som gör att de här nästan 400 lägenheterna i Albano kommer att påbörjas i början på nästa år. Det vet du också.

Du håller på och gnäller på våra hårt arbetande kommunala bostadsbolag när det inte är deras fel att det är krångliga överklagandeprocesser som gör att ett stort bygge som skulle ha startat nu i slutet på året i stället kommer att starta under nästa år. Är det inte viktigast att bostäderna kommer igång? Tycker du inte det? Är det absolut jätteviktigt för dig att de ska vara på plats den sista december när de kanske är där i januari? Huvudsaken är att vi bygger mycket, mycket mer än ni någonsin gjorde med allmännyttan.

Våra markanvisningar 2015, Joakim Larsson, var 2 600. Jämför det med era ynkliga 193 markanvisningar när ni tog över i den här staden!

Anförande nr 62

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det jag kritiserar, Ann-Margarethe Livh, är att ni verbalt håller på med hokusfokus. Den ena dagen bygger ni mer än det någonsin har byggts. Nu när vi bevisar att det inte stämmer med det ni säger så säger ni: Ja, men det beror på att det här är era bostäder! Men då har ni ju inte byggt någonting alls

sedan ni tog över, Ann-Margarethe Livh! Det är ju ännu värre med tanke på vad du säger verbalt i den här talarstolen – nu gäller den här talarstolen, och här talar vi sanning. Det är ett problem för stockholmarna när bostadsborgarråd och majoritet står och tricksar med siffrorna på det sätt som ni gör. Här har vi nu resultatet.

Jag har aldrig kritiserat, och kommer aldrig att kritisera, Svenska Bostäder för att man inte har lyckats få igenom alla överklagandeprocesser – aldrig. Men jag kritiserar er verbala del av denna debatt, som är skandalös.

Anförande nr 63

Borgarrådet L i v h (V): Jag anklagar er för att ha misshandlat våra kommunala bostadsbolag. Det har varit utförsäljningar och ombildningar, och de har minskat med nästan 30 procent i omfång. Dessutom gjorde ni inga markanvisningar. Det var 193 markanvisningar 2007, och 2008 var det 823 – grattis! Jämför det med våra 2 600 nu! Vi har fått pressa våra bolag. Vi har fått omstrukturera och vässa bolagen för att de ska komma igång och bygga. Det byggdes faktiskt nästan ingenting under er tid.

Det är en stor lögn när du står här och säger att du månar om bolagen, för det gjorde ni inte. Ni var i färd med att rusta ned våra kommunala bolag, vilket hade varit en katastrof för stockholmarna, speciellt för de stockholmare som har svårt att få en lägenhet.

Fråga nr 7. Snöröjning

Anförande nr 64

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Herr ordförande och ledamöter! För ett ganska kort tag sedan stod vi här och munhöggs om den i långa stycken obefintliga snöröjningen efter det stora snöfallet i början på november. Jag försökte för Liberalernas räkning att både ta ansvar för situationen och komma med konkreta förslag på hur staden skulle kunna öka sin kapacitet. Hittills har det antingen bemötts med tystnad eller möjligen hån från den rödgrönrosa majoriteten. Skyllandet på den tidigare majoriteten blir allt svårare för er i den rödgrönrosa majoriteten för varje dag som går.

Jag tänkte ändå passa på så här i jul- och decembertider att fråga trafikborgarrådet om det är rimligt att när det bara kommer så lite snö som det har gjort nu i dagarna ändå är så uselt röjt att folk halkar i drivor på trottoarerna. Hur lite snö ska det komma för att ni ska hinna med?

Anförande nr 65

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Jag har inte uppfattat att de senaste dagarnas snö har utgjort de problem som du beskriver här, Patrik Silverudd. Jag kunde konstatera i morse att både gång- och cykelbanor var isiga. Det blir en sådan effekt; man kan inte alltid klara att få till detta över en natt när det händer saker och ting i och med förändringarna i väderleken. Däremot var sopsaltarna ute ganska friskt i morse även på en del gångbanor.

Jag kan inte riktigt se att det har varit på det sätt som du säger. Jag skulle nästan behöva gå tillbaka och höra om det finns andra som har upplevt det såsom du har

gjort det. I den del av staden där jag bor var det mycket väl plogat och sandat på både trottoarer och gator, kanske nästan i större utsträckning än vad som står i avtalen.

Du nämner att det skulle finnas något håfullt från majoriteten när man har ställt frågor om detta. Det känner jag inte till. Däremot kan jag säga att på torsdag kommer trafikkontoret att presentera den preliminära rapporten om vad som hände sist när det snöade som mest på över hundra år. Då ska vi preliminärt få reda på vad de har kommit fram till och vad som hände då. Under våren ska det sedan komma en slutgiltig rapport som beskriver detta. Jag hoppas att vi på torsdag kan säga lite mer om vad som kanske behövs för ytterligare direktiv och titta på det för att se till att snöröjningen fungerar ordentligt när det snöar extremt mycket. Det är klart att det inte snöade extremt mycket häromdagen, och jag tycker att det har fungerat.

Anförande nr 66

Patrik Silverudd (L): Herr ordförande! Jag kan konstatera att i morse såg jag under tio minuters promenad tre personer som trillade. Det var enbart på grund av att jag har problem med ett ben och därför går lite försiktigt som jag inte själv drattade på ändan. Man kan konstatera att det inte är lika illa nu som i november, men om det är det vi ska jämföra med kommer vi alltid att kunna säga att det i alla fall är bättre än det var då.

Din borgarrådskollega Jan Valeskog orerade om hur många Globen fulla med snö som föll under ett dygn i november. I vanliga fall är det trevligt med snöglober, dock inte då. Men den här gången har det inte snöat så mycket, och rätt många halkade trots allt omkring i den här staden i morse. Sopsaltare på trottoarerna – det måste jag erkänna att jag inte har sett på Söder, i alla fall.

Det är inte sandat överallt; det kan jag lova dig. Jag kan också konstatera att ni har en hel del förslag i verksamhetsplanen, men det är förvånansvärt lite om snö.

Anförande nr 67

Borgarrådet Helledén (MP): Jag noterade precis som Patrik att det var halt på många ställen i morse. Det betyder inte att snöröjningen inte har fungerat fullt ut. På många ställen var det alldeles utmärkt, men när jag kom närmare in i staden var det inte lika klockrent när jag skulle förflytta mig. Det kan vara tillfälligheter, eller så är det något annat. Vi har inte lyckats förändra snöröjningen på en månad, utan vi har fortfarande ett visst antal entreprenörer och ett visst antal avtal som har funnits sedan länge och så vidare. Det är någonting som vi nu tittar över, och vi kommer att presentera en delrapport om detta på torsdag. Jag hoppas att vi kan gå vidare med det arbetet.

Nej, det fanns inte så mycket i verksamhetsplanen om detta. Men det finns alltså en rapport som jag har berättat om. Den kommer fram, och den kommer att beskriva läget som det var då och framtiden.

Anförande nr 68

Patrik Silverudd (L): Ordförande! Jag hoppas att denna rapport även kommer trafiknämnden i övrigt till känna, för den nämndes inte över huvud taget i förra veckan när vi hade nämndmöte. Det tycker jag är lite småtråkigt.

I verksamhetsplanen står följande, väl dolt under någonting som heter Ekonomisk förvaltning: Även inom driftsverksamheten finns behov av att ha beredskap för förändrade omständigheter, bla bla bla, snörik vinter och så vidare. För att bättre kunna möta sådana förändringar kommer kontoret under våren att arbeta med att förbereda alternativa handlingsplaner.

Det är lite märkligt att man *efter* vintern ska utreda och ta fram alternativa handlingsplaner. Det är inte riktigt det behovet jag ser att vi har i den här staden. Det föreligger sällan ett behov av effektiv snöröjning i april.

Anförande nr 69

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Den verksamhetsplan som vi tog i trafiknämnden gäller för nästa år och det arbete man gör då. Den blickar framåt, och den talar inte om saker som ska göras i december året innan den ska börja gälla. Det är nästa års verksamhetsplan det handlar om. Då kommer man att göra ett sådant arbete som det som står i verksamhetsplanen.

Det jag har gett kontoret i uppdrag att göra är att nu snabbtitta på vad det egentligen var som hände för en månad sedan, på vilket sätt vi kan hantera eventuella problem som kan ha berott på oss, på andra eller på väderleken. Måste vi göra på ett helt annat sätt i och med att vädret är annorlunda nu än det var tidigare?

Den rapport som kommer på torsdag kommer självfallet alla att få läsa. Jag förutsätter också att vi skickar ut den till nämnden. Jag tyckte inte att det fanns någon anledning att tala om den i torsdags.

Annars kan vi väl ägna oss åt att sjunga Viktor Barth-Krons julvisa i kväll.

Fråga nr 8. Kommer delar av Sturegallerian att rivas?

Anförande nr 70

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag ska börja med en liten visa:

Han skriver avtal mest hela dagen
ett hus till Apple, ett till Nobel
sen några rivningar samma kväll

Detta är ett alster av Viktor Barth-Kron. Ett citat från Roger Mogert är: Sturegallerian ska inte rivas. Sedan pågår nu en debatt i våra medier där åsikterna helt enkelt går isär. Jag tänkte att vi skulle få lite mer klarhet i frågan.

Min fråga till Roger Mogert är därför: Kommer delar av Sturegallerian att rivas?

Anförande nr 71

Borgarrådet M o g e r t (S): Som du säkert förstår, Martin Westmont, eftersom jag utgår ifrån att du har läst min artikel i frågan går den inte riktigt att svara på. Vi är nämligen inne i en planprocess, och det går inte att svara på var den landar någonstans.

Men jag kan redogöra ännu en gång för de faktiska förhållandena: En planprocess är startad 2013 kring Sturekvarteren. Vi bedömde att det var så mycket svåra och

kontroversiella frågor i den att vi inte ville gå vidare med den. Vi pausade den därför och gjorde ett programarbete med ett antal – jag vill minnas att det var åtta stycken – utpekade riktigt svåra frågor. Vi skulle köra dessa i ett program. Efter programmet och programsamrådet kom ärendet tillbaka. Då innebar det minskade rivningar, sänkta höjder och fler bostäder jämfört med tidigare, om man ska sammanfatta det hela. Ungefär där är vi i nuläget. Det innebär inte att det finns en färdig plan. Vi är ganska långt ifrån en sådan. Men det innebär att fastighetsägaren i dag vill riva två hus ut mot gata. Det ena är ett 80-talshus ut mot Humlegårdsgatan. Det andra är ett parkeringshus ut mot Grev Turegatan. Dessa två är volymmässigt de stora rivningarna i kvarteret.

Sedan finns det ett antal små känsliga förändringar som man fortfarande driver. Jag skulle vilja säga att de mest känsliga är flyglarna kring Freys Hyrverk och flyglarna kring Bångska. Av dem jag nu har räknat upp skulle jag säga att p-garaget är ganska okontroversiellt. Jag tycker inte att det är något problem med att ta ned p-garaget på Grev Turegatan. De andra måste vi fortsätta att diskutera. Vi måste kunna ha den diskussionen med fastighetsägaren, för som helhet är det bra för staden om Sturegallerian lyfts och om vi får en ny koppling till tunnelbanan och fler lägenheter.

Anförande nr 72

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Jag vill ändå återkomma till frågan. Jag tycker att allting verkar väldigt oklart i det svar du ger nu, Roger Mogert. Jag tycker inte att det är riktigt seriöst, inte minst mot alla stockholmare som vill ha tydliga besked om vad som kommer att ske med Sturegallerian.

Det är väl ändå klarlagt i dag att delar av delar av Sturebadet kommer att rivas. Det är högst problematiskt, skulle jag vilja säga.

Någonting som jag undrar över, och som jag vet att vi har fått en del påtryckningar om, är vem det egentligen är som bestämmer hur Sturegallerian ska se ut i framtiden. Är det stadsbyggnadsnämnden, kommunfullmäktige, stockholmarna eller oljemiljonerna från Mellanöstern som ska bestämma hur Sturegallerian ska se ut i framtiden?

Anförande nr 73

Borgarrådet M o g e r t (S): Vill du att jag tar det en gång till? Det finns ingen antagen detaljplan. Jag skulle gissa att det är åtminstone ett eller två år av arbete kvar. Den har inte gått på samråd än, så det är ganska långt kvar. Du säger att det är klart att badet kommer att rivas. Vad bygger du det på? Det är ju bara trams. Återigen: Det finns ingen färdig detaljplan. Det är en lång och svår process kvar. Jag rabblade upp flera av de saker som jag tycker är problematiska och en som jag tycker är oproblematisk. Där befinner vi oss i dag.

Du frågar vem som bestämmer. I slutändan är det fastighetsägaren som önskar, men vi är planmyndighet. Det är vi, i form av stadsbyggnadsnämnden eller av fullmäktige, som fattar beslut. Sedan är det i detta fall precis som i alla andra fall en avvägning. För oss som inte tycker att Stockholm är helt färdigbyggt utan som ser poänger i förändringar och utvecklingar är det hela tiden en balans mellan vad vi får och vad vi förlorar. Vad händer i form av tillägg och förändringar, och vad får vi i form av nya byggnader?

Anförande nr 74

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Herr ordförande! Socialdemokraterna och Roger Mogert talar om en stad i förändring. Det ska man ha i åtanke när stora delar av vår stad byggs om. Då har man en klar bild av vad Socialdemokraterna vill med Stockholm.

I dag är Sturegallerian en anrik och varm plats. Det är en kulturellt viktig plats, inte minst för stockholmarna. Nu ser vi att det finns utländska krafter som vill göra någonting åt platsen. Vad vi kan se av den information som har kommit ut är att man vill bygga något utländskt köpcentrum likt det vi kan se på hundratals platser runt om i världen.

En sista fråga till dig, Roger Mogert, är: Vad vill Socialdemokraterna? Vill man ha en Sturegalleria såsom den ser ut i dag, eller vill man i stället ha ett internationellt köpcentrum på platsen?

Anförande nr 75

Borgarrådet M o g e r t (S): Det finns en del märkliga och lustiga slutsatser av det du säger. Solna är alltså en del av utlandet på det här sättet genom att ha sitt icke-svenska anslag med ett köpcentrum i Mall of Scandinavia.

Låt mig tydliggöra: Jag står för en utveckling av Stockholm. För mig är det viktigt att Stockholm utvecklas. Vi har en situation i City där City har tappat i attraktionskraft. Vi har tappat när det gäller arbetsplatser, och vi har tappat när det gäller handeln. Detta är någonting allvarligt, för City är Stockholms motor. Det är hela landets ekonomiska motor. Vi måste värna ett väl fungerande City. Vi har enorma möjligheter att göra bra saker i City nu och få Malmskillnadsgatan att leva och att få Brunkebergstorg att leva. Vi ska inte vara rädda för förändringen i sig, men det är klart att varje förändring, precis som jag sade, måste balanseras med vad vi mister och vad vi får i stället. Så kommer det att vara med Malmskillnadsgatan, och så kommer det att vara kring Sturegallerian. Vad kan vi få? Vilka värden kan tillföras?

§ 14 Program för stöd till anhöriga 2017–2020 (Utl. 2016:199)

Anförande nr 76

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag inleder med att säga att om ni undrar varför jag står vid sidan om och står miserabel ut beror det på att jag har ryggskott. Jag fyllde 30, fick körkort och sedan kom ryggskottet som ett brev på posten.

Men nu ska vi ta ett reviderat anhörigprogram. Det första man kan säga är att anhöriga fyller en oerhört viktig roll inom omsorgen, inte minst vad gäller omsorgen om våra äldre. Den kärlek och omsorg som ges av en nära anhörig kan svårligen ersättas av till exempel medarbetare inom äldreomsorgen. Många anhöriga, inte minst kvinnor, känner också att de är tvungna att gå ned i arbetstid alternativt sluta att förvärvsarbeta helt därför att de inte känner sig trygga med att samhället erbjuder den närstående det stöd och den trygghet som personen behöver.

Parallellt med att ge direkt och indirekt stöd till anhöriga för att dessa ska finnas där för sina nära och kära är det därför oerhört viktigt att vi också återupprättar förtroendet för den gemensamma välfärden, som många upplever har urholkats under de senaste decennierna.

Precis som det nuvarande programmet för stadens anhörigstöd är det reviderade förslaget övergripande. Det blir lätt så när det är många heterogena grupper av människor som ska omfattas av bestämmelserna. Det handlar till exempel om anhöriga till äldre, personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning, långvarig psykisk sjukdom, kronisk fysisk sjukdom och missbruks- och beroendeproblematik. Några förtydliganden i det program som vi ska ta i kväll är särskilt viktiga. Dels understryks särskilt barnperspektivet liksom att alla anhöriga ska bli bemötta utifrån sina individuella behov. Stereotypa föreställningar utifrån till exempel kön ska inte påverka vare sig bemötande, typ av insatser eller omfattningen av de insatser som erbjuds. För första gången ska nu också jämställdhetsaspekten och likvärdigheten särskilt följas upp.

Det viktigaste arbetet nu handlar inte bara om det som står i programmet. Det handlar om implementering och efterlevnad. Vi har i dag problem vad gäller skillnaden mellan verksamheter, förvaltningar och stadsdelar när det handlar om såväl kompetens som bemötande och samarbete med till exempel anhörigorganisationer. Vi kommer att behöva kompetenshöjande insatser och ett tydligt ledarskap för att säkerställa en likvärdighet över hela staden.

Här vill jag särskilt nämna till exempel det utvecklingsarbete som pågår inom hemtjänsten och som syftar till att öka samverkan kring den äldre men också det arbete som pågår för att förbättra socialsekreterarnas och biståndshandläggarnas arbetssituation eftersom personalkontinuitet är viktigt även på beställarsidan. Det gäller både för brukaren och för att den anhöriga ska kunna känna trygghet och få sina individuella behov tillgodosedda.

Med detta sagt yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 77

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ordförande, fullmäktige! Också jag yrkar bifall till förslaget. Med detta sagt tänker jag inte polemisera mot Clara, för jag vet att vi alla är angelägna om de anhöriga och vet hur viktiga de är även om de inte ska vara till för att ersätta den vård och omsorg som kommun och landsting ska ge. Men vi vet också att de är oumbärliga.

Det bästa anhörigstödet är en god vård och omsorg. Det handlar om trygghet och att man vet att den närstående får vård och omsorg i rätt tid och att man kan känna trygghet i att den närstående kan få komma till ett annat boende när det inte fungerar att bo hemma längre. Anhöriga får inte tas till intäkt för att man inte beviljar mer hemtjänst eller ett vård- och omsorgsboende.

Det räcker inte med ett program. Det är vad som händer i verkligheten som räknas. Då är det såklart lite bekymmersamt när man från Demensförbundet har sagt att man skriver att socialtjänsten samverkar med intresseorganisationerna och att det därför fungerade bättre tidigare.

Jag har en fråga, och det är en riktig fråga och inte något polemiserande. Sist i programmet står det så här: Den anhöriga ansöker om insats för egen del i den stadsdelsnämnd eller kommun där hon eller han bor – inte i den närståendes kommun. Jag undrar: Om jag till exempel är anhörig och den som jag är anhörig till bor i en helt annan stadsdel – ska jag då få stöd från min stadsdel och inte från den stadsdel där den närstående bor? Det står så i programmet, och jag tycker att det verkar lite konstigt. Det är alltså en ren fråga och inte någon polemik.

Anförande nr 78

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag ska vara helt ärlig: Det kan jag inte svara på på rak arm. Men jag ska titta på vad det exakt innebär. Jag vet inte om Åsa kan svara bättre. Jag ber om ursäkt.

Anförande nr 79

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Det vore bra att få det utrett, för det låter lite konstigt. Vi har haft detta på remiss, så vi har såklart missat det också. Men det känns som en viktig del att reda ut.

Anförande nr 80

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill också passa på att säga några ord i detta ärende. Runt om i vår stad finns människor som varje dag gör oumbärliga insatser för sina närstående. Det är Annika som tar hand om sin gamla mamma, det är Jonas som stöder sin bror till ett nyktert liv och det är Maria och Ahmed som ger stöd till sin son med autism. De lånar alla av sin fria tid, ibland mer än vad de faktiskt har, för att deras anhöriga ska få ett bättre liv. Detta är insatser som vi som stad ska uppmärksamma och visa uppskattning för. Vi har också ett lagstadgat ansvar att erbjuda och tillhandahålla stöd till de människor som gör dessa insatser.

Jag skulle vilja lyfta fram det som äldreborgarrådet var inne på tidigare. Vi vet att det finns en jämställdhetsaspekt i ärendet. Vi vet att kvinnor i större utsträckning än män både vårdar närstående och tar emot vård från en anhörig. Att prioritera stöd till anhöriga är därför också en viktig jämställdhetsfråga. Det finns tydligt inskrivet i

programmet att detta är en aspekt som ska följas upp i arbetet med att implementera programmet. Det är viktigt.

Jag skulle vilja säga några ord om de barn som till följd av sina föräldrars missbruk, psykiska ohälsa eller annat skäl får ta ett alltför stort ansvar tidigt i livet. Det finns undersökningar som visar att närmare 7 procent av landets 15-åringar får ta ett sådant ansvar. Barn i denna situation omfattas inte av den definition av anhörig som detta program använder sig av och som utgår ifrån lagstiftningen i socialtjänstlagen 5 kap. 10 §. Det hänger ihop med att barn inte kan anses vårda sina anhöriga på frivillig basis. Detta är inte ett ansvar som ett barn ska ta.

Med detta sagt vill jag vara tydlig med att det är oerhört viktigt att uppmärksamma den utsatta situation som många barn befinner sig i. Självklart ska barn få det stöd och den hjälp som de behöver. Det stödet ska inte i första hand utgå ifrån rollen som anhörigvårdare utan från behovet av skydd och stöd som varje barn har rätt till.

Vad som däremot har tydliggjorts i programmet är att om det finns minderåriga barn som berörs direkt eller indirekt av det stöd som staden ger till anhöriga är det viktigt att uppmärksamma deras situation, precis som vi ska göra i alla de beslut och verksamheter som berör barn på olika sätt. Barns bästa ska särskilt beaktas när beslut rör dem, och det är viktigt att alltid överväga konsekvenserna för ett barn innan beslut fattas.

Med dessa ord yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 81

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Nu har vi fått klarhet i detta. Den text som lyftes fram var alltså: Den anhöriga ansöker om insats för egen del i den stadsdelsnämnd/kommun som han eller hon bor i, inte i den närståendes kommun. Stadsdelsnämnderna ska ge stöd till de anhöriga som bor i stadsdelen men som hjälper närstående som bor i en annan kommun.

Det handlar helt enkelt om att insatserna är knutna till individ. Detta är alltså insatser för anhöriga som är knutna till den anhöriga. Om jag som anhörig bor i en stadsdel och den jag vårdar bor i en annan är insatserna knutna till mig. Det är så det ser ut i socialtjänstlagen. Jag har rätt till insatser oavsett var jag bor, även om jag bor i en annan stadsdel eller än annan kommun än den jag vårdar. Om jag vårdar min mamma som bor i Tensta och jag bor på Söder är det ändå knutet till mig. Det knyts till individ – till mig som anhörig.

*§ 16 Reviderade riktlinjer för medföljare vid semesterresa
(Utl. 2016:198)*

Anförande nr 82

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Ordförande, fullmäktige! Nu har vi ett ärende på dagordningen som handlar om att stärka förutsättningarna för personer med funktionsnedsättning i vår stad. Det är glädjande att Stockholm genomför flera saker på området. Vi har precis fattat beslut om nya riktlinjer för kommunalt bostadsbidrag, och vi gör också en rad andra insatser på området. Vi höjer till exempel habiliteringsersättningen för personer som deltar i daglig verksamhet. Vi ser över den dagliga verksamheten för personer med funktionsnedsättning för att säkerställa att de som vill och har möjlighet har rätt att få hjälp att gå vidare till arbetsmarknaden. Vi kommer att utreda en mer flexibel ledsagning för att förbättra ledsagningen i staden. Nu ska vi också här och nu tydliggöra att rätten till medföljare vid semesterresa under en vecka per år ska gälla.

Revideringen innebär att Stockholms stad gör mer än vad som är praxis, och det är bra. Under de senaste åren har den här rätten begränsats. Det beror på att förvaltningsdomstolarna har tolkat lagstiftningen på ett sådant sätt att denna typ av insats inte anses ligga i linje med intentionerna i lagstiftningen. Det är tråkigt, och det har lett till tveksamheter om vad som gäller i Stockholm. För många människor innebär ett rikt liv och en god livskvalitet att ibland kunna åka på en semesterresa. Här ska man inte begränsas av att man behöver en medföljare som man inte har möjlighet att betala för.

I dag lägger vi fram ett förslag för tydliga riktlinjer för hur denna insats ska kunna användas. Jag tycker att det är mycket positivt att Stockholm går längre än lagstiftningen. Här möjliggör vi för personer med funktionsnedsättning som annars inte hade kunnat genomföra en semesterresa att resa precis som andra människor. Genom de nya riktlinjerna tar vi tydlig ställning för att alla oavsett funktionsförmåga ska kunna åka på semester.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 18 Reviderade regler för intagning och plats i förskolan och pedagogisk omsorg i Stockholms stad (Utl. 2016:195)

Anförande nr 83

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ber att få börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag.

Vi värnar alla, vill jag tro, i den här salen förskolan. Det är en otroligt viktig verksamhet som ger alla våra barn bättre förutsättningar att klara skolstarten och att trivas i skolan när de väl börjar där. Framför allt handlar det om att de kan vara trygga här och nu och utvecklas i takt med stigande ålder i nära samspel med sina föräldrar.

Nu får vi möjlighet att anta nya regler för intagning till förskola så att vi ser till att vi har riktlinjer som alla i hela staden kan följa oavsett huvudman, det vill säga både kommunala och fristående förskolor. Detta syftar till att barn i hela Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor. Vi ser också till att formalisera den praxis som i praktiken har rätt kring urvalsgrund för barn som riskerar att inte få plats inom garantitiden och fått ned detta på papper.

Vi har en viktig reform. Jag tror inte att den är någonting som i praktiken kommer att orsaka så mycket förändringar, men det är en viktig princip: Barn till föräldralediga får rätt till heltid. Det ökar valfriheten för föräldrarna. Vi litar på föräldrarna; det är de som kan bedöma vad som är bäst för deras barn. Nu kan de tacka ja eller nej till möjligheten att låta det syskon som har råkat få ett småsyskon gå någon timme mer på förskolan. Man kan också vända på det och säga att vi med detta undanröjer den systematiska diskriminering som vi i dag har av de förskoleelever som råkar få ett småsyskon. Nu blir det alltså möjligt för syskonens föräldrar att bedöma vad som är bäst utifrån familjens livssituation och vad som är bäst för storasyskonet. Man kan ju också ha flera storasyskon som får ett småsyskon, vilket gör att mamma eller pappa är hemma under en period.

Detta har varit ute på remiss. Vi läser noggrant remissvaren och tar på stort allvar den oro som finns bland vissa för att detta ska öka arbetsbelastningen på förskolan. Det är svårt att få tag på alla de förskollärare som vi vill få tag på. Vi har alla en stark drivkraft att både få fler människor, anställda, i vår verksamhet och att bygga. Bygger gör vi så att det knakar, och jag är övertygad om att utifrån det som finansborgarrådet flera gånger har yttrat i den debatt som har föregått denna kommunfullmäktigedebatt om att vi följer utvecklingen noggrant kommer detta att landa väldigt väl.

De uppskattningar som har gjorts från stadsledningskontoret med flera visar att det handlar om ungefär ett barn per avdelning i genomsnitt som har ett småsyskon och som skulle kunna vara några timmar längre på förskolan. Det är också värt att notera att redan i dag får både kommunala och fristående utförare betalt för heltid för alla sina barn på förskolan oavsett hur länge de går. Det gäller som sagt alla. Det är inte så att man får något avdrag om föräldrar hämtar sina barn på förskolan redan efter sammanlagt 20 eller 25 timmar på en vecka. Man håller inte heller koll på ankomsttid och lämningstid på vartenda barn. Det skulle vara enormt mycket administration med detta. Det förenklar för alla att få betalt på heltid. Logiken är

också att man utifrån detta teoretiskt sett ska klara av att ge denna service och verksamhet till alla barn även med denna regelförändring.

Nu får oppositionen säga sina saker innan jag föregår det, men de är ju oerhört oroliga över att detta inte skulle fungera. Jag blir i stället rätt orolig som skolborgarråd om den förra majoriteten, som ju styrde den här staden i åtta år, känner till saker som de inte talar klartext om och som vi inte har fått i vår överlämning. Man kan ju tro att det finns mycket luft i maskineriet som man på något sätt har försökt stoppa in och som egentligen inte är logiskt utifrån de ersättningssystem vi har. Varför skulle det annars bli så väldigt stora problem om man gör denna förändring som i genomsnitt skulle omfatta ett barn per avdelning? Det är ju inte heller ett helt nytt barn, utan det är ett barn som redan finns där. Det har ingenting med barngruppernas storlek att göra, utan det är några timmar på eftermiddagen detta handlar om.

Därför, fru ordförande, känner jag stor glädje i att kunna yrka bifall till kommunstyrelsens förslag som innebär en valfrihetsreform för föräldrarna och framför allt en betoning av att förskolan är en skolform som är till för barnen och ingen annan.

Anförande nr 84

Per Ossmer (SD): Fru ordförande! Min replik inrymmer egentligen en fråga. Jag begär en sakupplysning. I borgarrådets föredragning, och det är också det svar jag har fått tidigare, berörs kostnaderna. Inte minst i remissutlåtandena tar man upp det här med ökade kostnader. Det sägs här att kostnaderna i viss mån balanseras av minskad administration.

Men jag har inte någonstans kunnat se någon siffra. Man kan göra lite matematiska övningar, och de ger vid handen att det kanske skulle behövas en halvtidstjänst mer vid varje förskola här i staden. Det kanske är för mycket, men vi har ju ett antal hundra förskolor. Då handlar det om mycket pengar – kanske tresiffriga miljonbelopp. Det skulle i så fall vara bekymmersamt. Egentligen skulle jag gärna vilja se detta och se vilka beräkningar man säkert har gjort. Vad skulle det här kosta?

Anförande nr 85

Borgarrådet Burell (S): Fru ordförande! Tack, Per Ossmer, för frågan! När vi räknade på det här för något år sedan när vi började ärendet vill jag minnas att det var 6,9 miljoner som man kunde räkna ut att merkostnaden kunde bli. I budgeten för 2017 tillför vi 238,5 miljoner kronor till förskolan utöver volymökningarna. Vi ökar det som kommer från schablonen med över 200 miljoner kronor. Volymökningen är ungefär 50 miljoner kronor. Det bör alltså gott och väl rymmas inom detta.

Men finansborgarrådet har också lugnat oss alla, och mig som ansvarigt borgarråd, med att vi följer detta noggrant. Stadsdelarna har lämnat lite olika remissvar. Jag har också bett facket, som jag har en god dialog med, att samla in sina intryck i 14 korgar så att vi kan matcha de intryck som kommer in via facken och andra med de remissvar som gavs och att över huvud taget få hjälp att hålla koll på utvecklingen. Det finns mycket att säga om det.

Anförande nr 86

Borgarrådet König Jerlm yr (M): Fru ordförande! Ja, vad grundar sig vår oro på? Den grundar sig på att vi lyssnar på professionen. När Lärarförbundet frågar

sina medlemmar, förskollärare, om arbetssituationen just nu i Stockholms stad svarar de att nio av tio upplever att de har mycket svårt att hinna med, planera och följa upp verksamheten redan i dag. När de får lista sina tre största problem i sitt arbete anger de stora barngrupper, brist på planeringstid och för mycket tid till andra arbetsuppgifter.

Fler är nio av tio förskollärare har färre än fyra timmar per vecka för planering, uppföljning, utvärdering och utveckling. Det är ett viktigt område där också läroplanens krav har skärpts markant. Fyra av tio förskollärare har mindre än två timmar per vecka för detta.

Så ser situationen ut just nu för förskollärare i Stockholms stad. Nu lägger ni på ytterligare krav med fler barn på heltid. Hur ska man stärka upp kvalitetsarbetet och förbättra arbetsmiljön för alla dessa i ett redan trängt läge?

Anförande nr 87

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag är glad att Anna König Jerlmyr som moderatledare också lyssnar på facket. När det gäller all den kritik och oro som du framför här är det först och främst fackens uppgift att alltid flagga för behovet av högre löner och förbättrad arbetsmiljö. Det ingår i det fackliga uppdraget, och detta försöker vi hela tiden tillgodose på olika sätt.

Det du talar om, Anna, skulle jag vilja säga är om inte grundläggande systemfel så i alla fall utmaningar när det gäller förskoleverksamheten. Det har förvisso blivit en stor debatt om att det är några barn som kommer att kunna gå några timmar längre. Som politiker tolkar jag detta som droppen som får bägaren att rinna över. Det finns många förskollärare och barnskötare som känner att det är tufft där ute. Men det är inte detta som är huvudsaken, utan det vi måste fortsätta att diskutera över blockgränserna är om det kan vara så att ni har lämnat över en verksamhet som egentligen är mycket grövre underfinansierad än någonting som har med denna marginaleffekt att göra. Det vill jag jättegärna tala vidare om.

Anförande nr 88

Borgarrådet E d h o l m (L): Fru ordförande! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen och kraftigt yrka avslag på den del i detta som handlar om rätten till heltid för barn till föräldralediga.

Om man skulle göra en kort historisk exposé över förskolans utveckling har den gått från att bara handla om barntillsyn – 70-talets barnstugor som ju utvecklades inte med tanke på barnens bästa utan för att föräldrar, framför allt mammor, skulle kunna jobba – över en tidsperiod när man framför allt såg barnomsorgen som en social omsorg till den verksamhet som vi har i dag. Den bygger på ett barnperspektiv där vi ser förskolan som en pedagogisk verksamhet som är bra och viktig för barnen.

Det som oroar mig och som naturligtvis också oroar dem som är verksamma i förskolorna i dag, inte minst Lärarförbundet och dess medlemmar, är att förslaget om rätt till heltid där man tar bort alla tidsbegränsningar för denna kategori barn är en återgång till den tid då vi tyckte att barnomsorg var just barnomsorg och barnpassning och ingenting annat. Jag såg en förskollärare för några veckor sedan som

liknade förskolorna som de kan tänkas bli vid något slags Icaaffär där man bara kan slänga in ungarna.

Man tar bort all reglering som i dag finns kring hur man ska se på verksamheten. Den reglering som i dag säger 30 timmar säger också att barnen ska lämnas in mellan 8 och 9 på morgonen och hämtas mellan 14 och 16 och att man ska planera detta terminsvis. All denna reglering tas bort. I praktiken innebär förslaget att barn kan vara i förskolan vardagar mellan halv sju på morgonen och halv sju på kvällen. Jag tror inte att det var er avsikt, men när man tar bort alla regleringar kan effekten bli detta. Det är det som också många förskollärare, den samlade expertisen i våra fristående förskolor och, inte minst, många föräldrar har flaggat för. Det handlar om oron för att detta kommer att leda till längre tid i förskolan för barnen och, naturligtvis, högre kostnader som i dag inte alls finns finansierade.

Jag har fortfarande inte träffat några föräldrar som har krävt att detta ska införas. Men det är klart att det händer saker om man inför denna rättighet och säger: Vi har inga begränsningar alls! Lämnar era barn här! Då kommer en del föräldrar att göra det. Det ska man vara medveten om.

Anförande nr 89

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag kallar inte mig själv för liberal. Jag är liberal när det gäller hur människor ska få leva och så vidare, men jag är inte politiskt liberal. Det jag har förstått av liberalismen är att man sätter stor tilltro till enskilda individers förmåga att bedöma hur man vill leva sina liv och att man i enlighet med det också skulle sätta stor tilltro till föräldrar att bedöma vad som är bra inte bara för sig själva utan också för deras barn.

Jag blir därför förvånad att höra dig, Lotta, som företräder ett parti som kallar sig Liberalerna – vilket säkert andra liberaler tycker är lite smärtsamt – och att du har en sådan liten tilltro till föräldrar. Återigen kommer du med ett skräckexempel och säger: Olle Burell vill rycka upp barn ur deras sängar på nätterna! Vi talar om det här med ob-tid, och då säger du att barnen ska lämnas in halv sju på morgonen och hämtas halv sju på kvällen. Vilka föräldrar träffar du som verkar vilja ha det på det sättet? Det undrar jag.

Anförande nr 90

Borgarrådet E d h o l m (L): Ganska få, kan jag säga. De är ganska få, men de finns. Det finns föräldrar i dag som inte låter sina barn ha semester över huvud taget. De barnen går hela året i våra förskolor. Dessa föräldrar och dessa barn talar många förskolechefer som jag träffar om. Det finns föräldrar som överutnyttjar förskolan såsom den ser ut i dag. Det räcker med att det är en ganska liten andel för att det faktiskt ska ställa till besvär ute på våra förskolor, till exempel när det gäller planeringen.

Jag har full förståelse för att ni vill införa rätten till heltid, men för mig är det helt obegripligt att ni samtidigt tar bort varje reglering och lämnar över till föräldrarna helt att avgöra när man ska lämna och hämta sina barn. Om ni åtminstone hade behållit regleringarna hade man i all fall gjort planeringen något lättare för förskolorna än det ni gör i dag.

Anförande nr 91

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Det gäller den del som det talades om alldeles nyss – föräldraledigas rätt till heltid i förskolan. Detta är ett förslag som slår hårt. Jag tänker då framför allt på personalen som arbetar i förskolan, där många redan i dag går på knäna. Det är djupt problematiskt att man då genomför denna typ av förslag.

Barnen mår självklart mycket bättre av att vara med sina föräldrar. Det är bra för deras utveckling, och det är något vi ska underlätta. Förskolan ska inte fungera som någon typ av barnpassning, och det är inte heller förskolepersonalens uppgift att uppfostra andras barn. Jag vill värna alla som arbetar ute i förskolan. Jag vet att det är många som arbetar hårt och sliter. Bland annat genom att min mamma arbetar inom förskolan har jag information direkt från verksamheten.

Just därför yrkar Sverigedemokraterna bifall till Moderaternas och Liberalernas reservation.

Anförande nr 92

K a r i n G u s t a f s s o n (S): Fru ordförande! Det gör mig inte så chockerad att Sverigedemokraterna inte har så god insyn i hur förskolan i Stockholm ser ut i dag. När man hör Martin Westmont inser man att inte heller du har någon stor erfarenhet av förskolan i Stockholm.

Det handlar inte om barnpassning. Jag blir ganska upprörd över den debatt som har förts både i den här salen och i sociala medier. Man gör på något sätt gällande att föräldrar – läs mammor – inte vill umgås med sina barn. Man talar om överutnyttjande av förskolan. Jag blir ganska upprörd, för det handlar om att förskolan är en jämställdhetsreform. Men det handlar också om valfrihet för de föräldrar som nyttjar förskolan i dag. Det handlar om att det är ett barn per avdelning i en fyraavdelningsförskola som ska få gå ett par timmar till. Jag tycker att vi väljer väldiga överord när vi talar om överutnyttjande och barnpassning.

Anförande nr 93

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Sverigedemokraterna kommer att fortsätta att vara en röst för dem som arbetar på våra förskolor. Jag står fast vid att detta är en åtgärd som kommer att belasta personalen där än mer än vad som sker i dag. Vi kan också se tendenser till att detta skulle vara någon typ av särlösning just för föräldrar med många barn.

Jag står fast vid att man inte ska sträva efter att föräldrar lämnar bort sina barn. Föräldrar ska uppfostra sina egna barn. Man ska inte lämna över ansvaret till förskolan, skolan och så vidare.

Anförande nr 94

L a r s S v ä r d (M): Fru ordförande, åhörare och ledamöter! Stadshusets rådsal är den parlamentariska arena där vi folkvalda politiker kommer till tals. I mitt anförande i dag tänkte jag rikta mig specifikt till oss ledamöter – vi som har fått förmånen att föra våra väljares talan och få våra ord dokumenterade för eftervärlden. I dag tänkte jag delegera den rätten ifrån mig och låta förskolans medarbetare i Stockholm få göra sina röster hörda här i Rådsalen inför alla ledamöter och få sin talan dokumenterad

för eftervärlden. Jag kommer att läsa upp texten till Förskoleupprorets namnsamling mot Socialdemokraternas förskolepolitik. Låt deras ord ljuda här i Rådssalen och dokumenteras för eftervärlden, och låt oss ha det de säger i åminnelse och i våra samveten när vi senare går till beslut!

Jag citerar: Nej till sämre kvalitet i förskolan. Nej till ökad arbetsbelastning. Nej till sämre kvalitet för barnen. I mitten av december vill politiker i Stockholm besluta om heltid för alla barn med föräldralediga föräldrar. Alla barn kommer att ha möjlighet att vistas heltid på förskolan. Denna reform vill politikerna genomföra utan extra resurser i form av pengar eller mer personal. Detta kommer i sin tur att öka arbetsbelastningen för förskolans personal. I förlängningen försämrar det kvaliteten på verksamheten och minskar säkerheten för barnen. Vi vill att detta beslut stoppas. Innan politiker kan lova alla barn heltid måste tillräckliga resurser tillsättas. Håller du med? Skriv på vår namnsamling Förskoleupproret!

Jag håller med. Vi moderater håller med förskollärarna. Vi måste satsa på kvaliteten i förskolan. Vi hör samman vad förskollärarna säger. Vi kommer att rösta fram bättre kvalitet i förskolan, och det innebär att vi röstar nej till den rödgrönrosa majoritetens förslag, som sätter kvantitet före kvalitet för barnen i förskolan.

Anförande nr 95

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Nu är det dags att ta frågan om rätten till heltid för förskolebarn med hemmavarande föräldrar ytterligare ett varv. Vi har debatterat detta i budgetdebatten, och jag har ställt frågor till borgarrådet Wanngård. Jag tycker fortfarande att det är oansvarigt och en helt felaktig prioritering. Vi borde fokusera på kvalitet och det pedagogiska innehållet i stället för att låta frågan landa i heltid i förskolan.

Stockholm är en av de kommuner som har de generösaste reglerna med 30 timmar i veckan. Det är sex timmar om dagen. För socialdemokrater som är rädda för att barn inte får tillräckligt med pedagogisk verksamhet kan jag tala om att det går att bedriva väldigt mycket bra pedagogisk verksamhet på sex timmar om dagen.

När vi lyssnar till personalen hör vi att de är kritiska till förslaget. Majoriteten brukar annars alltid slåss för personalen och värna dem så mycket att vi i oppositionen knappt får bedriva vår oppositionspolitik. Då brukar majoriteten oftast hytta med fingret och säga att vi inte tar hänsyn till personalen. Men i denna fråga bryr man sig inte alls om personalen och lyssnar inte till deras oro. Nej, en lösning är att ni ska följa frågan noga och skjuta till resurser om så behövs.

Jag tycker att detta är en ideologisk lösning som andas lite Alva Myrdal. Låt barnen vara i den kommunala omsorgen så länge som möjligt. Akta så att de inte knyter an till sina nya syskon! Är det inte ett ideologiskt förtecken i politiken andas reformen välfärdspopulism. Låt småbarnsföräldrarna välja själva! Skattepengarna räcker till allt och till alla! Så låter det.

Jag tycker att ni agerar verklighetsfrämmande. Att i tider av oerhört stor brist på förskolepedagoger lägga ytterligare sten på bördan kan inte vara rätt politik. Jag tror att ni varken har förskollärarna eller barnen på er sida i den här frågan. Förskollärare som har uttalat sig säger: Vi får väl trolldra med knäna och se över schemaläggning

och barngrupper. Jag tror att föräldrarna hellre ser mer satsningar på kvalitet och minskade barngrupper än fler timmar under föräldraledigheten.

Bifall till Alliansens gemensamma reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 96

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är väldigt tydligt att vi lyssnar in remissinstanserna och tar oron från personalen på fullaste allvar. Det är därför vi kommer att följa detta.

Min fråga till Jonas Naddebo blir: Varför har inte alla barn rätt till heltid på förskolan? Varför ska ni exkludera en viss grupp av barn på grund av deras hemförhållanden från rätten till heltid? Detta är barn som har rätt till heltid i dag, men inte i morgon för att de får ett syskon. Var tog tron vägen på att föräldrar och familjer själv kan avgöra vad som är bäst för deras barn? Den här reformen innebär att vi än mer lägger över ansvaret på familjen och föräldrarna. Men vem lyssnar på barnen? Barnen ska ha rättigheter.

Anförande nr 97

J o n a s N a d d e b o (C): Visst är det bra med valfrihet och att föräldrar får bestämma så mycket som möjligt. Det är precis det jag tycker. När jag först började sätta mig in i denna fråga tänkte: De tänker nog att de flesta föräldrar vill ha sina barn så kort tid på förskolan som möjligt. Det är ju i Stockholm nästan något slags jakt på att vara den förälder som hämtar sitt barn först i förskolan. Det kanske är ett medelklassyndrom snarare än något som gäller för hela staden, men jag tänkte ändå att ni nog räknade med att folk inte vill nyttja den här delen. De vill ha sina barn på förskola så kort tid som möjligt så att man kan få umgås så mycket med dem som möjligt.

Åtta timmar om dagen! Jag funderade på hur länge man går i grundskolan i ettan, tvåan och trean. Inte är man där åtta timmar om dagen, och det är den rättigheten som ni ser som så viktig. Jag tycker att ni tänker fel. Ni lyssnar inte på professionen, och jag tror att vi ska satsa på kvalitet i stället för kvantitet.

Anförande nr 98

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Detta är ett förslag som saknar ett barnperspektiv. Jag har inte sett någon forskning som säger att längre dagar i förskolan skulle gynna barnen. Däremot finns det många experter som oroar sig över vad alltför långa dagar inom förskolan för de minsta barnen kan få för konsekvenser. Jag kan tycka att det är märkligt att partier som vill förkorta vuxnas arbetstid från 40 till 30 timmar genom lagstiftning vill bidra till att öka barnens arbetstid till 40 timmar för dem som har föräldrar hemma. Jag tycker att det talar emot sig självt.

Det finns inte heller några pedagogiska vinster med förslaget. Den pedagogiska verksamheten i förskolan ryms inom de 30 timmar som de här barnen har rätt till i dag. Den pedagogiska verksamheten pågår inte i 40 timmar. Snarare riskerar arbetsmiljön att försämrats för barnen när gruppstorlekarna kommer att öka, främst under de senare timmarna av dagen. Jag var på en förskola i Tensta så sent som i tisdags och fick detta bekräftat ytterligare en gång när jag talade med verksamhets-

chefen där, som sade att detta riskerar att gå ut över barnen. Den pedagogiska verksamheten får de inte mer av för att de går i 40 i stället för 30 timmar.

Detta är ofinansierat, och därför kommer finansieringen att tvingas fram genom ökade barngrupper eller lägre personaltäthet. Schablonen höjs med 1,3 procent för nästa år. Det kommer knappt att täcka löneökningarna och absolut inte denna reform. Det går, som vi redan har hört, emot professionen och facket. Det är otroligt att en vänsterledd majoritet så flagrant ignorerar fackens och professionens kritik. Lyssna på personalen, har personalborgarrådet sagt många gånger i den här salen. Men det verkar inte alls gälla när det kommer till förskollärare och barnskötare. Detta riskerar att leda till ökad arbetspress och större barngrupper i ett för personalen redan ansträngt läge.

Jag tycker också att det visar på vänstersidans slöseri med skattepengar. Ni bygger ut den offentliga sektorn på ett sätt som inte behövs och som inte efterfrågas. Ni är helt enkelt inte varsamma med skattebetalarnas pengar. För de här pengarna skulle ni kunna få en utvecklad välfärd i områden där de gör större nytta, exempelvis mindre barngrupper i förskolan, utökad elevhälsa eller en bättre äldrevård. Men ni väljer att gå fram med denna högst ideologiskt motiverade förändring.

För vem gör ni egentligen denna reform? Är det för att hedra Alva Myrdals minne, eller varför gör ni detta? Inte är det för barnens skull, och inte är det för personalens skull i alla fall.

Jag yrkar därmed bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 99

Borgarrådet B u r e l l (S): Ideologi är någonting man måste förknippa med ytterligare ett ord för att man ska förstå vilken ideologi. Jag är oerhört stolt över att företräda en socialdemokratisk ideologi, och jag är stolt över att tillhöra ett parti som arbetar i Alva Myrdals efterföljd – en fredspristagare och en samhällsreformator som är en förebild för oss som vill ha ett samhälle för alla och som utifrån sin tids forskning och politiska behov gjorde storartade insatser.

Vi tycker att detta är en ideologiskt viktig reform som handlar om just barnperspektivet, där vi förstår att varje barn är unikt och att barnens föräldrar med stöd av utbildade pedagoger, förskollärare, i förskolan kommer att kunna bedöma vad som är bra för det ena eller andra barnet – för sitt barn. Det är de som kan bedöma det. Om det nu skulle vara så skadligt att gå lite längre – om nu föräldrarna har bedömt det – undrar jag om Erik Slottner vill förbjuda alla barn att gå mer än 30 timmar. Det borde ju vara skadligt även för de syskonlösa barnen att gå mer än 30 timmar. Kan du svara på det?

Anförande nr 100

Borgarrådet S l o t t n e r (KD): Ordförande! Självklart är svaret nej på den frågan. Om båda föräldrarna jobbar heltid är det väl självklart att barnen ska ha rätt att vara i förskolan på heltid och inte sitta hemma ensamma utan föräldrarna i hemmet. Svaret på frågan är självklart nej.

Bara för att man är Nobelpristagare innebär inte det att man är ett föredöme i alla frågor. Jag kan ta Yasir Arafat som ett exempel som tydliggör just den skillnaden.

Olle Burell! Du svarade inte på många av de argument jag hade emot detta. Det här är en felprioritering. Ni lägger pengar på en del av välfärden som inte behöver byggas ut. Det finns betydligt större behov inom förskolan där ni skulle kunna göra en insats i stället. Men ni väljer att inte göra det, utan ni väljer att öka tiden i förskolan för barn som inte behöver en utökad tid. Det finns inte något professionellt stöd eller forskningsstöd för att det skulle gynna dessa barn att vara i förskolan 40 timmar i stället för 30 timmar, och det tycker jag är allvarligt.

Anförande nr 101

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! I slutet av november skrev en förskollärare ett brev till majoriteten och finansborgarrådet där hon ställer sig frågan: Är det någon som undrar hur vi förskollärare och barnskötare mår? Finansborgarrådet och majoriteten svarade aldrig på frågan. Jag väljer att läsa upp vissa delar av brevet igen.

Hej till alla er som vill öka min arbetsbelastning och hej till er som vill göra mina arbetsdagar tuffare, och inte bara mina arbetsdagar utan alla mina tusentals kollegors arbetsdagar – vi som jobbar på förskolan! Det är vi som i dag måste använda ordet ”stopp”. Det är vi som i dag måste säga att vi inte orkar mer. Det är vi som tyvärr måste uttrycka oss genom att säga att vi inte är robotar. Vi är också människor som har våra begränsningar. Vi jobbar redan i dag med för lite arbetskraft. Tydligen vill ni ge oss mer att göra, men ni vill inte ge oss mer resurser. Många förstår inte vår situation på förskolan. Vi på förskolan kan förklara, men vilka vill lyssna?

Jag och mina kollegor har flera argument och svar. Vi älskar att jobba med barn, men vi ska orka. Barn är inte en pappershögen som vi kan lämna åt sidan om det blir tungt en dag. De är människor med egna rättigheter som inte i dag har någonting att säga till om. De tvingas varje dag vara i stora grupper och får sällan några lugna stunder. Nu vill ni öka min arbetsbelastning.

Ni får gärna komma till förskolan så kan det bli lättare att förstå, för just nu verkar inte många göra det. Eller kom en hel vecka eller en hel månad så förstår ni att det inte räcker med en helg för återhämtning! Har ni testat att trösta tre barn som gråter i famnen samtidigt när man samtidigt måste gå och byta blöja på en? Det är ingen idé att ta hjälp av kollegan bredvid, för hon är i samma situation. Har ni testat att ensam klä på tio barn på 20 minuter för att man måste? Har ni testat att vara två och ge 20 barn mellanmål? Vissa har mycket svårt att sitta still, och dessutom bråkar de. Har ni testat att en kall vinterdag säga nej till barnet som gråter och vill gå in för att det fattas personal, så det går inte att gå in? Har ni testat att inte räkna till? Har ni testat att jobba så hårt att tårarna kommer, men ni får tvinga bort dem? Ni är ju med barnen, så fortsatt att le även när föräldrarna kommer!

Det här är några exempel på jobbiga situationer en vardag på förskolan. Frånvaron kommer att öka med förslaget. Vi kommer att bli sjukare ofta, och barnen kommer att umgås med främlingar oftare – våra vikarier. Sämre trygghet för barnen, barnpassning och sämre kvalitet. Vill ni lyssna och förstå?

Så här uttrycker sig förskolläraren Katja i ett öppet brev. Min fråga är: Vill ni lyssna och förstå? Varför går ni fram med detta förödande förslag trots den massiva kritiken?

Vi säger nej och yrkar bifall till den alliansgemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 102

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Anna König Jerlmyr använder ordet ”förödande”. I underlagen till ärendet, som jag utgår ifrån att också Anna König Jerlmyr har läst, har vårt eget stadsledningskontor – som ni hade ansvar för tills ganska nyligen, två år sedan, och gör anspråk på att få ansvar för igen – gjort en uppskattning om att det handlar om ungefär ett barn i genomsnitt som kan komma i fråga för att kunna gå några timmar ytterligare på förskolan. Att det skulle vara någonting som är förödande är verkligen överord.

Det handlar om att lyssna på brev som detta. Jag läser sådana brev, och jag besöker förskolor. Jag tror att alla i den här salen har olika kommunala eller andra verksamheter att besöka där många människor kämpar. Du företräder en politik som handlar om att hela tiden sänka skatten så mycket som möjligt och i praktiken långsiktigt dra undan resurser för viktig verksamhet. Vi vill i stället utveckla verksamheten, och jag välkomnar om det nu sker en omsvängning i enlighet med det du säger här.

Anförande nr 103

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Jag företräder ett parti som satsar 50 procent mer per förskolebarn i vår budget jämfört med er samtidigt som vi kan sänka skatten därför att vi prioriterar förskola och skola.

När jag hör er retorik här i dag måste jag fråga er: Varför är det inte rimligt att sätta alla barn i förskola redan efter en månad? Förskolan är fantastisk! Bort med föräldrans ansvar! Sätt dem i förskolan på heltid, åtta timmar per dag! Det är ju förskolan som är det bästa för barnen. Låt föräldrarna välja! Varför ha en ettårsgräns? Varför inte sätta alla fyramånadersbebisar i förskolan? Jag förstår inte riktigt den retorik som har framförts här – att det bara är valfrihetsargument.

Det vi ser är att vi vill ha höjd kvalitet i en skolform med egen läroplan där det är verksamhet ofta mellan nio och tre. Det är fullgott, och vi står bakom detta. Det här förslaget kommer att slå mot kvaliteten och öka sjukskrivningarna. Det kommer inte att gynna något barn.

Anförande nr 104

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! När Alva Myrdal apostroferas i debatter som har med förskola och familjepolitik att göra finns det anledning att dra öronen åt sig eftersom vi som har varit med ett tag och läst på har hyfsat väl klart för oss vad Alva Myrdals ambitioner var när det gäller barn och föräldrans ansvar. Jag utgår ifrån att skolborgarrådet åtminstone inte fullt ut delar Alva Myrdals uppfattningar i dessa frågor.

Om det nu är så som skolborgarrådet här sa sist: att detta omfattar så väldigt få barn att det i praktiken inte kommer att spela någon roll och inte göra någon skillnad

inställer sig några frågor. Är det då värt att slå så förfärligt hårt på trumman för detta som ni har gjort? Detta är en reform driven av finansborgarrådets rättvisepatos, har vi läst. När man lyssnar på er i diskussionen i olika sammanhang får man intrycket att skillnaden mellan kaos och total valfrihet är dessa tio timmar – skillnaden mellan 30 timmar och 40 timmar. Som vi alla vet föreskriver lagen 15 timmar. Det är det minimum vi måste erbjuda. Vi erbjuder i dag 30, och ni vill att vi ska erbjuda 40. Om man får tro er är skillnaden mellan jämlikhet, lycka åt alla och halvtaskigt system som missgynnar de flesta dessa tio timmar.

Jag tror faktiskt inte att ni var beredda på reaktionerna, för jag tror att ni på allvar någonstans ändå tycker att detta är bra och viktigt och att det är en viktig valfrihetsreform som ni talar om. Det är klart att de väldigt negativa reformerna måste ha kommit som en chock. Det är de facto nästan ingen som tycker att det här är bra. Förskolepersonalen tycker inte att det är bra. Föräldrarna tycker inte att det är bra. Den politiska oppositionen tycker inte att det är bra. Det är ju lite av vårt jobb att inte tycka att det är bra, men nu gör vi faktiskt inte det av en väldig massa sakliga skäl.

Nu får vi dessutom höra att det i praktiken inte kommer att betyda någonting eftersom det är så få barn som omfattas. Då blir jag betänksam. Då är det bara en symbolfråga utan någon som helst praktisk politisk betydelse som ni har hängt upp så mycket högstämnd och mot oss rätt fördömande retorik på. Det tycker jag är besvärligt att lyssna på.

Gör detta för förskolepersonalens skull! De bedriver en verksamhet, som Anna König Jerlmyr precis sade, med en egen skolform, en egen läroplan och ett tydligt pedagogiskt uppdrag. För deras möjlighet att fortsätta att erbjuda förskola av den höga kvalitet som vi är vana vid måste vi lyssna på vad de har att säga om detta. De varnar, och de säger att detta inte kommer att fungera. Vi har inte resurserna, vi har inte personalen och vi har inte lokalerna, säger de.

Jag yrkar bifall till Alliansens gemensamma reservation.

Anförande nr 105

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Det finns kurser man kan gå om härskarteknik. En punkt där handlar om dubbelbestraffning. Det tänkte jag på när Cecilia talar om att slå på trumman. Vi har väl inte slagit på trumman för detta! Vi har sagt att det ligger inom ramen för det här ärendet, som gäller intagningsreglerna, att inte systematiskt diskriminera de förskoleelever och barn som råkar få ett småsyskon. Det kan vara så att det bara handlar om en person, en flicka eller en pojke. Men det kan ändå vara viktigt rent principiellt. Det handlar om en flicka eller en pojke vars föräldrar bedömer att det vore väldigt bra för ens barn att kunna hämtas någon timme senare. Det kan vara bra för båda barnen, alltså också för det nyfödda barnet. Det finns verkligen en moralistisk underton, och det är inte bara en underton utan explicit, i många av de argument som jag har läst inför denna debatt. De utgår inte ifrån barnet, och de utgår inte ifrån att vi tror att föräldrar är de som bäst bestämmer och bedömer vad som är bra för deras barn.

Jag undrar: Vem vill du slänga ut, och varför ska de slängas ut?

Anförande nr 106

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag tänker inte ställa någon fråga i kontrarepliken eftersom Olle inte kan svara på den. Men jag utgår ifrån att ni ligger på er regering om att ändra lagen så att 40 timmar blir obligatoriskt för alla kommuner, om det nu är detta som är den stora jämställdhetsfrågan.

Självklart har ni slagit på trumman. Jag har inte med mig de rätt många pressklipp där skolborgarrådet, finansborgarrådet och andra ledande företrädare för den politiska majoriteten faktiskt går ut och skryter med denna enastående jämlikhetsreform. Detta är tydligen skillnaden mellan misär och jämlikhet på förskoleområdet, säger ni. Det är klart att det inte är.

För ärligt talat: Det stora problemet i den svenska förskolan i dag är att man inte har möjligheter. Det är dåligt med lärare, det är dåliga resurser och man har inte möjlighet att bedriva den verksamhet man ska och utföra det pedagogiska uppdrag man kan på rätt sätt. Det stora problemet är inte att barnen är där för lite.

Anförande nr 107

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Ordförande, ledamöter och åhörare! I dag är det ingen vanlig dag, för i dag har vi bland annat besök av elever från Franska skolans gymnasium och då inte minst min fantastiska favoritguddotter Klara. Vi brukar inte morsa på dem som sitter på läktaren, fru ordförande, men det struntar jag i – hej, hej!

Till saken: I fråga om införandet av heltid inom förskolan för syskon vars föräldrar är föräldralediga kan jag konstatera att mina egna barn är något för gamla för förskolan. De är till och med äldre än min guddotter Klara här uppe. Trots det har jag ändå blivit kontaktad av oroliga föräldrar och medarbetare inom förskolan. Ni inom den rödgrönrosa majoriteten vill alltså införa en reform som ingen eller mycket få efterfrågar, och ni gör det utan att skjuta till några pengar trots att i stort sett alla inom oppositionen, hos facket, föräldrar och andra förståsigpåare tycker att det är en dålig idé. På något sätt är det en bedrift.

Tyvärr är det inte en bedrift av den typ som man ställer sig upp och applåderar. Det kommer att bli större barngrupper, inte mindre, vilket ni har stått här i talarstolen och utlovat gång på gång: Det ska bli mindre grupper i förskolan!

Jag har nu fått rapporter från föräldramöten där personalen ondgjort sig över att tillskjutande av resurser är urdåligt. Man tvingas på sina håll gå från 17 till 20 barn i barngrupperna, möjligen inte enbart på grund av detta, men det här är de besked som föräldrar får på föräldramöten. Så ser det ut i förskolan.

Man brukar skämta om att politiker vill ge allt åt alla. Jag ska ge er erkännandet att ni inte gör det. Ni ger något åt en grupp som inte efterfrågat det på bekostnad av alla andras förskoleverksamhet. I er iver att göra något populistiskt snubblar ni över era egna fötter och åstadkommer det motsatta. På tal om bedrifter ska jag väl säga att just den här bedriften inte kommer att ge er bragdmedalj; det är ett förhandstips.

Ordförande, ledamöter! Illa underbyggda förslag som inte tillfredsställer något annat än fiktiva behov men som ställer till det för så många ska givetvis motverkas. Jag yrkar därför bifall till Liberalernas förslag i kommunstyrelsen.

Anförande nr 108

Borgarrådet B u r e l l (S): Någonstans tänker jag att man får välja argumentationslinje. Å ena sidan är det här förödande, har en allianskollega till Patrik Silverudd sagt, och ni läser upp olika petitioner som handlar om att det skulle vara förödande. Å andra sidan är reformen inte efterfrågad av någon. Men om den inte är efterfrågad av någon, hur kan man då säga att reformen får förödande konsekvenser? Den enda logiska slutsatsen av att den inte är efterfrågad av någon är ju då att den inte kommer att användas av någon.

Patrik Silverudd får alltså välja mellan dessa två argumentationslinjer – eller den tredje som hörs i er oheliga allians och som egentligen är traditionella kristdemokratiska Jönköpingstoner. Jag tycker att Patrik Silverudd ska fundera på vilken linje ni ska ha.

Vi lyssnar på personal, föräldrar och brukare, och vi tror att det finns ett antal föräldrar som tycker att det är bra för deras barn att gå någon timme till för att det får ihop livspusslet.

Anförande nr 109

P a t r i k S i l v e r u d d (L): Det är ingen i den här staden som har efterfrågat stora skålar med godis. Det är ingen i den här staden som har vänt sig till mig i egenskap av politiker och bett att få gratis falukorv eller velat att politiker ska subventionera cyklar. Men om man gör det är det klart att det kan skapas om inte ett behov så i alla fall en efterfrågan, och det är det man är rädd för. Det är det man ser och tar höjd för inom de olika förskolorna. Det är det man sitter på föräldramötena och varnar föräldrarna för: Det kommer att bli större barngrupper på vår förskola nästa år, vilket delvis beror på att vi har fått för lite resurser men också på att vi tror att det kommer att vara fler barn som kommer att vara här längre tid på dagarna.

Jag tycker att det finns en stor skillnad mellan att gå från 15 till 30 timmar, vilket faktiskt var en pedagogisk reform som efterfrågades av många, inte minst av personalen, och det här. Det här är skit!

Anförande nr 110

K a d i r K a s i r g a (S): Jag vill börja med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

I den här salen är vi alla överens om att förskolan har en väldigt viktig plats i samhället. Det är i förskolan som framtiden startar och man växer upp. När jag hör argumenten från Alliansens sida blir jag lite konfunderad. Varför vill man inte låta föräldrarna själva avgöra hur många timmar deras barn ska vara på förskolan som är ett pedagogiskt center för alla barn?

Det här är inte något tvingande förslag som innebär att barnen *måste* vara på förskolan. Det är en möjlighet. Jag tycker att man ska låta föräldrarna avgöra hur länge deras barn ska vara i förskolan, och, som jag sade nu: Eftersom förskolan är den plats där framtiden startar måste vi också bredda möjligheten och bana väg för alla barn att ta den resan. Det ska vara en jämställd och jämlik resa för alla barn.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 111

A n e t t e H e l l s t r ö m (M): Ordförande, ledamöter! Förskolorna har redan i dag brist på utbildad personal. Det gäller både förskollärare och barnskötare. Det saknas i dag 600 förskollärare i Stockholms stad. Många slutar för att de inte orkar med och för att de inte kan leverera den kvalitet de önskar.

Med majoritetens nya förslag blir det ännu tuffare. Hur har ni tänkt lösa det problemet? Hur ska ni få utbildad personal att orka stanna kvar?

Anförande nr 112

K a d i r K a s i r g a (S): Jag instämmer i att det finns stora utmaningar när det gäller att rekrytera förskollärare och barnskötare till de här verksamheterna. Det är en stor utmaning, och jag är jätteglad över att regeringen har aviserat att man ska utöka antalet platser på förskollärarytbildningen. Vi har större konkurrens i Stockholm stad. I vissa stadsdelar är det många som slutar, till exempel i min stadsdel Hässelby–Vällingby. Det är inte på grund av dålig arbetsmiljö eller något sådant, utan det är för att det har blivit lättare för förskollärare att byta till en ny arbetsgivare och göra lönekarriär. Lösningen är att vi måste utöka antalet platser på högskolorna.

Anförande nr 113

E r i k S l o t t n e r (KD): Det kom den del argument som jag ändå måste upp och bemöta.

För det första vill ni ju inte släppa tiden helt fri i förskolan. Ni har ju också begränsningar. Exempelvis måste man vara 12 månader innan man får börja på förskolan. Om det nu ska vara total valfrihet och om livet börjar i förskolan, varför inte ta bort åldersgränsen i förskolan och låta barn kunna gå heltid i förskolan betydligt tidigare?

Ingen som jag har pratat med säger att det pågår pedagogisk verksamhet 40 timmar i förskolan. I 30 timmar kan det pågå – frågan är om det ens gör det – men inte i 40 timmar, så för barnet är det ingen skillnad för den pedagogiska utvecklingen om de går 30 eller 40 timmar. Däremot finns det en oro hos en del förskollärare och barnexperter för att små barn många gånger går lite för länge i förskolan för sitt eget bästa.

Jag gillar verkligen inte när man går upp och säger att framtiden startar i förskolan. Jag tycker att framtiden startar i familjen, hos föräldrarna. I det ögonblick som barnet föds börjar framtiden, och den första anknytningen man gör är med föräldrarna. Får man en trygg uppväxt i ett tryggt hem lägger man en väldigt bra grund för en bra och trygg framtid. Jag tycker att vi måste erkänna detta.

Anförande nr 114

K a d i r K a s i r g a (S): Jag brukar säga på många möten att den första skolan är hos mamma och pappa. Det är där det börjar. Men samtidigt måste vi också erkänna att förskolan har en viktig plats i dagens samhälle. Där läggs de första stenarna för framtiden. Det är där många barn lär sig språket, blir medvetna om matematik och allt sådant. Det är jätteviktigt.

Vi måste se hur Stockholms stad ser ut. Vi har stora skillnader mellan stadsdelarna. Den möjlighet vi nu inför är inte tvingande, som jag sa, men den öppnar stora möjligheter för barn att förkovra sig i den pedagogiska miljön.

Anförande nr 115

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Vi har ju hört Kadir Kasirgas partikollega Olle Burell som har en väldigt naiv syn på det här förslaget. Han tror att det kommer att resultera i att ett barn går några timmar extra per förskola. Det förstår ju alla att det kommer att bli betydligt mer än så.

Jag skulle vilja fråga Kadir Kasirga om han delar Olle Burells åsikt kring detta.

Anförande nr 116

K a d i r K a s i r g a (S): Det här är vad professionen har kommit fram till och skrivit under remissrundan. De har gjort bedömningen att det kommer att bli högst ett barn ytterligare per avdelning i förskolan. Vi förlitar oss på professionens bedömning i den här frågan.

Anförande nr 117

Borgarrådet E d h o l m (L): Vem lyssnar på barnen, frågade sig Karin Wanngård för en stund sedan. Jag tänker att barn väl är som människor är mest. De har lite olika åsikter om hur bra det är att vara i förskolan och hur många timmar man vill vara där. Vi som har haft eller har små barn vet dessutom att det där varierar kraftigt över dagen. Det varierar på morgonen i jämförelse med hur det är på kvällen.

Jag tror att det är viktigt i det här fallet att lyssna på professionen, och jag har fortfarande inte hört en enda förskolechef, förskollärare eller barnskötare som har sagt att det är en pedagogiskt genomtänkt idé att utöka tiden i förskolan för alla barn. Ingen står upp för detta.

När det här förslaget presenterades slog Socialdemokraterna verkligen på stora trumman för det. Detta framstod som det nya och den senaste stora välfärdsreformen i Stockholm. Men jag tror faktiskt att Socialdemokraterna och majoriteten har lyssnat på professionen i den här frågan, för maken till avslagen debatt har jag inte hört. Inte en enda företrädare för Miljöpartiet har varit uppe och försvarat denna fantastiskt viktiga reform. Inga företrädare för Vänsterpartiet har varit uppe och försvarat denna reform. Inga företrädare för Feministiskt initiativ har varit uppe och pratat för denna så kallade reform.

Jag tror att den kritik som har sköljt över Socialdemokraterna faktiskt har haft till effekt att man har insett att detta kanske inte var så smart. Jag skulle verkligen vilja vädja till Socialdemokraterna att ni framgent när ni funderar på detta också funderar på att ställa åtminstone några krav på dem som är föräldralediga och lämnar sina barn i förskolan. De är orimligt att man utan att ha ett skäl ska kunna lämna sitt barn halv sju på morgonen och hämta det halv sju på kvällen. Det finns ingen reglering. Det här med 40 timmar är helt taget ur luften. Begreppet finns inte med i era anvisningar. Det är fullt möjligt att göra detta, och skälet till att man inte har haft några regleringar för dem som förvärvsarbetar och har sina barn i förskolan är att den typen av krav inte kan ställas på dessa föräldrar.

Vi vet att det finns barn i dag som har oerhört långa dagar i förskolan. Vi vet att det finns barn som inte får något sommarlov över huvud taget. Dessa barns situation tycker jag också är väl värd att ta upp i den här diskussionen.

Anförande nr 118

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Majoriteten har under den här debatten hela tiden framhåvt att man lyssnar på professionen. Men det är väldigt svårt att se att ni har gjort det. Man talar om stadsledningskontorets utredning som visar att det skulle röra sig om ett barn per avdelning. Men när vi möter förskollärare i förskolan talas det om att det är ett betydligt högre antal än bara ett barn per avdelning som berörs. Vi ifrågasätter därför underlaget.

Jag träffade en verksamhetschef som sade att det är 14 barn som berörs bara på hans område, och han visste inte hur man skulle få ihop tiden och schemalaggingen i ett redan ansträngt läge.

Den här debatten pekar på någonting betydligt mer allvarligt än bara de barn som berörs av själva förslaget, nämligen att man behöver jobba med kvaliteten i själva uppdraget och verksamheten. Vi måste fråga oss hur vi kan stärka kvaliteten, få mer tid till kollegialt lärande och mer tid för dokumentation och uppföljning så att vi kan utveckla förskolan som den skolform det är. Hur kan vi attrahera fler förskollärare till Stockholm och behålla dem vi har?

Detta är frågor som vi måste väcka, och det pekar också på den kritik som har kommit fram och som säger att förskolan står inför stora problem. Det här är på något sätt toppen av ett isberg. När man möter förskollärare inser man att det är kris i förskolan. Nu bygger Socialdemokraterna tinnar och torn, men hela grunden håller faktiskt på att spricka. Det är manifestationer utanför stadshuset med upprörda förskollärare som säger att de inte klarar mycket mer nu. Det fattas resurser, det fattas förståelse för hur kvalitetsarbetet kan stärkas och hur man kan betrakta förskolan som den skolform det faktiskt är och inte bara ytterligare omsorgsverksamhet.

Allt detta tycker jag förtjänar en större debatt än den vi ser i dag, och jag hoppas därför att debatten kommer att fortsätta. Vi kommer att fortsätta att jaga er i majoriteten om detta, för det handlar också om innehållet i förskolan och det är betydligt mer allvarligt än vad ni vill påskina från talarstolen.

Jag vill tacka för debatten. Jag tycker att det har framkommit att det saknas krisinsikt hos majoriteten, men vi kommer att fortsätta driva på för att befintliga förskollärare ska få en bättre situation. Det här handlar faktiskt om att kommande generationer stockholmare ska få en bättre framtid.

Anförande nr 119

Borgarrådet B u r e l l (S): Även i dag tror jag att man på förskolan läser mycket böcker av Astrid Lindgren. I böckerna om Emil i Lönneberga förekommer Krösa-Maja – hon som har en tendens att tro att alla ska bli sjuka och dö och som hela tiden försöker uppamma ett krismedvetande i omgivningen.

Jag tycker naturligtvis att det är oppositionens skyldighet att göra någonting liknande, så det är inte förvånande. Det brukar borgarrådet Brinck också framhålla. Men i det som Anna König Jerlmyr sade förut tycker jag att hon tog till en ganska grov argumentation och började prata om att vi vill försöka tvinga bebisar på fyra månader att gå på förskolan och varför ha regleringar över huvud taget.

Vi har sunt förnuft kring det här. Vi lyssnar på de anställda genom deras fackliga företrädare och andra som vi träffar. Finansborgarrådet har sagt att vi ska följa utvecklingen noggrant. Det kommer att få olika konsekvenser i olika stadsdelar, och då får vi tillskjuta de resurser som behövs.

Anförande nr 120

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Man lyssnar ju inte på professionen! Man lyssnar ju inte på de brev som inkommer eller på de remissinstanser som säger att det redan nu är ett mycket, mycket tufft läge! Ni väljer ju ändå att prioritera allt annat än skola och förskola i den socialdemokratiska budgeten.

Vi ser den lägsta satsningen på skolan på tolv år. Det hade vi tagit i budgetdebatten. Vi ser knappt några satsningar alls när det gäller förskolan. Ändå lägger man på ytterligare krav. Det handlar även om attityden från majoriteten, att liksom säga: Vi tycker inte att ni gör tillräckligt, utan nu får ni ännu fler barn.

Redan nu finns det föräldrar som till exempel säger att de ska sätta sina barn i förskolan under sommaren. En vecka innan säger de: Nej, vi kom på att vi ändå ska ta lite semester! Då står man där. Det är svårt med schemaläggning som det är. Det finns redan en attityd att man lite grann kan checka in och checka ut barn när som helst. Det blir väldigt svårt. I skolan skulle man aldrig göra det. Där skulle man inte kunna säga: Jag väljer att inte komma på tre veckor. Men det gör man i förskolan. Det måste tas på allvar, och det blir inte bättre med det här förslaget!

Anförande nr 121

F r e d d y G r i p (V): Ordförande, ledamöter, åhörare! Det här är en viktig fråga, och det är roligt att oppositionen lyfter den så att vi äntligen får diskutera förskolan som har varit eftersatt sedan Alliansens år.

Anledningen till att vi kanske inte pratar så mycket om det här just nu är att vi anslog det redan i budgeten 2016, och då hade vi historiska ökade anslag till förskolan. Det här kommer alltså med pengar och har kommit med pengar. Vi satsar mer på förskolan än vad Alliansen gjorde under sin tid i majoritet, för vi tycker att förskolan är viktig, och för att öka transparensen ska det vara samma regler för att bli antagen på förskolan. Vi vill värna om den viktiga förskolan.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 122

Borgarrådet E d h o l m (L): Det där var ett riktigt Bagdad Bob-anförande från Vänsterpartiet! Först säger man ingenting under hela debatten, och sedan begär man ordet precis på slutet för att tala om att det här är den mest fantastiska förskolepolitik som någonsin har skådats.

Då är det ju märkligt att Lärarförbundet demonstrerar utanför stadshuset mot er politik. Tänk, de har inte märkt de här fantastiska tillskotten! De har inte märkt att den nya politiken har gett dessa fantastiska avtryck i förskolorna i Stockholm i dag!

De har i stället märkt att förskollärarna slutar, att andelen förskollärare bara sjunker i våra förskolor och att de får ännu mer att göra på dagarna med ännu mindre pengar. Jag tror faktiskt inte att vi behöver fler Bagdad Bob!

Anförande nr 123

F r e d d y G r i p (V): Den rödgrönrosa majoriteten tänker fortsätta att satsa på förskolan. Vi kommer att uppvärdera förskolan. Att efter åtta år av alliansstyre och efter en marknadsutsättning av skolan och förskolan som Alliansen har ägnat sig åt är det klart att vi har en ganska stor uppförsbacke. Det är klart att vi kommer att ha det kämpigt, men det är därför vi 2016 gjorde historiska satsningar på förskolan, och det är därför vi kommer att fortsätta satsa på förskolan.

Vi lyssnar nämligen på personalen. Vi tänker fortsätta ställa oss på personalens sida och fortsätta prioritera förskolan.

§ 25 Tomträttsavgälder för flerbostadshus (Utl.2016:188)

§ 26 Tomträttsavgälder för småhus (Utl. 2016:189)

Anförande nr 124

J a n V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Det är nu den andra vändan med det här ärendet, och för att ge en kort repetition kan jag säga att vi i det här ärendet har höjt avgälderna till en rimlig nivå som innebär en avgäldsrenta på 30 procent av markvärdet för flerbostadshus, med en ränta som domstolen har bestämt.

Vi har också infört en längre infasning på fem år. Av rättviseskäl sätts hyran för marken till småhus på motsvarande sätt. Här finns ett tak på höjningen med högst 18 000 kronor per år. Dessutom är avgälden avdragsgill i deklarationen för småhusägare. Möjlighet till förmånliga friköp finns både för småhus och för flerbostadshus. Friköpspriset ligger på 50 procent av marktaxeringsvärdet för småhus och 100 procent för flerbostadshus, vilket är ganska likvärdigt.

För nyproduktion kommer avgälds nivån att sänkas på många platser men höjas där marken är som dyrast, alltså i innerstaden och närförort. En inflationskomponent, eller indexuppräknings, på 2 procent införs som tas med vid omreglering – inte under själva avgäldsperioden som några remissinstanser har missförstått. Detta är inte heller olagligt, vilket några har påstått i debatten.

Jag skulle gärna vilja säga att det är glädjande att se en viss tillnyktring hos de borgerliga om tomträttsavgälderna, även om ni fortfarande inte klarar av att ta något ansvar för stadens markpolitik och exploateringsekonomi. Men er resa från helsidesannonser i dagspressen, där ni med krigsrubriker protesterade mot en ändring av tomträttsavgälderna till att nu framför allt föreslå en ändring av jordabalken och lite extra remittering är en tillnyktring, om man ska vara snäll så här i juletider.

Det är bra. Men det som oroar mig mer är er svajighet och oförmåga att ta obekväma beslut, likadant i er reservation till det här ärendet där ni talar om införandet av marknadshyror. I artiklar och reservationstexter påstår ni att dagens reglerade hyror leder till ”stora skevheter”. Ni vill inte ha reglerade hyror; ni vill ha marknadshyror.

Mot bakgrund av dagens stora efterfrågan på bostäder förstår var och en att marknadshyror kommer att innebära kraftigt höjda hyror i hela Stockholm, inte bara i innerstaden utan också i alla förorter. Hyresgäster och alla som söker en bostad tjänar inte på detta. Det gör bara fastighetsägarna – samma fastighetsägare som ni vill gynna med oförändrade tomträttsavgälder.

I det här ärendet tar vi ansvar för allmänintresset. Vi tar ansvar för skattebetalarnas tillgångar och kapital. Vi tar ansvar för stadens exploateringsekonomi, och vi tar ansvar för Stockholm. Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 125

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ordförande! Det är uppenbarligen på tapeten i dag att vi ska komma med julhälsningar, och det snällaste jag kan säga i talarstolen är att Valeskog möjligen är att betrakta som en tomte i detta ärende när han går upp och lovar än det, än det andra.

Nu är det inte riktigt såsom Jan Valeskog säger. Det är väl kanske inte så många som anser att föreliggande ärende är så positivt som det låter när Jan Valeskog står här och gläds åt ärendet kring tomträtter. Jan Valeskog säger också att han är glad åt att vi på något sätt har nyktrat till i julstämningen här.

Nja, låt mig säga så här: Jag är den första att beklaga att Socialdemokraterna, trots försök till återremiss alltifrån i exploateringsnämnden och framåt, efter den remissrunda som har varit där samtliga utom en remissinstans fullständigt har sågat det förslag som ligger på bordet ändå väljer att gå fram med ärendet med de mycket begränsade förändringar som man gör. Det är bara att konstatera att de stora frågorna kvarstår.

Jag är den första att säga att tomträttsinstitutet som sådant är ett instrument som behöver ses över. Man måste se över avgälderna. Det finns på Justitiedepartementet ett färdigt förslag som handlar om indexuppräknings, som vi i vår reservation också tar upp som ett rimligt sätt att gå vidare med detta. Men det har inte funnits något utrymme för diskussion kring den frågan efter det att vi har haft den här remissomgången.

Den här minoritetsåterremissen hoppades vi ändå skulle leda till det som minoritetsåterremisser av det här slaget ska leda till, nämligen att man remitterar ut ärendet eller att man ser till att den beställande nämnden som har haft ärendet från början faktiskt får yttra sig en gång till och ta upp ärendet.

Så har inte skett, och därmed tror vi att det kommer att bli precis samma sak med detta ärende som när det gäller visionsdokumentet, nämligen att man helt enkelt inte har på fötterna rent lagligen för att genomföra detta eftersom frågan inte ens är beredd på det sätt som kommunallagen föreskriver. Det tycker vi är än mer beklagligt. Vi gissar att ni inte kommer att ändra er, och då kommer vi i stället att hamna i en överklagandediskussion, vilket är väldigt tråkigt.

Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anförande nr 126

J a n V a l e s k o g (S): När det gäller vad som ska remitteras och inte har jag aldrig sett att något ärende remitteras till samma remissinstans när man gjort tämligen marginella förändringar. Det är väl det som är kärnfrågan: hur stora man tycker att de förändringar är som vi gör när man till exempel inför en längre infasning och även justering när det gäller nyproduktion. Dessa förändringar är ändå ganska marginella.

Har Joakim Larsson, när det gäller remisserna, något exempel på när vi har remitterat till samma remissinstans två gånger i något ärende liknande detta? I någon kommun eller i staten för all del? Finns det kanske något exempel?

Anförande nr 127

Borgarrådet L a r s s o n (M): Vi är av den uppfattningen att den nämnd som har att hantera det här ärendet är exploateringsnämnden, och vi sade redan i våras att det här ärendet bör återremitteras och ta upp de frågor som i den remitteringen sedan togs upp av kommunstyrelsen. Detta borde man alltså ha gjort redan i våras.

Det ärende som vi har på bordet i dag har inte hanterats på nytt av exploateringsnämnden. Det har heller inte gått ut till de remissinstanser som sedan yttrade sig. I praktiken är de gjorda förändringarna inte testade mot remissinstanserna över huvud taget.

Jag tycker att det är tråkigt, därför att det skulle behövas en rejäl indexhantering av hela tomträttsavgäldsfrågan, och det krävs ganska lite på regeringsnivå för att förändra den delen av lagstiftningen – det är närmare bestämt ett ord som behöver förändras för att man skulle få en långsiktig lösning på den här frågan.

Anförande nr 128

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Ordförande! Det kanske inte är så mycket kvar att säga i den här debatten. Hela fullmäktige tycker ju någonstans att vi behöver justera upp hyran för stadens mark då och då, eftersom priserna ökar. Jag får väl säga att den politisering som främst Moderaterna och Liberalerna har försökt sig på är lite trist och påminner om tomtar på loftet, dagen till ära.

Någonting som ändå blev väldigt tydligt förra gången vi hade den här debatten är att det finns en skillnad mellan hur höger och vänster ser på finansieringen av stadens utbyggnad, för det kostar ju pengar att genomföra de här stora exploateringarna och planerna som vi har. Då sade högerpartierna rakt ut att staden ju inte behöver höja tomträttsavgälderna, eftersom vi kan sälja ut allmännyttan, och vi fick räkneexempel på hur många lägenheter som kan behöva säljas för att komma upp i de intäkter som höjningen av avgälderna ger.

Det finns minst två problem med ett sådant resonemang. Det första är frågan om ni ens har tänkt på att det bor människor i allmännyttan – människor som förmodligen känner en stor trygghet i att hyra sin lägenhet av en allmännyttig värd som inte framför allt har vinst framför ögonen. Jag tycker inte att vi ska behandla deras bostäder som varor på en marknad som man kan sälja av hur som helst. För det andra vill vi också i mer allmän mening slå vakt om allmännyttan och hyresrätterna över huvud taget.

Under den tid som ni styrde minskade antalet hyresrätter kraftigt, framför allt i allmännyttan. Nästan alla menar att det gick alldeles för långt. Till och med stora företag klagar på att det är svårt att hitta hyresrätter, vilket minskar deras möjligheter att rekrytera personal och sådant, och det är ju frågor som vi alla bryr oss om. Samtidigt vet vi att människor med lägre inkomster ofta är hänvisade till att bo i hyresrätter. I alla Stockholms stadsdelar visar undersökningar att skillnaden i inkomst mellan dem som bor i hyresrätter och dem som bor i ägda bostäder är betydande. Om vi menar allvar med ett Stockholm för alla kan vi inte bara hålla på och sälja ut allmännyttan, utan vi ska bygga ut och bevara den.

Vi måste alltså både slå vakt om stadens intäkter genom att göra måttfulla höjningar av tomträttsavgälderna när så behövs, även om det är lite hårda paket så här till jul, och behålla de stora ekonomiska och bostadssociala fördelarna med en stark allmännytta. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 129

Borgarrådet L a r s s o n (M): Nu handlar ju inte ärendet om ombildning av hyresrätter till bostadsrätter, även om det faktiskt finns en del av det föreliggande förslaget som är ganska intressant, nämligen att det ökar attraktiviteten i att ombilda till bostadsrätt i innerstaden och minskar intresset för att ombilda i ytterstaden där tomträttsavgälden inte ökar så mycket. Det är ju komiskt i sammanhanget att det är ni som driver på det, får man säga.

Men det som är ännu mer anmärkningsvärt är att vi har lagt en skrivelse, en egen liten remittering, i Svenska Bostäder som vi nu har fått svar på. Vad blir alltså konsekvensen för Svenska Bostäder av Jan Valeskogs och Rikard Warlenius nya förslag? Jo, konsekvensen var att 13 000 bostäder inom Svenska Bostäders bestånd kommer att få den här ökade tomträttsavgälden. Hur rimmar det med Warlenius synpunkter på låga kostnader för de allmännyttiga bostadsbolagen?

Anförande nr 130

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Vi värnar tomträten, och som jag har försökt påvisa så behöver vi alla dra in pengar till staden på olika sätt. Vi erkänner här att vi behöver höja tomträttsavgälden ibland, och det är klart att det drabbar allmännyttans hyresbostäder som alla andra. Det är inget konstigt med det.

Det är ändå lite grann att göra julbocken till trädgårdsmästare när jag hör Moderaterna värna hyresnivåerna: Ni är ju för betydligt flexiblare hyror, och det finns entydiga undersökningar som visar att marknadshyror och sådant kommer att leda till betydligt större hyresökningar än dem som blir följderna av den justeringen av tomträttsavgälderna.

Anförande nr 131

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Precis som senast ska jag börja med att säga att jag i grunden har stor förståelse för att staden behöver justera tomträttsavgälderna så att de blir något mer marknadsanpassade i sin storlek. Det måste dock finnas bättre sätt att hantera detta på än att i ett slag göra så stora förändringar. Det går inte att bortse från att det här får stor påverkan på många människors privatekonomi. Detta vill majoriteten göra med den ena handen samtidigt som man med den andra handen höjer kommunalskatten och med den tredje höjer skatter på statlig nivå. Det är i det samlade ljuset som vår kritik behöver ses.

Extra oroande är det också att majoriteten vill göra detta i den akuta bostadssituationen som vi har. Remissinstanserna har varit tydliga och menar att förslaget riskerar att öka kostnaderna och minska byggtakten. Nu antar jag att jag riskerar att dra på mig en replik från Valeskog som för åttonde gången i ordningen kommer att tala om för mig att det faktiskt kommer att bli lägre och billigare tomträttsavgälder i vissa delar av staden.

Och det är klart att om man inte har någon ambition att göra någonting åt bostadssegregationen kan man ju fortsätta att bygga hyresrätter i de stadsdelar där det redan finns 90 procent hyresrätter. Då kan jag förstå argumentet. Jag trodde dock i min enfald att Socialdemokraterna även ville bygga hyresrätter i centrala Stockholm, och det borde väl vara er högsta prioritet eftersom ni anklagar oss för att ha sålt alla hyresrätter i staden.

Vad blir då vårt svar på frågan? Hur vill vi driva en ansvarsfull markspolitik? Jo, vi anser att staden behöver andra verktyg och möjligheter att hantera tomträttsavgälderna. Precis som förra gången när vi debatterade här anser jag att vi måste få till en lagändring där vi får möjlighet att indexera avgäldsnivåerna. Tomträttsavgäldssystemet slår extra hårt i Stockholm där markpriserna ökar så mycket. Vi kommer att kämpa för att detta ska bli Alliansens gemensamma nationella politik och att vi kan få en lagändring till stånd efter nästa val. Därför yrkar jag bifall till den gemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 132

J a n V a l e s k o g (S): Vi hörde här att de stora skattehöjningarna som staten och alla vi andra har genomfört skulle motivera att ett fåtal, särskilt i innerstaden, skulle slippa den höjningen av tomträttsavgälden genom att vi skulle säga nej till dem. Sambandet verkar lite konstigt.

Ni har haft några veckor att fundera. Det måste finnas ett bättre sätt, sade Jonas Naddebo. Men vad är ert sätt? Vad är det ni vill egentligen? Jag tyckte att ni lovade förra gången att ni skulle komma med ett förslag. Ni tycker inte att det här är bra, men ni vill inte göra någonting.

Anförande nr 133

J o n a s N a d d e b o (C): När det gäller skattehöjningarna menar jag att det handlar om att se de här höjningarna tillsammans. Genom att höja både den kommunala skatten, den statliga skatten och tomträttsavgälderna blir detta samlat väldigt kännbart för de enskilda hushållen.

När det gäller vad vi vill kanske Jan Valeskog släppte lyssnandet ett tag. Jag säger att vi ska se till att vi kan indexera avgäldsnivåerna och att vi föreslår att Alliansen på nationell nivå ska komma med en lagändring så att vi kan få till stånd detta efter nästa val. Det är vårt förslag.

Anförande nr 134

E l i n O l s s o n (MP): Fullmäktige, åhörare, ordförande! Jag får börja med möjligheten till minoritetsåterremiss som jag ändå tycker är en rimlig hantering av ett svårt ärende och som ger möjlighet till eftertanke i svåra frågor. Det ger också en möjlighet till mobilisering och till ett par veckor extra att se efter kring de röster som också under remisstiden har väckt stora protester.

Trots breda utskick till allmänheten och ett högt tonläge från Moderaterna får vi dock konstatera att de verkligt stora protesterna mot den här justeringen av tomträttsavgälderna har uteblivit, vilket jag tror till stor del beror på att både fastighetsägare, stockholmarna och Hyresgästföreningen därtill inser att denna justering är nödvändig, att man också ser att de ändringar som gjordes sedan remissen gick ut har fallit i god jord och att det här är ett långsiktigt ansvarstagande för att säkerställa och värna tomträttsinstitutet.

Det är ju någonting som har varit och kommer att fortsätta vara en fördelaktig lösning för både den som ska bygga och förvalta och för den som ska bo, samtidigt som det ger staden långsiktig rådighet över marken.

Det är ju någonting oerhört viktigt för Stockholm och för alla större städer att ha rådighet över mark. Däremot behöver vi inte ha rådighet i kommuner som inte är Stockholms stad, där vi nu under veckan kommer att se en stor försäljning till Botkyrka kommun av mark som är på tomträtt så att Botkyrka kommun på sitt håll kan ta ett stort ansvar för bland annat Fittjas utveckling, vilket också är ett sätt att få en hållbar lösning framöver vad gäller stadens ekonomi.

Från Miljöpartiets sida ser vi mycket positivt på den förutsägbarhet som finns inbyggd i det här förslaget. Det var någon som nämnde indexeringen tidigare. Vi ser att det är möjligt med det här förslaget att nu kunna prognostisera kommande avgälder och att det är viktigt för långsiktig förvaltning. Vi beklagar verkligen att den här långsiktigheten inte arbetades in redan 2004, för då hade vi inte alls stått med samma bekymmer i dag.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 135

M a l i n E r i c s o n (FI): Jag vill bara helt kort yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Tomträtsavgälderna måste justeras efter tolv års status quo, och det här är ett bra förslag. Staden kommer att kunna markanvisa hyreslägenheter med fortsatt goda kalkyler och stabila kommunala finanser, vilket man tycker borde glädja oppositionen trots allt.

Anförande nr 136

E r i k S l o t t n e r (KD): Det märks att FI nu börjar bli en del av etablissemanget när de talar om stabila kommunala finanser. Det är uttryck man inte brukar höra FI använda, men det var roligt.

Att ha ett system som leder till kraftiga taxehöjningar efter flera år av samma taxa är inget bra system, oavsett vilket taxesystem vi pratar om. Därför tycker vi inom Alliansen att vi behöver ändra lagstiftningen så att tomträtsavgälderna tillåts indexeras upp årligen för att på så sätt få ett mer förutsägbart och mindre ryckigt system för de hushåll och fastighetsägare som påverkas av tomträtsavgälden. Jag tycker att det är viktigt att majoriteten ligger på sin regering att ändra lagstiftningen, liksom jag lovar att driva frågan internt i mitt parti för att få till stånd det här.

Nu måste man dock laga efter läge, och då är det naturligtvis rimligt att tomträtsavgälderna justeras för att bättre motsvara aktuellt marknadsvärde på marken. Vi måste dock ha respekt för att enskilda hushålls ekonomi påverkas av detta. Jonas Naddebo var också inne på detta: Att i ett läge när skatten i Stockholm har höjts i två omgångar, parkeringsavgiften har höjts kraftigt och staten har höjt skatterna på ett sätt som har drabbat enskilda hushåll mycket starkt kraftigt höja avgälderna från ett år till ett annat riskerar att slå hårt mot enskilda familjers ekonomi. Det är därför bra att majoriteten har tagit till sig en del av den kritik som har framförts från i princip alla remissinstanser, bland annat Hyresgästföreningen, Fastighetsägarna, SSSB och många andra och inför mer stegvisa höjningar.

Vi kristdemokrater anser dock att höjningarna fortfarande är alltför omfattande. Vi vill se en längre infasningsperiod, förslagsvis på tio år, för att på så sätt undvika drastiskt förändrade förutsättningar för enskilda människor. Vi vill också att hyresrätter som är under 35 kvadratmeter ska få en halverad tomträttsavgäld, precis som studentbostäder i dag har. Siffror visar att andelen enrummare i nyproduktionen utgör endast ett fåtal procent. En halvering av avgälderna skulle kunna få bättre fart på byggandet av yteffektiva ettor.

Vidare anser vi att småhus och flerbostadshus ska taxeras utifrån samma principer, det vill säga 30 procent av marktaxeringsvärdet är det som utgör grunden och inte, som förslaget säger, 40 procent för småhus och 30 procent för flerbostadshus.

Vi vill också att taket på höjningen för småhus ska vara 12 000 kronor per år och inte 18 000 kronor per år. Därmed yrkar jag bifall till Kristdemokraternas ersätтарыttrande i kommunstyrelsen.

Anförande nr 137

J a n V a l e s k o g (S): Vi pratade om det förra gången, och nu tar jag det igen: För hyresfastigheter påverkar detta inte boendekostnaden direkt, eftersom vi har ett bruksvärdessystem där fastighetsägaren även i dag tar ut hyra utifrån läge och standard. De har alltså redan höjt sina hyror och kan i praktiken kapitalisera den mellanskillnaden, och därför är det fastighetsägarna som tjänar på detta som inte kommer att kunna få rabatterna i fortsättningen. Jag ska återkomma till det senare.

Det är framför allt välbärgade som bor i bostadsrätter i innerstaden, varav en stor andel faktiskt är ombildade hyresfastigheter från allmännyttan som när de såldes fick ett lägre pris just för att de var tomträtter. Ni vill alltså ge dem två rabatter: Dels fick man en rabatt när de såldes för att det var tomträtter och marken inte såldes samtidigt, dels vill ni ge dessa ombildade innerstadsfastigheter en rabatt till. Detta är också någonting som innebär en kapitalöverföring från skattebetalarna till ägarna av de här bostadsrättsföreningarna.

Jag förstår inte: Tycker Erik Slottnér att det är rättvist? Det övriga hinner jag inte kommentera.

Anförande nr 138

E r i k S l o t t n e r (KD): Det är riktigt att bruksvärdessystemet inte tar hänsyn till markpriserna. I nyproduktionen använder sig däremot de kommunala bolagen mestadels av presumtionshyror, och det tar hänsyn till markkostnaderna. När det gäller nyproduktion kan det alltså mycket väl få påverkan i form av högre hyror och försämrad lönsamhet. I de kommunala bostadsbolagens remissvar uttrycks det faktiskt en väldigt stor oro inte minst för vad detta ska få för konsekvenser för möjligheten att producera nya lägenheter i Stockholms innerstad och Djurgårdsstaden. Nu är inte Ann-Margarethe Livh här i salen och deltar i debatten, men jag debatterade den här frågan med henne den 26 september i fullmäktige, och hon höll väldigt mycket med om denna kritik från bostadsbolagen. Nu verkar det dock vara tyst på den sidan.

Vi vill inte ge rabatter, Jan Valeskog. Jag sade faktiskt att det är rimligt att avgälderna bättre avspeglar marknadsvärdet. Men vi vill ha en längre infasningsperiod för att skapa ett mer hållbart system både för enskilda hushåll och för fastighetsägare.

Anförande nr 139

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Jag har precis som många här fått en släng av tomtesjukan, så jag får väl konstatera att det är positivt att Jan Valeskog talar om att det har skett en viss tillnyktring här. Det har varit en del faser i den här debatten som har pågått i flera år.

Vi har alltså ett tomträttsinstitut här i Stockholm, och det kommer att finnas kvar. Fördelen med ett sådant institut är att man inte behöver lika mycket kapital om man ska bygga. Nackdelen är som bekant att den som står i skuld aldrig är fri, utan man kommer, visserligen med ganska långa mellanrum, att få kraftiga höjningar av avgälden.

Det här ärendet gick för några gånger sedan på återremiss. Inget särskilt har inträffat. Vi har institutet kvar, men nackdelarna är många, och det kan väl konstateras att index är det som ligger närmast till för att undvika chockartade höjningar. Moderaterna ville för en tid sedan, och jag vill erinra er om att titta i deras budgetförslag på s. 84, att besluten om höjningar av nuvarande avgäldsnivå ska fortsätta att gälla. Man skulle alltså återta besluten, men sedan har man successivt, som Valeskog säger, nyktrat till.

Om man nu gör en sammanvägning av allt kan vi ju inte ha ett system där vi får dessa chockartade höjningar, och därför är det viktigt med lagändringar. Vi kan vänta ett år på detta. Det påverkar naturligtvis stadens ekonomi men inte i den utsträckningen att det är avgörande. Därför anser Sverigedemokraterna att vi kan yrka bifall till Moderaternas, Liberalernas och, som det förefaller, Centerpartiets reservation.

Anförande nr 140

J a n V a l e s k o g (S): Jag får återigen som konsumentupplysning säga att det faktiskt finns en indexering i det här förslaget, dock inte som den statliga utredningen presenterade. Vi gör det inte under själva avgäldsperioden utan just vid omreglering efter tio tjugo år eller vad det nu blir för period. Då kommer den här indexuppräkningsen på 2 procent per år som finns i förslaget, så delvis tycker jag att det som flera har efterfrågat faktiskt finns med i det här förslaget.

Anförande nr 141

P e r O s s m e r (SD): Jag tror inte att jag fortsätter den här matematiska debatten, men tack för beskedet. Vi tycker att det är för lite. Det ska vara ett annat system med indexuppräkning.

Anförande nr 142

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det här är ett ärende som jag tror att väldigt många tycker är svårt att sätta sig in i. Och det är inte så konstigt, för det är både logiskt och ologiskt samtidigt. Logiskt är det naturligtvis i den meningen att det är knepigt att hävda att man i ett marknadsekonomiskt system ska ha samma hyra eller avgift för någonting som åsätts med väldigt stort mellanrum och

som påverkar en väldigt mycket. När ändringarna kommer blir de så höga att man rimligen inte har räknat med att de ska dyka upp. Därför får man förstå bestörtningen när sådana här besked kommer.

Jag är betydligt mer bekymrad än Jan Valeskog som ofta berömmar sig av att vara väldigt skicklig och tydlig i sina uppfattningar. Jag vill ta det här ärendet lite längre än att endast tala om den ekonomiska situation vi har här i fullmäktige och gärna säga någonting om våra tre kommunalt ägda bostadsbolag.

Både ni och vi vill att man ska bygga hyresrätter i attraktiva lägen. I Stockholmshem där jag numera är vice ordförande – tidigare var jag ordförande där i åtta år – kan vi konstatera att hyreskalkylerna blir utomordentligt svåra att få ihop. Det här låter som en massa byråkratiskt trams bara, men det är tyvärr rena rama verkligheten. Om vi ska bygga i Norra Djurgårdsstaden, vilket Stockholmshem ska göra, och så får vi inte riktigt ihop kalkylen därför att det kommer en plötslig tomträttsavgaldshöjning, då gör det att vi har två möjliga vägar att *inte* bygga. Därmed går vi miste om ett antal hyresrätter i innerstaden som Stockholmshem kan förvalta.

Det andra läget är att bygga i alla fall, och eftersom kostnaderna är så pressade är det mycket stor risk att affären blir så dålig att vi hamnar i en situation där vi måste göra en nedskrivning. En nedskrivning på svenska och inte på byråkratspråk betyder att man måste ta pengar och betala till staten. Man måste betala pengar till sitt resultat och betala skatt på det, därför att detta är en så dålig affär att man egentligen inte borde göra den.

Det här är någonting som regleras i lagen. Man kan inte göra någonting åt det. Att det dessutom blir hyreshöjningar på över 1 000 kronor i månaden är bara lök på laxen när det gäller att förklara varför det här är ett så bra förslag som majoriteten anser att det är. Därför yrkar jag bifall till Centerns, Moderaternas och Liberalernas reservation i kommunstyrelsen!

Anförande nr 143

J a n V a l e s k o g (S): Vi har nu hört det för andra gången, och jag kan konstatera att vi tydligen ska avstå från en ändring av tomträttsavgälden eftersom allmännyttan, eller i alla fall Stockholmshem, kan få ökade kostnader i Norra Djurgårdsstaden. Det är ett lite märkligt synsätt, för det här förslaget innebär faktiskt sänkningar i en stor del av staden. Det blir höjningar i innerstaden och i närförort och oförändrat på de flesta ställen, men det blir också betydande sänkningar. Ni vill alltså ha högre nivåer i en stor del av staden.

Samtidigt fick vi skäll av Liberalerna och Moderaterna för inte så länge sedan när vi upplät hyresrätter i Hagastaden, därför att det var för dåliga intäkter i det ärendet. Då var det plötsligt det som var felet. Nu är det omvänt; nu är det fel att vi tar ut högre hyror på värdefull mark bara för att det är allmännyttan. Hur hänger det här ihop? Jag förstår faktiskt inte det.

Anförande nr 144

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag försökte verkligen mycket seriöst förklara ett problem för Jan Valeskog, och jag tror att han förstår det men väljer att inte låtsas om det.

Det är nämligen så enligt svensk lag att du kan inte göra så att du säger att jamen, vi får sänkt tomträttsavgäld någon annanstans. Nej, detta gäller per objekt och fastighet! Det gäller lönsamheten per fastighet, ingenting annat, så försök inte dribbla bort korten nu. Om Jan Valeskog vet det här så borde han inse det, och om han inte vet får han gå och läsa på och försöka se konsekvenserna av sina egna förslag! Om han inte visste det borde han ha tagit reda på det under minoritetsåterremissen!

Anförande nr 145

J a n V a l e s k o g (S): Jag får plocka upp den kastade handsken och förklara mig ytterligare. Det gör jag gärna.

Med en kort historisk tillbakablick kan man konstatera att Stockholm och kommuner i Sverige över huvud taget i omkring 100 års tid har haft det här systemet, där kommunen har hyrt ut mark till bostadsutvecklare, företag och enskilda i syfte att göra det ekonomiskt möjligt att bygga bostäder till rimliga kostnader.

Att hyra ut marken förmånligt gör att städer kunde bebyggas fortare samtidigt som boendekostnaden kunde hållas nere. Här skiljer sig Sverige från många andra länder i Europa där marken oftast såldes till marknadspris och man då i praktiken uteslöt mindre bemedlade från att kunna bosätta sig i attraktiva områden.

Jag skulle vilja säga att tomträttsystemet i sig har varit en grundförutsättning för den så kallade sociala bostadspolitiken i Sverige.

I Stockholm, med dagens höga markpriser, innebär fortfarande systemet med tomträtter en kraftig subvention av markkostnaden, och det gäller både när vi bygger nya hyresfastigheter och inom dagens bestånd av flerfamiljshus och egnahem som finns i Stockholm. Det är mycket förmånligt, skulle jag vilja säga.

Alla fastighetsägare som har tomträttsavtal har ett avtal med staden som innebär en regelbunden reglering av avtalen. Detta känner de väl till, fastän det påstods lite annat här alldeles nyss. Tomträttsavgälden har alltså inte reglerats sedan 2004. Det skulle ha skett 2014, men den förra borgerliga kommunledningen klarade inte av att genomföra det. Man var tämligen valhänt då – det kanske berodde på valet, vad vet jag – när det gällde att åstadkomma någonting.

Som vanligt får vi ta ansvar för att dels bedriva en ansvarsfull förmögenhetsförvaltning av fastighet och mark, dels se till att bygga nya bostäder i den stora omfattning som krävs för att möta de behov som finns. Här ser man också en tydlig skillnad mot den förra kommunledningen.

Sedan 2004 har avgäldsnivån i Stockholms innerstad på många platser sjunkit till under 15 procent av markvärdet – under 15 procent! Det innebär som jag sade förut en enorm förmögenhetsöverföring till privata fastighetsägare och inte till hyresgästen, om det nu var någon som trodde det.

Privata ägare av hyresfastigheter till exempel i Stockholms innerstad sätter som sagt var hyrorna efter läge och standard, och det gör att de redan i dag har högsta möjliga hyra för de här lägenheterna liksom låga tomträttsavgälder. Detta kapitaliseras som

sagt och hamnar direkt i fickorna på fastighetsägarna, hyresfastigheter eller på ofta redan välbeställda bostadsrättsföreningar.

För att vara tillräckligt tydlig vill jag slutligen citera Expressens ledarsida när de betygsatte den borgerliga politiken: ”Det är en form av omvänd fördelningspolitik där bostadsägare i några av Sveriges absolut dyraste områden ska subventioneras av de övriga kommuninvånarna.”

Jag kunde inte säga det bättre själv!

Anförande nr 146

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är väl inte så svårt att ge Jan Valeskog epitetet ”populist” såsom han tar ut svängarna. Men om jag nu får försöka vara lite seriös med dig, Jan Valeskog, så sade du något intressant som fick mig att begära replik, nämligen att jag ägnar mig – du sade ”jag” – ägnar mig åt förmögenhetsförvaltning i den här staden. Vad Jan Valeskog gör är att driva Ebberöds bank.

Det Jan Valeskog gör nu är att åsätta avgifter till de kommunalägda bostadsbolagen som inte bara gör så att det blir dyrare för dem att bygga och, som jag sade förut, kanske måste skriva ned sina affärer och sina fastigheter enligt lagen, vilket säkert Jan Valeskog vet.

Det inträffar även följande, nämligen att den här avgälden finns för alla fastigheter, och nej, man kan inte ta ut det på hyran. Det blir alltså ett sämre resultat i bolaget, och det är bara att konstatera, Jan Valeskog, att detta inte är förmögenhetsförvaltning utan detta är Ebberöds bank!

Anförande nr 147

J a n V a l e s k o g (S): Som jag sade förut sänker vi avgälderna vid nyproduktion på väldigt många, de flesta, ställen där vi bygger i dag. Inte i innerstaden och närförort, det stämmer. Men på de flesta ställen. Vi sänker alltså avgälderna, och ni vill behålla en högre nivå, så där faller Björn Ljungs resonemang.

Att sedan kalla det för populism när man själv så här många veckor och till och med månader inte ha förmått sig att ha ett eget förslag utan i stället har gått ut i kampanjer, brev och annonser och försökt fiska röster på det här billiga sättet – det kallar jag populism!

Anförande nr 148

Borgarrådet L a r s s o n (M): Ordförande! Jag tycker inte att Jan Valeskog och majoriteten är särskilt snälla mot hushållen i den här staden. Synen på hushållen är nästintill anmärkningsvärd. Det gäller till exempel synen att alla hushåll i Stockholms innerstad skulle ha den ekonomiska fördelen att de mycket väl kan klara av en sådan kostnadsökning som det här skulle innebära. Faktum är att det finns ganska många som kommer att känna av en ökning per månad på 1 000 kronor, för det är ganska mycket pengar.

Det är därutöver en rad olika kostnader som har uppkommit de senaste åren. Det handlar om statliga skatteökningar, det handlar om kommunala skatteökningar, det

handlar om avgiftsökningar. Sammantaget känns det som om den här majoriteten inte alls har några problem att brandskatta stockholmarna så mycket som det bara går. Ni anser nämligen att stockholmarna har era pengar. Det är era pengar som är där ute och göder bostadsrättsinnehavare och hyresrättsinnehavare och allt vad det är i innerstaden. De göds av systemet, och nu ska ni ta så mycket som möjligt. Det är ungefär så ni argumenterar, och det blir väldigt märkligt.

Det som är det anmärkningsvärda i dag är inte bara det att ni har återkommit med det här ärendet utan, som jag tycker, en fullgod beredning utan det faktum att ni i praktiken med det förslag som nu ligger på bordet inte har låtit den beredande nämnden, exploateringsnämnden, som har beställt det här ärendet i praktiken få utreda vad de förändringar ni gör får för konsekvenser. De förändringar ni gör kommer nämligen att slå också mot driftsbudgeten på exploateringen, och gör det det menar vi att då måste nämnden räkna ut konsekvenserna av detta. Gör man inte det så är ärendet inte fullgott berett, och då nödgas vi överklaga beslutet för att få någon ordning på beredningen.

Det är i så fall andra gången på kort tid som en fråga kanske måste hanteras i förvaltningsrätten när det handlar om formalia. Vi tycker att ni borde ha lärt er efter hanteringen av visionsärendet. Man kanske borde se till att frågan hamnar där den ska, nämligen på exploateringsnämndens bord för att reda ut konsekvenserna av det förslag som nu Jan Valeskog har lagt fram.

Nej – vi tror på ett annat system. Vi tror att en indexering som ger tydliga spelregler vore bättre, och det är synd att vi inte ser detta. Jag hoppas att ni tittar på vårt förslag fullt ut under överklagandeperioden.

Anförande nr 149

J a n V a l e s k o g (S): Det system vi lägger fram är i princip nästan exakt det som vi lade fram från början, med indexering och allt. Det är marginellt förändrat. Det kan vi konstatera.

Det är lite märkligt att ni har gått till storms mot detta orättvisa, men nu handlar det bara om formalia, om jordabalken och att vi skulle remittera en gång till vilket över huvud taget ingen kommun eller för den delen staten någonsin har gjort, alltså remittera samma material än en gång till samma remissinstanser. Så jobbar man ju inte.

Jag konstaterar när det gäller boendekostnaden att det påverkar inte hyresgästerna, utan det här minskar marginalerna för privata hyresfastigheter. Joakim Larsson var verkligen på barrikaderna för att sälja ut allmännyttans hyresfastigheter i innerstaden till rabatterade priser med argumentet att när det var tomträtt så skulle det vara lägre pris. Men när vi nu ska höja markhyran vill inte Joakim Larsson vara med längre. Ni har inte speciellt stor trovärdighet. Jag är inte alls imponerad.

Anförande nr 150

Borgarrådet L a r s s o n (M): Med det föreliggande förslaget ökar incitamenten till att ombilda fastigheter i privata bestånd. Så är det. Sedan kan Jan Valeskog säga vad han vill.

Konsekvenserna för exploateringsnämndens ekonomi är inte berörda över huvud taget med den förändring som ni har gjort, och det är den delen som jag diskuterar och som vi anser bör beredas på nytt.

Sedan tror jag faktiskt inte att Jan Valeskog har förstått vad indexeringen innebär. Det pratar inte om samma indexuppräknings. Vi pratar om en årlig förändring som är känd och som gör att avgälden ökar varje år. Det är det som kräver en förändring i jordabalken – ett ord behöver ändras, och det tycker jag att vi borde enas om att kräva.

Den här indexeringen sker ju mellan omregleringarna. Vart tionde år kommer chocken i alla fall!

Anförande nr 151

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Angående indexering vill jag först säga att det inte är någonting vi kan göra något åt i nuläget. Vi kan ju inte gärna avstå från att höja tomträttsavgälderna i väntan på att regeringen och riksdagen någon gång eventuellt kan tänka sig att ändra i jordabalken. Vi har ju att utgå från den lagstiftning som nu gäller.

Joakim Larsson säger också att vi är taskiga mot hushållen. Som jag antydde är detta lite hårda klappar för en del, men vi ska också komma ihåg att det innebär en sänkning av avgälden för väldigt många hushåll utanför tullarna.

Jag vill även återkomma till om ni verkligen är de goda företrädarna för hushållsekonomi när ni vill genomföra marknadshyror i ett läge av bostadsbrist. Seriöst, hur tror Joakim Larsson att marknadshyror skulle påverka hyrorna i ett läge med en sådan bostadsbrist som vi har i dag?

Anförande nr 152

Borgarrådet L a r s s o n (M): Otroligt spännande att vi ska få en diskussion om marknadshyror för hyresrätter i ett ärende som handlar om något helt annat. Men det är ju typiskt Vänstern: När det är slut på argumenten, då ska man börja prata om något helt annat. Det är alltid så. Det handlar alltid om ombildningar och annat.

I själva verket svarar Rikard Warlenius inte på frågan om vad som händer med 16 000 hyresrätter i det allmännyttiga bostadsbolaget Svenska Bostäder som nu får en ökad avgäld. Vad innebär det för bolagets ekonomi? Finns det något incitament att ha fastighetsförvaltning privat i den här staden om alla kostnader för förvaltning ökar?

Nej, jag tror att vi på olika sätt ser till att brandskatta de bolag som i dag är hyresvärdar, och till slut blir det fler och fler som ombildar. Det är ju inom den privata sektorn som det har ombildats mest. Så är det, oavsett vad Rikard Warlenius tror.

Med det här förslaget blir det en chockhöjning vart tionde år.

Anförande nr 153

J a n V a l e s k o g (S): Jag vill reda ut några missförstånd som Joakim Larsson medvetet eller omedvetet sprider.

Han påstår att det kommer att ske en avgäldsökning för allmännyttan, och självklart kommer det att bli så, men det är framför allt i Stockholms innerstad i områden med höga markvärden. Där har vi som bekant inte heller så mycket allmännytta, om man nu ska ta det spåret.

Det som Joakim Larsson har påstått åtminstone två gånger här är att förslaget i sig skulle innebära en plötslig ombildningsvåg. Nu råkar jag veta att Joakim Larsson och jag har läst exakt samma grundmaterial kring den frågan. Det finns alltså en analys, och det han påstår är inte sant.

Det är så att den ombildning som skulle kunna ske enligt den studien rör innerstadsfastigheter som alls inte är upprustade. För fastighetsägare med hyresfastigheter som inte är upprustade skulle det i ett visst läge kunna vara mer intressant att ombilda. Men som alla vet är de fastigheterna inte många – om de ens finns.

Att det här skulle innebära en ombildningsvåg saknar alltså grund, och det vet Joakim Larsson, för han har läst exakt samma rapport som jag.

Anförande nr 154

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Härligt att Jan Valeskog säger någonting som åtminstone är i närheten av verkligheten, nämligen att privata fastighetsägare som råkar ut för dessa höjningar kommer att ombilda i stället för att ta avgiftshöjningarna. Detta är enkelt. Då kan de nämligen få ut priset för fastigheten.

Det är dock inte det som oroar mig så mycket, utan det är just de kommunalägda bostadsbolagen som Jan Valeskog säger att han har så stort ansvar för. Det är nämligen så att tomträttsavgälderna höjs över staden. Netto blir det en höjning för bolagen, vilket försämrar deras ekonomi högst påtagligt.

Jan Valeskog säger att det blir billigare att bygga i vissa lägen. Men bolagen har ett stort faktiskt bestånd, när det gäller Stockholms hem ungefär 30 000 lägenheter. Det är ett faktum att stadens bolags ekonomi försämras, och det är inte aktiv förmögenhetsförvaltning – det är Ebberöds bank, Jan Valeskog!

Anförande nr 155

J a n V a l e s k o g (S): För det första är det naturligtvis helt otänkbart att vi skulle behandla allmännyttan annorlunda än alla andra. Oavsett vem som hyr marken av staden får de betala markhyra. Vi talar om 30 procent av markvärdet. Era borgerliga kamrater ute i länet har 100 procent, alltså en betydligt högre nivå på avgälderna, inte minst i nyproduktionen. Prata med dem! Det är Nacka, Lidingö, Sundbyberg – betydligt nivåer än vad vi har, högre än innerstaden!

(B j ö r n L j u n g (L): Ursäkta mig, jag trodde att det var Stockholm vi diskuterade här!)

Som jag sade är det inte alls någon risk för ombildning – jo, om det är så att de har icke upprustade fastigheter i innerstaden, enligt den här studien som var väldigt tydlig. Sådana fastigheter finns knappt.

Anförande nr 156

Borgarrådet L a r s s o n (M): Vi bad Svenska Bostäder redovisa konsekvensen för bolaget. Det rör sig om 16 000 hushåll i fastigheter som får ökad avgäld. Nyproduktionen kommer att få den ökade avgälden från första dagen, vilket i praktiken innebär att allt det som ska byggas, även i de kommunala bolagen, kommer att få andra kalkyler att ta hänsyn till. Vad det kommer att leda till återstår att se. Jag har aldrig sagt att det kommer att bli en ombildningsvåg bland privata fastighetsägare, men jag ser ju att incitamentet för ombildning i privata bestånd naturligtvis kommer att öka.

Vi kan konstatera att ni säger att det blir minskningar i det ena området. Men det är för att ni räknar på 2012 års nivå. I själva verket kan ni räkna på 2018 när det här slår ut. Det är något helt annat.

Anförande nr 157

J a n V a l e s k o g (S): Jag konstaterar återigen att det med dagens system, som ni vill behålla, innebär rejäla sänkningar på flertalet platser, dock inte i innerstaden och närförort. Jag tar mig friheten att jämföra med Nacka, Lidingö och Sundbyberg, där era partikamrater styr. Där är avgälderna betydligt högre, inte minst i nyproduktionen, än vad vi har i Stockholms innerstad.

Anförande nr 158

Borgarrådet L a r s s o n (M): I Stockholm kommer man fram med ett ärende som innebär att man räknar på 2012 års taxeringsvärden. Med den uträkningen i ryggen säger man att vissa områden kommer att få sänkningar. Det verkar som om det nästan inte är någon som kommer att få en höjning, men samtidigt är det fråga om väldigt mycket pengar.

Faktum är alltså att man räknar på 2012 års nivå. Det fanns uträknat i remissunderlaget från Villaägarna från 2015 års nivå, och det visade sig då att det var betydligt fler hushåll som drabbades av det förslag som då förelåg. Vidare är det lätt att följa SCB:s statistik och räkna ut vad man kan räkna på för taxeringsvärden för 2018, och då blir plötsligt kartan annorlunda. Då blir det plötsligt inte en massa områden där det blir billigare.

Nej – det skulle verkligen behövas ett omtag! Det skulle behövas ett nytt system, vilket vi har propagerat för här. Men framför allt behöver processerna i den här staden verkligen bli bättre. Därmed yrkar jag återigen bifall till vår reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 159

J a n V a l e s k o g (S): Återigen: Ni vill behålla dagens nivå, 5 procent ligger det på, 4 procent har vi sänkt när det gäller nyproduktionen, och sedan är det klart att det självklart påverkar framtida taxeringsvärden. Hela systemet bygger ju på det.

Ni har hamnat i formalia, så jag menar att det är en märklig resa hur ni har agerat under hela den här processen, måste jag säga.

Normalt måste jag säga, och det har jag sagt förut också, tycker jag att man ska vara överens över blockgränserna i sådana här frågor och inte ha den där populistiska

ingången som ni har haft när det gäller hela resan. Jag tycker att det är ganska ynkligt.

Anförande nr 160

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag vet inte hur populistiskt det är att begära återremiss första gången det här prövas. Jag tycker inte att det är populistiskt med återremisser. Vi ville gärna att man skulle utreda konsekvenserna för hushållen av det föreliggande förslaget. När detta sedermera gjordes av kommunstyrelsen konstaterade vi att konsekvenserna är ännu värre än vi föreställde oss. Man har nu gjort en del förändringar, och vi ser att det inte är hanterat på rätt sätt.

Formalia, säger Jan Valeskog, men med all respekt: Det är kommunallagen vi har att hantera här i salen, och jag tycker att det minsta vi kan begära är att vi reder ut om vi följer kommunallagen eller ej. Den är ganska viktig i sammanhanget.

Jag tycker att det är tråkigt att man inte vill följa det beredningsregelverk som finns här i staden, men det är upp till majoriteten, och nu kommer det att prövas.

§ 28 Stockholm Vatten och Avfall AB:s utveckling av Högdalens sorteringsanläggning (Utl. 2016:210)

Anförande nr 161

Borgarrådet L u h r (MP): Ordförande! I dag fattar vi beslut om en ny anläggning för optisk avfallssortering, vilket kanske inte låter så hett, men det är ett jättespännande ärende. Anläggningen byggs som en del i vårt mål för att öka matavfallsinsamling och biogasproduktion, men den förbereds också för att även tidningar, kartong, metall och plast automatiskt ska kunna sorteras ut i framtiden.

I ett grönt Stockholm behöver vi en modern avfallshantering för att sluta kretsloppen. Vi vill att det ska vara lätt att leva mer hållbart, och därför vill vi öka återanvändning och återvinning av prylar och material.

I Stockholm behöver vi en mängd olika avfallslösningar. I fredags invigde jag exempelvis den nya automatiska miljöstationen för farligt avfall i Kista. Det är en helt ny uppfinning av Stockholm Vatten och är bara ett exempel på den nya teknik som vi nu använder för att modernisera avfallshanteringen i Stockholm – för vi behöver verkligen nya och moderna lösningar!

Den nya anläggningen i Högdalen som vi beslutar om i dag kommer att på optisk väg sortera ut matavfall från resterande avfall och direkt kunna skicka ut det till biogasproduktion. Matavfallet i staden är en värdefull resurs som ska användas i produktion av biogas. När vi i dag tar detta beslut innebär det att vi kraftigt kan öka mängden matavfall som samlas in. För att nå målet om 70 procent insamlat matavfall till 2020 behöver vi den här anläggningen för mottagning, optisk sortering och omlastning av matavfall. När den är färdigställd 2019 kommer den att vara Sveriges största sorteringsanläggning för matrester.

Insamlingen av matavfall är en viktig del i att göra Stockholm fossilbränslefritt till 2040. Genom att göra vårt matavfall till biogas beräknas vi minska våra utsläpp av växthusgaser med upp till 24 000–30 000 ton växthusgaser per år. Nu kommer det antligen att bli lättare för stockholmarna att göra miljösmarta val, och jag ser fram emot att inviga den här anläggningen 2019. Jag hoppas också att detta kommer att vara en viktig pusselbit i mitt tidigare löfte att kraftigt förbättra sopsorteringen i Stockholms stad för stockholmare.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 162

J o n a s N a d d e b o (C): Äntligen, får man säga, har den rödgrönrosa majoriteten arbetat fram detta beslut. Det har tagit lång tid. Jag har tidigare varit kritisk här i talarstolen till att majoriteten har strukit 2018-målet med 50 procents insamling. Men med den takt som man har haft i det här ärendet finns det risk för att vi inte heller når 2020-målet om 70 procents insamling.

Vi som stad har legat, och ligger fortfarande, väldigt långt efter när det gäller utsortering av matavfall. Men, om jag ska slå an en annan och mer positiv ton i det här ärendet, så är det mycket positivt att man redan från början bygger en anläggning som klarar fler fraktioner än det var tänkt från början. Hela sex olika fraktioner

kommer anläggningen att klara, vilket innebär att anläggningen inte bara kommer att greja matavfallet utan att det också finns möjlighet att sortera förpackningar.

Centerpartiet anser, som många, att det ska vara lätt att göra rätt. Ställer man sig på medborgarnas och konsumenternas sida inser man att dagens förpackningsåtervinningssystem inte stämmer in på den devisen – lätt att göra rätt. Därför vill vi se att förpackningsåtervinningen ska skötas kommunalt i samförstånd med producenterna. Det viktigaste för stockholmarna är inte vem som står för kostnaden, utan det viktigaste är att det sköts effektivare än i dag. I dag är var tredje soppåse full med förpackningar. Med ett utökat optiskt system skulle mer av förpackningarna kunna sorteras direkt i anslutning till fastigheten, vilket verkligen skulle göra de enklare för stockholmarna.

Det är inte bara de rödgrönrosa i det här huset som har tagit tid på sig. Även regeringen är saktfärdig. Det ligger en färdig utredning om producentansvaret i någon byrålåda på Regeringskansliet, men det händer väldigt lite. Producentansvaret är i grunden bra men fungerar väldigt dåligt i verkligheten. Det är väldigt trist att regeringen inte är beredd att konstruktivt lösa denna fråga.

Med detta grus i maskineriet vill jag ändå yrka bifall till att genomföra denna sorteringsanläggning.

Anförande nr 163

M a r i a A n t o n s s o n (MP): Tack, Jonas Naddebo! Jag håller med: Visst är det så att kommunen borde ha ansvaret för alla förpackningar som FTI har i dagsläget. Därför tycker jag att det är väldigt bekymmersamt att just ditt parti tillsammans med Moderaterna och Liberalerna faktiskt gjorde ett tillkännagivande i riksdagen med innebörden att man inte tänkte rösta för ett förslag som pekade i den riktningen som Avfallsutredningen, som ni initierade, pekar på liksom den utredning som Mia Torpe har lett. På kommunal nivå vill alla det, oavsett partifärg, men inte i riksdagen och det är där skon klämmer. Därför skickar jag med till Jonas Naddebo att driva på så att vi kan få en majoritet för detta i riksdagen.

Anförande nr 164

J o n a s N a d d e b o (C): Givetvis ska Centerpartiet driva på sina nationella politiker i den frågan, men vi kan ändå inte bortse från att regeringen inte har gjort någonting. Man kan liksom inte skylla på någon annan i riksdagen som tycker en viss sak när regeringen inte går fram med förslaget. Jag tycker ändå att ansvaret främst ligger på Miljöpartiet att driva på den regering man sitter i att lägga fram ett sådant här förslag.

Sedan tycker jag att vi såklart gemensamt ska gå fram och påverka regeringen att verkligen se till att få till det här så att vi får ett kommunalt ansvar och kan få bukt med det här någon gång. Jag tycker att det måste vara lätt att göra rätt!

Anförande nr 165

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag håller såklart med. Det här är ett jättevälkommet beslut, och det är kul att vi tar det nu. Stockholm har varit dåliga länge på det här med matavfallsinsamling.

Därför måste jag ändå kommentera när Jonas Naddebo säger att det har tagit tid för de rödgröna att fatta dessa beslut. Vi tillträdde 2014. Vi antog målet om 70 procents matavfallsinsamling till 2020. I augusti 2015 fattade styrelsen beslut om att bygga den här anläggningen i Högdalen. Nu 2016 fattar vi ett genomförandebeslut.

Ni styrde den här staden i åtta år dessförinnan, och jag undrar hur det gick för er när det gäller att ta fram en sopsorteringsanläggning.

Anförande nr 166

J o n a s N a d d e b o (C): Eftersom Rikard Warlenius tar replik på mig får jag tala om att vi har varit med och styrt de fyra senaste åren innan 2014, så han kan inte slänga alla år på mig. Innan dess satt vi i opposition. Men det är klart att vi är väldigt stolta över att ha tagit fram de här planerna och satt igång arbetet och också satte de ambitiösa mål som ni nu inte riktigt håller. Ni har strukit 2018-målet om 50 procents insamling som vi står kvar vid att vi borde ha fortsatt jobba mot. Vi måste få ordning på de här frågorna i den här staden, så jag har inte så dåligt samvete för det arbete som vi satte igång under de senaste fyra åren innan maktskiftet.

Anförande nr 167

E l l i n o r R i n d e v a l l (S): Världen står inför klimatförändringar, och stockholmarna bryr sig om det. Men hur ska man som enskild kunna påverka en värld i förändring? Det är en jättekomplicerad och svår fråga.

Jag tycker dock att dagens beslut är ett väldigt bra exempel på hur vi människor faktiskt kan samverka på olika platser i samhället för att nå mål. Det är väldigt tydligt att vi behöver hjälpas åt för att uppfylla visionen om att samla in 70 procent av matavfallet till 2020.

Politiken har en uppgift – att leda och peka ut en riktning men också självklart att skapa förutsättningar, och det är precis det som det här projektet handlar om. Jag vet att stockholmarna bryr sig om sin stad. Jag vet att de är engagerade i miljön. Men det är inte där skon klämmer. Hindret hittills har varit att det är alldeles för svårt. Jag tror att vi är ganska många som kan relatera till omvägar i morgonstressen, överfulla påsar som ska sorteras och då går det inte att sortera matavfallet i det.

Vardagspusslet är alltså en central uppgift för politiken när vi jobbar med avfallsfrågor, och ledordet för arbetet med den optiska sorteringsanläggningen är det som redan har nämnts flera gånger här i dag – att det ska vara lätt att göra rätt.

Genom att skapa möjligheter för enklare sortering i färgade påsar i det egna hemmet och därefter optisk sortering på en anläggning med flera olika fraktioner sänker vi ribban rejält för den enskilde att faktiskt kunna göra rätt, och det är en stor vinst på flera plan.

Om vi lyckas underlätta den vardagliga uppgift som avfallshantering innebär tar vi också rejäla kliv närmare målet om ett fossilfritt Stockholm till 2040. En insamling på 70 procent innebär en minskning av utsläppen av växthusgaser på 24 000–30 000 ton per år. Det är inte hela lösningen, men det är viktig pusselbit för att förbättra vår miljö och hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader. Bifall kommunstyrelsen!

§ 29 Detaljplan för Timotejen 19 och 28 m.fl. i stadsdelen Västberga, Dp 2013-08755-54 (Utl. 2016:191)

Anförande nr 168

Borgarrådet M o g e r t (S): Ordförande, fullmäktige! Jag vill säga någonting eftersom det här är en väldigt spännande detaljplan som inte bara medger ett väldigt stort antal nya lägenheter, nästan 1 000 stycken, utan som också innebär en ändrad användning av Ericssons gamla kontorsbyggnad. Det är inte bara en varsam omvandling av vad som faktiskt är en blåklassad arbetsplatsmiljö till bostäder, utan det innebär också att arbetsplatsområdet kompletteras och i stället blir tät stad.

Det blir en tät stad med höga urbana värden, och jag tycker att det är någonting väldigt vackert att denna storskaliga kontors- och laboratoriemiljö, denna storskaliga anläggning, blir en tät och myllrande stadsmiljö. Med detta vill jag yrka bifall till denna detaljplan.

Anförande nr 169

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det hade varit ännu vackrare och ännu mer storslaget om ni hade löst en annan fråga av stor vikt i den här detaljplanen och i kommande detaljplan som vi snart ska debattera och besluta om. Det är ett stort och allvarligt misstag ni gör när ni nu fattar beslut om ett antal bostäder i dessa två detaljplaner. Det kommer att hamna runt 1 500 bostäder i det här området utan att ni har löst skolfrågan.

Då säger någon att vi ska ju prata om brandstationen strax, alldeles intill. Den ska ju bli skola. Men den är knökfull redan. Vi fick ingen skola i Lövholmen vid Trekanten, eftersom myndigheterna sade nej till byggnation på grund av strandskydd.

Det här är ett stort bekymmer. Ni sitter på planeringsinstrumentet och måste se till att det tas fram skolor och idrottsplatser i samband med att vi fattar beslut om detaljplaner här i fullmäktige.

Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vi kan inte endast bygga bostäder! Vi är här för att planera och bygga stad. Bygga stad innebär att vi gör plats för kommunal service och annan samhällsservice, skolor och idrottsytor. Det handlar inte bara om bostäder. I budgetdebatten sade Sebastian Wiklund så här till mig: Vi behöver ju inga skolor om det inte är någon som bor där.

I detta fall är det 1 500 lägenheter, och eftersom det är många smålägenheter nöjer jag mig med att säga att det kanske behövs runt 400–500 skolplatser. Men 400–500 skolplatser är ganska mycket, för att inte säga väldigt mycket. Och i detta område är skolorna inte tomma. Det finns tomma skolor längre ut åt sydväst. Det kanske är skolborgarrådet som ska svara på frågan huruvida man vill att skolbarn som flyttar in i detta område ska åka buss och tunnelbana när de börjar i skolan.

Detta duger inte! Därför yrkar jag bifall till Liberalernas förslag i kommunstyrelsen, vilket också är ett förslag om återremiss.

Anförande nr 170

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag blir lite förundrad när Björn Ljung säger att vi inte har någon plan som inkluderar skolor och förskolor när vi planerar. Det är klart att vi har det. I det givna exemplet har man exempelvis provat skola i de här lokalerna, där utbildningsförvaltningen valde att säga nej med hänsyn till den långsiktiga planeringen och behovet som man räknar med av tillbyggnad fram till 2040.

Man ser behovet av tre nya skolor. Den ena är Brandstegen. Den andra är Trekanten, vilket vi fortfarande tror är det bästa läget. Det upphävdes för att de tyckte att vi skulle pröva fler lägen, men vi tror fortfarande, efter att ha provat andra lägen, att detta är det bästa läget. Den tredje är Sjöviksskolan.

Det finns alltså en planering där man räknar med de här lägenheterna. Även om det i väldigt hög grad är små lägenheter, som Björn Ljung vet, så finns det en planering för hela Telefonplanområdet, hela Hägersten-Liljeholmen. Självklart är det så.

Anförande nr 171

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Nu säger borgarrådet Mogert allmänt att det är klart att det alltid finns en planering för skolor när vi planerar utbyggnad av bostäder. Men vi vet att det inte är så. Detta är ett exempel på det. Man kan ju inte hoppas på att skolan i Lövholmen eller vid sjön Trekanten så småningom ändå ska komma till stånd, eftersom ett antal olika lägen har prövats och att prövande myndigheter om det läge som befanns bäst har sagt att det är helt oacceptabelt.

(Borgarrådet M o g e r t (S): Det var inte det de sade.)

Dessutom är det så att vi har fler lägen som vi ska ta upp senare – Mariehäll och Annedal – där det är 4 000 bostäder men inga skolor planerade.

Det här duger inte! Vi ska bygga stad, inte bara bostäder, borgarrådet!

Anförande nr 172

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Vi ska bygga stad, och det är ingen lätt situation när det gäller skolfrågan. Men det är i alla fall så att man klarar det här, och när vi säger att vi också ska bygga Brandstegen och har andra skolor på gång, även om vi behöver arbeta mer med den ena, så har vi ändå läget under kontroll.

Jag kan bli lite konfundersam: Ni hade ju skolroteln den förra mandatperioden. Är det så att Liberalerna nu går i opposition mot Folkpartiet som hade skolroteln förra året och nu inte tar någon del av ansvaret för situationen som råder nu?

Anförande nr 173

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Svaret på den sista frågan är ganska enkelt: Vi tog ansvar för skolplaneringen.

Detta är ju ett start-PM och planer som har kommit efter det att ni har tagit över ansvaret, Sebastian Wiklund. Det är inte riktigt bra att stå och skylla på andra på det här viset. Jag trodde att du var en ansvarsfull ledamot av fullmäktige, och det håller jag dig fortfarande för. Det som är bekymret med dina uttalanden är att du ganska lättvindigt säger att ni kommer att lösa problemen.

Det vi liberaler säger, och yrkar på återremiss, är att ni inte har lyckats med er uppgift. Ni kan inte hoppas på att skolan nere i Lövholmen så småningom kommer att godkännas av myndigheterna. Det kan vi ju inte vara säkra på. Det går år efter år. Vi kommer att ha en situation både här och i Mariehäll/Annedal där det är en akut skolbrist, och det är ert ansvar, Sebastian Wiklund – inte mitt.

*§ 30 Detaljplan för Timotejen 17 i stadsdelen Västberga,
Dp 2013-12715-54 (Utl. 2016:192)*

Anförande nr 174

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Vi kan bespara oss samma debatt i repris. Jag nöjer mig därför med att yrka bifall till vårt förslag, som innebär återremiss.

§ 31 Detaljplan för Brandstegen 1 m.m. i stadsdelen Midsommarkransen, Dp 2014-006515-54 (Utl. 2016:193)

Anförande nr 175

Erik Slottnér (KD): Ordförande! Man kan undra vad majoriteten i stadsbyggnadsnämnden har emot balkonger. Inte alltid, men det är en väldigt njugg inställning, tycker jag faktiskt. Det är flera förslag till detaljplaner som inte innehåller balkonger och framför allt inte innehåller balkonger mot gata.

Så också det här förslaget – tyvärr, tycker en samlad allians. Vi kristdemokrater vill att balkong mot gata ska vara standard i alla nyproduktion. Ska man frångå denna standard ska man ha särskilda skäl, men standard ska alltså vara att man tillåter balkonger mot gata. Det ska också vara lätt att få bygglov i befintliga hus just när det gäller balkonger mot gata. Av någon anledning vill inte majoriteten detta, och jag förstår inte riktigt varför.

Varför vill vi då att balkong mot gata ska vara standard? Dels kan det vara fantastiskt vackert med balkonger mot gata. För oss som gillar att vistas i Sydeuropa emellanåt kan man gå runt i fantastiskt mysiga städer där balkongerna verkligen skapar en identitet åt huset. Det tycker jag att det skulle kunna göra också i nyproducerade lägenheter, även om inte balkongerna alltid ser likadana ut då som de gör nu.

Det viktigaste argumentet är kanske ändå att det skapar ett mer levande stadsrum med en ökad trygghet i gaturummet. Fler ögon ser vad som händer på gatan. Om det händer någonting, om man utsatts för någonting är det tryggare om det är öppen balkongdörr så att någon kanske hör ett skrik eller vad det nu kan vara, om det olyckliga skulle inträffa.

Det finns alltså både en estetisk aspekt och en trygghetsaspekt i det offentliga rummet. Naturligtvis är det också väldigt många boende som vill ha en balkong – det är väldigt eftertraktat.

I det ärende vi nu diskuterar i Midsommarkransen har jag också varit i kontakt med den aktuella byggherren och sagt att vi kommer att lägga en reservation med anledning av att projektet inte innehåller några balkonger mot gatan. Vad bra, vi vill ju ha balkonger mot gatan i det här ärendet, sade de.

Vi går alltså inte emot någon byggherre i det här fallet, utan aktuell byggherre vill bygga balkonger mot gata. De boende vill förmodligen ha det. Jag skulle tro att det gynnar stadsdelen. Alliansen vill ha det. Det är bara den rödgröna majoriteten som inte vill ha balkonger.

Jag yrkar bifall till Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 176

Martin Hansson (MP): Vi hade kunnat få balkonger på detta bostadshus, Erik Slottnér, men det blir jättekonstigt här: Först går Björn Ljung upp och beklagar sig över att vi inte kommer framåt med skolbyggnaderna. Så har vi det här detaljpläneärendet där det ska komma till 900 skolplatser, och då reserverar ni er i kommunstyrelsen och vill skicka tillbaka ärendet till stadsbyggnadsnämnden och alltså

försena det med kanske ett halvår för att ni vill ha balkonger på det intilliggande bostadshuset. Är det rimligt i sammanhanget?

Anförande nr 177

E r i k S l o t t n e r (KD): Det där kan man alltid diskutera. Hade vi styrt hade vi haft balkonger i ett tidigare skede, och då hade det inte behövt försenats. Men vi måste ju på något sätt göra en politisk markering av att vi tycker att det här är fel och att förslaget har brister.

Jag vill göra en politisk markering när det gäller balkonger, för jag tycker att ni har en alldeles för restriktiv inställning till sådana, vilket jag tycker drabbar staden på olika sätt, dels eftersom balkonger efterfrågas, dels eftersom jag tror att det är en viktig trygghetsfaktor i många stadsdelar att kunna ha balkonger mot gata.

Därför är det här en politisk markering: Vi vill se fler balkonger mot gata. I det här fallet skulle det absolut vara lämpligt, och då gör vi den markeringen i kommunstyrelsen liksom i stadsbyggnadsnämnden. Det hade ju varit bättre om ni hade lyssnat på den kritiken redan i stadsbyggnadsnämnden. Nu gjorde ni tyvärr inte det, och därför tvingas vi göra det här i kommunstyrelsen.

Anförande nr 178

M a r t i n H a n s s o n (MP): Det här planärendet har ju pågått ett tag, så det är väldigt välkommet att de här 900 skolplatserna äntligen kan bli av. Det är också bra att veta att det sedan samrådet har blivit en hel del positiva förändringar. Bland annat har man bearbetat fasaden på huvudbyggnaden en hel del. Den har blivit mer variationsrik och anpassats på ett sätt så att skolbyggnaden inte ska upplevas som lika dominant i området som innan.

Man har också sett över hur parkdelen och skoldelen kommer att samverka med varandra så att det uppfattas som en bättre helhet och att det inte blir så att allmänheten efter skoltid upplever att de inte kan vistas där. Nu är det mer upplagt så att det ska kunna vara någonting som alla kan ta del av.

Det är även så att ytterligare två av brandstationens gamla byggnader kommer att kunna bevaras. Sammantaget kommer tre av byggnaderna att kunna bevaras, och där kan det kanske bli skolmatsal, idrottshall eller sådana saker.

Till detta har staden också nu ett generellt arbete med att se över skollokalerna bättre så att de ska komma allmänheten till del även efter skoltid. Det här är ingenting som regleras i planen, men det skulle mycket väl kunna vara så i det här ärendet att föreningslivet, kulturen eller idrotten skulle kunna utnyttja lokalerna senare, så det hoppas vi mycket på.

I och med planen genomförs också vissa gatuombyggnader. Det kommer att bli bättre trafiksäkerhet och minskade hastigheter utanför. Vi kommer även att möjliggöra för att få till en återvinningscentral, vilket vi kanske har varit lite dåliga på i planarbetena innan. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 179

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! En del av det Martin Hansson sade är även jag väldigt tacksam för. Jag tycker däremot att det här ärendet paradoxalt nog har tagit alldeles för lång tid.

Skälet till att det har tagit lång tid är för att vi för hela detta område under den förra mandatperioden prövade en helt ny process, ett helt nytt arbetssätt, som egentligen inte är nytt men i alla fall nytt så till vida att vi i Stockholm jobbade med att först höra vad invånarna tyckte i ganska omfattande fokusgrupper, workshops och så, och så småningom tog fram planerna för området som vi då kallade för Aspkransen, alltså Aspudden och Midsommarkransen.

I det fanns ett behov av ytterligare skolor, och då såg vi liberaler direkt att det vore häftigt om vi kunde göra skola av brandstationen, om man kunde behålla den i så stor utsträckning som möjligt och, precis som Martin Hansson sade, utnyttja de lokaler som finns i brandstationen för skolans ändamål, till exempel idrottshall och eventuellt också bygga vidare på köksdelen för skolmåltider och annat.

Det här är egentligen ett väldigt väl förberett ärende där vi, i förhållande till de områden vi talar om nu, får både skolplatser och bostäder, dessutom i en process som gör att invånarna i området är mycket nöjda med hur vi har hanterat det.

Av det skälet skulle jag vilja säga att vi i Alliansen arbetade på det sätt man ska göra när vi utvecklar Stockholm, nämligen att vi byggde *stad* och inte bara bostäder. Vi byggde stad så till vida att här finns nu det som en stad verkligen behöver, alltså skolor och annan service i området.

Det som Erik Slottnér säger är mycket intressant och viktigt, nämligen att också i ett sådant läge är det en väldigt stor fördel om man har en stor aktivitet på gatorna, med folkliv på balkonger och så vidare vare sig det är i form av julbelysning på balkongräckena eller planteringar av olika slag. Det är väldigt trevligt om det också syns mot gatan.

Vi skiljer oss i ärendet på det sättet att balkonger mot gata är viktigt i de delar där vi producerar nytt. Där planerar man in det från början, och då passar det också väl. Av det skälet är det här ärendet bra, men med lite anmärkning.

Anförande nr 180

J o h a n F ä l l d i n (C): Ordförande, fullmäktige, åhörare! För Centerpartiet är det viktigt att vi bygger en attraktiv stad, en stad med folkliv och levande fasader där människor kan trivas och känna trygghet. Vi vill bygga ett grönare, skönare Stockholm. Det kan ta sig olika uttryck. I detta ärende instämmer vi i de synpunkter som framförts av Alliansen om att detaljplanen bör kompletteras så att den medger balkonger mot gatan i flerbostadshuset.

Jag ska inte dra ut på tiden mycket mer än så, utan med de orden yrkar jag bifall till reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 181

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Tiden tillåter att vi här i fullmäktige kan grotta ned oss lite i den här detaljen om vad det är som gör att socialdemokrater verkar tycka att balkonger är småborgerligt. Man ska minsann inte ha balkonger i tid och otid. Vad beror det på? Jag har funderat på det. Jag minns en debatt en gång med Teres Lindberg, socialdemokratiskt borgarråd en gång i tiden. Teres, som alla känner som en mycket timid och debattglad stämningshöjare här i salen, uttalade sig i en intervju om balkonger som var aktuella på Varvsgatan. Då sade hon: De borgerliga ser balkonger som en mänsklig rättighet. De värnar inte de skönhetsvärden som finns.

De här aktuella balkongerna på Varvsgatan skulle minsann kunna synas på ett flygfoto. Det var Varvsgatan det. Jag har en känsla av att det finns en viss tveksamhet till balkonger generellt.

Nu var det faktiskt inte det jag egentligen tänkte ta upp här i talarstolen. Vi har ju så gott om tid nu, och maten kallnar inte heller. Det finns ett särskilt uttalande som majoriteten har lagt fram i det här ärendet. Då måste jag fråga Roger Mogert en sak. Det står så här: Bebyggelsen bör hålla en gestaltningsmässigt hög nivå så att den tillkommande skolans volym gestaltas på ett sådant sätt att dess volym framstår som mindre.

Nu måste jag faktiskt fråga vad som menas med att skolans volym gestaltas på ett sådant sätt att volymen framstår som mindre. Det skulle jag vilja veta. Varför ska skolan vara mindre än vad den är?

Det står också någonting om att platsmaterial ska undvikas på skolgården. Jag har gått med barnen och tittat lite på skolgårdar. Jag har sett basketkorgar. De är av plast. De kanske ska vara i trä. Vad menar ni? Varför tar ni upp detta i ett särskilt uttalande? Jo, därför att ni vet att ingen kommer att bry sig om det.

Anförande nr 182

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag kan inte svara för Socialdemokraterna. Det får Roger göra sedan. Mikael Söderlund sade i ett uttalande för ett visst antal år sedan att balkonger är en mänsklig rättighet. Det är väl därifrån Teres uttalande kommer.

Det är såklart jättetrevligt med balkonger mot gatan, men jag vänder mig lite emot det här att det skulle vara så fantastiskt bra för stadslivet. Balkongerna utnyttjas inte speciellt stor del av tiden. Då måste man göra en avvägning när det gäller hur fasaderna och fasadlivet kommer att uppfattas i förhållande till det. Tänk på vinterhalvåret! Vi behöver inte nödvändigtvis tänka på en våreftermiddag en söndag. Oftast är det stendött. Det finns inte en människa där. Även om man tittar på balkongernas så kallade primetime brukar det vara rätt dött. Om man har 20 balkonger kanske det sitter en person där. Vi ska inte dra det här för långt. Men däremot ska vi jättegärna ha balkonger mot innergårdar. Det är alldeles utmärkt.

Anförande nr 183

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tycker att det var ett gott försök att reda ut den frågan om småborgerligheten, Martin. Det är egentligen helt fel årstid att diskutera det här, men låt oss tänka oss en skön sommarkväll när det inte har regnat på länge.

Balkonger i sig skapar också trygghet i stadsrummet, precis som portar som vänder sig ut mot gatan och butiker i gatunivån gör. Allt det som skapar möjlighet för människor att se vad som händer skapar också trygghet. Jag inbillar mig faktiskt att det till och med kan vara så att i en del områden där man har vänt sig från trafikseparerade diken och där det inte finns några balkonger eller portar och knappt fönster skapas det otrygghet per automatik. Jag tycker att vi ska slå vakt om balkongerna även i detta ärende, fru ordförande.

Anförande nr 184

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Låt mig börja med att säga att jag tycker att det bra om man debatterar med dem som är salen. Det förvånar mig lite att presidiet, som var så väldigt snabbt på att tillrättavisa Jan Valeskog när han försökte debattera med någon som var här, inte påpekade det för borgarrådet Larsson. Mig veterligen sitter inte Teres Lindberg i fullmäktige längre. Men det går säkert att hitta en date för er två.

Du frågar hur man jobbar med en volym för att den ska upplevas som mindre. Varför skriver man en sådan text? Det gäller ett antagande av detaljplan, och i viss mening har du naturligtvis rätt i att det är ett antagande. Men för oss handlade det om att det är en ganska stor volym som tillskapas. Det är klart att man kan arbeta med färg, form, indragna våningsplan och på andra sätt och få volymen att upplevas som mindre. Sedan ger planen en byggrätt. Så är det naturligtvis.

Anförande nr 185

Borgarrådet L a r s s o n (M): Tack, fru ordförande, för att du inte tillrättavisdade mig! Du tyckte väl precis som jag, fru ordförande, att ett citat från ett tidigare borgarråd också hör hemma i talarstolen emellanåt. Jag har svagt minne av att även borgarrådet Mogert brukar citera kanske inte Churchill men andra personer som inte ens har varit i salen. Jag fortsätter att citera Teres, för det är roligt.

Något som jag absolut tycker är intressant är att ni fortsätter att använda särskilda uttalanden för att poängtera hur ett ärende ska gå framåt, och det är inte att rekommendera. Särskilda uttalanden innebär inte tydliga ställningstaganden i stadsbyggnadsnämnden och inte heller i fullmäktige. Det är bäst om vi åker ut och tittar om det finns några plastleksaker framöver, för det är risk för det.

Anförande nr 186

Borgarrådet M o g e r t (S): Ordförande, fullmäktige! Det blir kanske en lite lustig debatt, men man får ändå säga så här: Nej, det finns inte ett balkongförbud i Stockholm. Man får väl börja med att slå fast det. Det finns inte heller ett beslut av majoriteten att vi inte ska ha balkonger, utan det handlar om stadsbyggnadskontorets analys ihop man fastighetsägaren. Det är det som leder fram till planförslaget.

Man ska också påpeka att efter samrådet tyckte inte ni heller att det behövdes balkonger, utan det kom ni på i antagandeskedet. Det är också lite märkligt. När det kom tillbaka från samrådet var ni också, jag vet inte, socialistiska motståndare till privatlivets helgd på balkonger eller vad det nu var. Det var först i antagandeskedet som ni blev tvungna att markera mot det här. Jag tycker att det är synd. Det ni gör här i fullmäktige är inte, som någon sade, en markering. En markering hade ni gjort

med ett SU som sagt: Vi tycker att det här är bra, men det är synd att det inte blir balkonger.

Ni yrkar ju på en återremiss. Man måste ju ändå lägga fram förslag som skulle kunna vinna. Jag förstår att det inte finns i er begreppsvärld, men det skulle ju kunna hända. Då skulle den här planen för en ganska viktig skola försenas med minst ett halvår för att man skulle omarbета en plan för att tillåta balkonger. Det är vad ert förslag till beslut innebär. Det är inte en markering. Det är en ren dumhet i detta läge.

Det här är en bra plan. Det är en viktig plan för skolförsörjningen, och det är en plan som gör ett smakfullt tillägg i en kulturhistoriskt värdefull miljö. På det hela taget är det en välarbetad och skickligt framförd plan från stadsbyggnadskontoret. Jag yrkar med glädje bifall till den.

Anförande nr 187

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det har faktiskt kommit en del ärenden där man skrivit in ett förbud mot balkonger mot gatan. Det tycker jag är obegripligt. Visst är det så att kontoret kommer fram med förslag, men sedan ska vi i nämnden lägga ett politiskt raster över det. När jag hör Martin Hansson börjar jag nästan förstå Miljöpartiets motstånd mot balkonger mot gatan, för det skulle kanske bullra för mycket i lägenheten om man öppnar balkongdörren. Det kanske är därför man är emot egentligen. Vad vet jag?

Jag minns inte om gestaltningen var så pass detaljerad i samrådet att vi redan då visste att det inte skulle bli balkonger. Jag brukar nämligen reagera när jag ser att det inte finns balkonger. Det här är ett otroligt vackert hus som nu föreslås. Jag är väldigt glad för den gestaltningen och att man inte föreslår något annat. Det är ett stadsmässigt hus med mycket fin gestaltning. Då brukar jag reagera om det inte finns balkonger mot gatan. Jag undrar om man kunde se det redan i samrådet.

Anförande nr 188

Borgarrådet M o g e r t (S): Det är bra att vi är överens om att det blir ett vackert hus. Det gläder mig. Jag utgår ifrån att vi också är överens om att det i grunden är en mycket bra plan och att ni faktiskt inte vill fördröja den egentligen. Sedan har du naturligtvis rätt i att vi ska lägga ett politiskt raster på ärendet. Men det blir någonting annat när man gör det i antagandefasen och i fullmäktige. Så brukar vi de facto inte göra i den här salen, utan då brukar vi nöja oss just med en markering och lägga fram ett särskilt uttalande. Jag tycker tyvärr att det är lite uppseendeväckande att ni inte gör det.

§ 32 Detaljplan för del av fastigheterna Akalla 4:1 och Akalla 4:3, begravningsplats i Järva friområde i stadsdelen Akalla, Dp 2006-16107- 54 (Utl. 2016:194)

Anförande nr 189

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Fru ordförande! Även om jag inte är föredragande borgarråd för det här ärendet tänker jag ändå säga några ord i min roll som ansvarig för kyrkogårdsfrågor i kommunen. Jag är glad att det här ärendet är framme nu. Vi har länge haft ett stort behov av ytterligare en begravningsplats. Med det här förslaget tillkommer det 20 000 nya gravar varav 9 000 kistgravar, och det är där vi har en av de akilleshälar som finns när det gäller begravningsverksamheten i Stockholms stad. Vi har brist på sådana, och det här kommer att lösa en stor del av det problemet. Vi har elva begravningsplatser i staden i dag, och en utgör i princip 10 procent av Solna kommuns bebyggda yta. Vi bör ta vårt ansvar för oss själva när vi dör.

Därför yrkar jag bifall till detta och tycker att det är ett bra förslag.

Anförande nr 190

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Beslutsärendet gäller en begravningsplats ute på Järvafältet. I dag finns det en frisbeegolfbana på det här området. Det är en väldigt fin frisbeegolfbana. Jag har själv varit där. Jag vet att det är en bana som håller en så hög nivå att man kan spela VM där. Det vore ett jättebra sätt att sätta Järva på kartan. Nu vill man riva golfbanan och att anlägga den här begravningsplatsen i stället.

Vi behöver mark för att bygga bostäder, och då kan man fråga sig vad man ska prioritera, 9 000 kistgravar eller bostäder, i bostadsbristens Stockholm. Vi sverigedemokrater prioriterar bostäder.

Vi har en brist på begravningsplatser i stadsmiljö. Det är en av anledningarna till att vi också kremerar här i Stockholm. Den här platsbristen är alltså en anledning till detta. Sedan kan man fråga sig vad anledningen är till att vi nu ska anlägga de här kistgravarna. Är det för att vi vill bejaka olika religiösa grupper? Eller bör vi i stället hålla fast vid en hållbar politik? Vi anser att det här är en särlösning och att det helt enkelt är fel. Vi tycker att det är bättre att man i stället får anpassa sig till hur det ser ut i Stockholm, vilket innebär att vi har brist på begravningsplatser. Och vill man ha en kistbegravning i dag finns det begravningsplatser för detta. Det finns möjligheter att få en kistbegravning i dag.

Låt mig gå in lite kort på miljön. Det är ett stort problem att likvattnet rinner ned i Igelbäcken, det rinner ned i våtmarkerna och så småningom hamnar det med största sannolikhet i grundvattnet också. Det här är alltså ett förslag som slår väldigt hårt mot miljön och även i slutändan mot stockholmarnas välbefinnande.

Därför yrkar Sverigedemokraterna avslag på denna beslutspunkt.

Anförande nr 191

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Ordförande, fullmäktige, åhörare och Martin Westmont! Det här är ett kulturresevat. Det ligger inom gränserna för kulturresevatet, och begravningsplatsen som sådan passar in i syftet för kulturresevatet. Men

bostadsbebyggelse skulle definitivt inte passa in i kulturresevatet. Det finns ett jättestort behov av en ny begravningsplats för kistgravar i Stockholm. Planeringar och utredningar har pågått väldigt länge, och nu har vi landat på den här ytan. Det är en plats som har förutsättningar att bli en värdig och vacker begravningsplats. Vi har ett gestaltungsprogram som gör att det kommer att bli ett högklassigt utförande av detta.

Den restaurerade våtmarken kommer att ta hand om dagvatten från kistbegravningsplatsen. Man kommer inte att släppa ut farliga ämnen till Igelbäcken. Det är mycket noggrant utrett. Jag har läst en hel del av de markutredningar som har gjorts. Man tar hand om detta på ett mycket bra sätt. Det kommer att bli rent vatten till Igelbäcken.

Anförande nr 192

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Om vi diskuterar Igelbäcken till att börja med vill jag säga att jag inte delar din åsikt. Jag vet att det finns många experter som inte gör det heller. I Igelbäcken finns till exempel en tidigare rödlistad fisk, grönlungen, som med största sannolikhet kommer att bli utrotad om det här förslaget blir verklighet. Det är problematiskt.

Det är inte vår tanke att vi ska bygga bostäder i resevatet som du nämner, utan vi vill bygga på andra delar av Järvafältet. Nu talar vi om att värna ett rekreationsområde och inte minst den här frisbeegolfbanan som håller en mycket hög nivå. Som jag nämnde kan man spela VM här. Det skulle kunna ge jättebra feedback till Järvaområdet, men nu väljer man att prioritera annorlunda. Jag tycker att det är djupt beklagligt.

Anförande nr 193

M i r j a R ä i h ä (S): Ordförande, fullmäktige och Martin! Jag tror att det bara är du som prioriterar annorlunda än detta fullmäktige. En begravningsplats på Järva har diskuterats sedan mitten av 90-talet. I de samtal vi har haft med medborgarna har vi landat på den här platsen eftersom den är bäst lämpad för en begravningsplats.

Om vi ska börja titta på miljön är det nog snarare risk för att grönlungen dör ut på grund av att kolonisterna övergödslar på sina kolonilotter än på grund av den här begravningsplatsen.

Anförande nr 194

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Det stämmer att man har diskuterat den här begravningsplatsen under väldigt lång tid. Det är beklagligt att man har kommit till slutsatsen att bygga den här begravningsplatsen. Det finns väldigt många, inte minst de som arbetar med miljöfrågor, som har varit emot den här utvecklingen eftersom det skulle slå väldigt hårt mot miljön. Jag nämnde att likvattnet kommer att rinna ned i Igelbäcken. Det kommer också att rinna ned i grundvattnet. Det måste ju alla se som ett problem, men det blundar man tyvärr för nu för att bejaka religiösa särlösningar. Det är djupt beklagligt.

Anförande nr 195

M a l i n E r i c s o n (FI): Jag vet inte riktigt vad jag ska säga, men det är inte bara av religiösa skäl som man kan vilja välja kistbegravning. Nu har vi alltså ett stort behov av begravningsplatser i Stockholm, och det saknas särskilt platser för

kistbegravningar. Därför är det mycket bra att vi till slut beslutar om den här begravningsplatsen.

När vi nu tar en bit av Järvafältet för att anlägga begravningsplatsen är det särskilt viktigt att det blir en tillgänglig och inbjudande plats dit Järvas invånare fortfarande har tillträde. Jag hoppas och tror att den öppna utformningen gör begravningsplatsen lika välkomnande som Skogskyrkogården är.

Jag växte upp alldeles i närheten av Skogskyrkogården. Det var inte sällan som jag tog vägen igenom för att komma till kompisarna på andra sidan. På kvällen gällde det bara att hålla koll så att grindarna inte skulle hinna stängas innan man kom fram, för då fick man klättra, vilket man inte får. Det är väl preskriberat nu hoppas jag. Vi som bodde längs kyrkogårdskanterna kände oss hemma där, och det är fortfarande en av mina absoluta favoritplatser i hela världen.

I förhoppning om att begravningsplatsen på Järvafältet kommer att fylla samma funktion som andningshål och favoritplats för Järvaborna som Skogskyrkogården gjorde för mig yrkar jag bifall till kommunstyrelsen förslag till beslut.

Anförande nr 196

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Nu undrar ni kanske varför skolborgarrådet går upp i en fråga som gäller begravningsplatser, men för en gångs skull lät jag mig provoceras av ledamoten Westmont. Jag brukar försöka gå in lite i mig själv och överleva de debatter som på något sätt tillförs hans argument, men jag kunde faktiskt inte låta bli att trycka på knappen och begära ordet. Det gjorde jag inte därför att jag tycker att det behöver framhållas av ytterligare personer vilket fantastiskt arkitektoniskt grepp det här är och att det är viktigt. Det förstår vem som helst som tittar på de här handlingarna och som är där ute och föreställer sig hur den här miljön ska bli. Den kommer att bli jättefin. Den kommer att bli precis lika värdefull och uppskattad som Skogskyrkogården och Norra begravningsplatsen. Man kan åka runt i hela Sverige och ta del av väldigt njutbara miljöer på kyrkogårdar. Det finns många städer där den absolut finaste parken och den mest njutbara miljön är just kyrkogården, och det alldeles oavsett om det är urngravar eller kistgravar.

Det är uppenbarligen så att det behövs fler kistgravar. Det jag vill säga här är mer en sakupplysning. Man behöver inte ha några religiösa egenheter för att vilja ha en kistgrav. Vi som har vår förankring på landet eller är lite gammaldags i största allmänhet och kanske borde ha levt på något annat andra århundrade, som jag, kanske vill ha en kistbegravning. Jag undrar rätt och slätt om Martin Westmont vill förneka mig rätten att blir begravd i kista när jag dör i morgon eller om några år.

Anförande nr 197

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Nej, Olle Burell, visst ska du få gravsättas i en kista om det är din största önskan. Precis som jag nämnde i mitt anförande finns det möjligheter att kistbegravas i dag. Det finns begravningsplatser som erbjuder den möjligheten. Argumentet att den möjligheten inte finns håller inte.

Det handlar ändå om vad man prioriterar. Nu går man så långt att man bortser från de konsekvenser som det här förslaget får för miljön. Man bortser från att man tar andra anläggningar och rekreationsområden i anspråk. Det måste väl ändå ses som

problematiskt. Vad är det som driver? Jag landar nästan i att det är någon typ av populism som ni bedriver där ute på Järvafältet.

Anförande nr 198

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Man kan fråga sig om Martin Westmont har utrymme att prata om populism. Vi hör alla de undertoner som Martin Westmonts inlägg har och som man försöker bortse från i vanliga fall.

Jag har ritat en del begravningsplatser när jag var arkitekt, och då får man verkligen möjlighet att reflektera över hur viktigt det är för många att kunna gå till en grav. Det finns olika behov och viljor kring detta med minneslund, personlig grav och så vidare. Här är det många som bor i närheten som vill kunna gå till sina anhörigas gravar, och de anhöriga har velat bli kistbegravda. Det är väl en fantastisk samhälls-service. Det Martin Westmont prioriterar är fula gräsfält som jag aldrig skulle få för mig att besöka. Nu kan jag tänka mig att åka ut dit och titta på en jättevacker begravningsplats i stället. Det är min prioritering.

Anförande nr 199

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag håller med Olle Burell i varje stavelse. Olle och jag har något gemensamt, och det är vi utövar en kristen tro. Vi brukar gå i kyrkan, och Olle spelar också väldigt bra. Jag tror att du är kantor eller organist. Nej, men du fuskar. Gör man det möter man många människor som kanske uttrycker andra behov än vad rationella, instrumentellt resonerande människor i vår vanliga närhet gör. Min svärmor var en sådan. Hade hon bott i Stockholm hade det blivit lite knepigt. Hon var från ett ställe som hette Ingermanland. Det ligger utanför S:t Petersburg, och där talade man finska. Hon flydde hit till Sverige. Hon var djupt troende och ville ha en kistbegravning, och det lyckades på Skogskyrkogården i Gävle.

Sanningen är ju den att Martin Westmont och hans partikamrater vill jaga dem som uttrycker behov av andra yttringar än han själv. Han vill jaga dem ända in i graven. Jag tycker att det är så skamligt att man, när vi talar om någonting som ska vara så värdigt som en kistbegravningsplats, till och med kan stå här i talarstolen och komma dragandes med argumentet att detta sker för att tillfredsställa vissa religiösa åskådningar och annat. Det är skamligt.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 200

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Först vill jag säga att jag tycker att det är synd med Alliansens passivitet i den här frågan, Björn Ljung. Den här platsen som är vald är ändå problematisk. Vi säger inte att vi är helt emot kistgravar. Nu diskuterar vi ju platsen. Vi kan visa att det slår väldigt hårt mot miljön. Man kommer troligtvis att utrota en fiskart. Det här rinner ned i grundvattnet, och det kan få förödande konsekvenser. Dessutom tar man ett rekreativområde, i det här fallet en frisbeegolfbana som håller en sådan nivå att man kan spela världsmästerskap i frisbeegolf där. Det är någonting som skulle kunna vara jättebra för Stockholm och inte minst för Järvafältet. Håller du inte med mig om att det kan vara en idé att titta på andra platser att placera den här begravningsplatsen?

Anförande nr 201

Björn Ljung (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag noterar att Westmont inte ens vågar ta upp den diskussion som egentligen är grunden till att det här, nämligen att förmena Olle Burell, min svärmor och många andra att få en kistbegravning, vilket är deras sista önskan. Det är så utomordentligt lågt, Martin Westmont, så det går knappt att uttrycka så här före jul. Ni borde skämmas!

Skrubba var en alternativ plats för 20–25 år sedan. Den räcker inte längre. Vi måste ha mer plats. Detta är en utmärkt plats.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 202

Cecilia Obermüller (MP): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Den här planen för en ny begravningsplats är välkommen, men visst innebär det både för- och nackdelar. Det måste man våga adressera. Men det finns ett jättestort behov av en ny begravningsplats för kistgravar i Stockholm. Det är viktigt att hålla i den ambitiösa utformningen av den här begravningsplatsen. Då kan den kanske bli ett nytt världsarv en dag.

Vi är medvetna om att det finns en uppskattad frisbeegolfbana på platsen i dag, men det förs en diskussion med Järva Discgolfpark. Vi är helt eniga med allianspartierna om att det är viktigt att finna en för båda parter godtagbar lösning när det gäller discgolven. Det är inte så att vi har glömt bort den.

Den här platsen har möjlighet att bli någonting helt fantastiskt framgent. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 203

Borgarrådet Larsson (M): Fru ordförande! Med risk för att fullmäktige kan få för sig att jag har någonting emot Vänsterpartiet skulle jag vilja erinra om att det enda parti som inte har varit uppe här i talarstolen är just Vänsterpartiet, och jag tänker locka upp dem. Jag tycker att de här kommit väldigt lindrigt undan när Sebastian sitter här och tittar i handlingarna och tänker på julmaten.

Vänsterpartiet har ju argumenterat starkt mot den här begravningsplatsen. Man har också hävdat att discgolven måste värnas. Det förvånar mig att man inte skriver så mycket om det i själva ärendet, men vi har påtalat från dag ett att det är viktigt att man finner en lösning för den verksamheten. Infasningen av den här begravningsplatsen, som är nog så viktig att genomföra, kommer att ske under väldigt många år, så man har tid på sig att lösa detta. Det ska naturligtvis ingen glömma.

Det är lite roligt att läsa vänsterpartisternas uttalanden i olika sammanhang. Ni minns kanske Stockholmsporten, det här bostadsområdet som presenterades i närheten. Där skriver Vänsterpartiet så här: För att sälja in Stockholmsporten till kunderna berättar man om närheten till grönområdet som med Alliansens goda minne samtidigt håller på att uttraderas. Granne med den tilltänkta stadsdelen finns i dag det populära Järva Discgolfpark som Alliansen vill ersätta med en stor begravningsplats. Jag tror knappast att närheten till den blir ett stort säljargument. Alldeles för få vet vad som

är på väg att ske innan det för sent. Det är vad Moderaterna kallar dialog. När ska Järvaborna få sina önskningar uppfyllda?

Det lät nästan som en annan person i salen lät alldeles nyss. Faktum är att det är väldigt roligt att se att Vänsterpartiet har ändrat uppfattning. Det skulle vara lite roligt att höra hur man ser på det faktum att det nu kommer att anläggas en begravningsplats där. Det här är viktigt inte bara för kistbegravningarna utan för hela områdets utveckling. Det här kommer att kunna bli en fantastiskt vacker park till nytta för många.

Jag minns också när Vänsterpartiet stod i den här salen och föreslog att man i stället för att lägga den här begravningsplatsen på Järva skulle lägga den på Bromma flygfält. Då undrade jag om det var gate 2 eller 3 det var fråga om. Det får vi väl höra i dag.

Anförande nr 204

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Vi kan tänka oss lägga den var som helst på Bromma flygfält. Det här är en fråga som egentligen har drivits inom mitt parti sedan lång tid tillbaka. Det är en akut situation när det gäller begravningsplatserna. Vi behöver dem verkligen. Jag ser såklart fina kvaliteter i det förslag som läggs fram. Det stämmer att vi från början ville att det skulle utredas för att man skulle se om man kunde lägga den i Hägerstalund som ligger en liten bit därifrån. Nu är det långt gånget, och vi vill inte riva upp en sådan här sak efter så lång tid när vi är hyfsat ensamma emot det här förslaget. Så ligger det till.

Anförande nr 205

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det var enastående vackert talat. Jag kan bara hålla med om att det här är ett bra förslag. Jag tror att det här kommer att bli väldigt bra, Sebastian. Du kan vara trygg med att genomförandet av den här begravningsplatsen kommer att betyda enormt mycket för området. Jag är glad att ni tar fram det här ärendet och att ni har vikit er i den här frågan. Det här är ett av de viktigaste besluten för området. Om Sverigedemokraterna tror att det här kommer att sätta Järva på kartan och att ni har något intresse av det försäkrar jag att det kommer att göra det. Blir det bara hälften så bra som Skogskyrkogården har blivit kommer det att betyda enormt mycket för Stockholm och för det här området.

Anförande nr 206

O l e - J ö r g e n P e r s s o n (M): Fru ordförande! Även jag lät mig provoceras av Martin Westmont från Sverigedemokraterna, som ändå får sägas vara en framträdande företrädare för sitt parti. Ni är ju inte så många här, men du är en av dem. Jag förutsätter att du talar för hela partiet.

Jag tycker att det är ett skamligt beteende att ta med sig de unkna hållningar ni har gällande det mångkulturella Sverige ända in i döden. Det var faktiskt det du argumenterade för. Det tycker jag är skamligt.

Jag är oerhört stolt över att vi, oavsett vilken majoritet som har skrivit fram ärendet, har kommit till ett avslut och kan bygga en begravningsplats på Järva som representerar och tar till vara det som Stockholm har blivit, nämligen ett mångkulturellt samhälle. Det är oerhört viktigt för de människor som bor på och

omkring Järva att kunna ta med sig sina religiösa värden även när en medmänniska dör. Vi vet alla att Spånga kyrkogård inte har plats för så många fler. Det finns ett stort behov av kistgravar, inte minst bland den muslimska befolkningen som är en stor andel av dem som bor på Järva. Jag kan inte se någon i ögonen och förneka dem deras rätt att begravas utifrån deras religiösa tro.

Kom inte här och ta upp argument om Igelbäcken eller discgolfen, för det är inte det ni är upptagna av! Ni är upptagna av att framhålla er argumentation som går ut på att ni inte vill ha det samhälle som Stockholm har blivit. Du var inne på det själv. Ni vill inte ha några religiösa särlösningar sade du. Nej, det kanske ni inte vill ha.

Vi vill ha en begravningsplats som tar hand om alla de människor som finns på och omkring Järvafältet. Jag är oerhört stolt över att det här ärendet nu tar fram det. Jag tycker att ni borde skämmas.

Anförande nr 207

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Man kommer i utkanten av ämnet som är detaljplanen för den här begravningsplatsen, men jag måste ändå replikera på den smutskastning som förekommer från många håll. Det är inte så att vi sverigedemokrater tar avstånd från kistbegravningar, och allra minst gör jag det. Det har talats om Martin Westmont och hans kollegor. Min familj är katoliker. Jag har många gånger varit på katolska kyrkogården nära Karolinska sjukhuset och varit med om kistbegravningar. Vi har inget emot kistbegravningar i och för sig. Den anklagelsen vill jag tillbakavisa.

Anförande nr 208

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Jag trodde i min naivitet att det här skulle bli en ganska kort debatt eftersom de flesta av oss var överens om att det här är ett bra förslag. Det är ett förslag som har en oerhört lång historia. Det är inte så att vi bara har släppt ned en begravningsplats, utan vi har prövat olika platser i den här staden i tioalet år därför att behovet är så stort. Vi har prövat olika platser i Järvaområdet och i andra delar av staden. Det är alltid svårt att hitta platser och utrymmen för den här typen av samhällsservice.

När vi gick fram med ärendet fick jag en fråga av en något luttrad DN-journalist som undrade om vi skulle klara av att fatta beslut den här gången. Och det gör vi. Jag är glad över att vi gör det. Jag tycker att det är ett bra beslut. Det är ett viktigt beslut, och det blir en vacker begravningsplats.

Eftersom det har gjorts en del yviga påståenden om miljökonsekvenserna skulle jag i stället för en juldikt vilja läsa högt ur miljökonsekvensbeskrivningen i ärendet. Där står att läsa följande: Minskad infiltration och utbyte av förorenade massor bör kunna ge en liten minskning av tillförsel av förorening och näringsämnen via grundvattnet. Kringdränering, stora infiltrationsytor och renande våtmarker ger även minskad tillförsel av föroreningar och obetydlig tillförsel av näringsämnen via dagvatten. Vad gäller vattenföringen finns möjlighet till något ökad tillrinning under torrperioder tack vare en liten utökning av tillrinningsområdet och våtmarkens flödesutjämnande effekt. Av de kända arter, varav grönlingen är en, som omfattas av artskyddsförordningen, bedöms inga påverkas på sådant sätt att dess population hotas.

God jul!

Anförande nr 209

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Som du nämner står de här orden i utlåtandet, Roger Mogert. Jag kan hitta ett tiotal personer som arbetar med de här frågorna som kan säga något helt annat om vad som kommer att ske med miljön om det här blir verklighet.

Jag har en annan fråga till dig. Det här kommer att bli väldigt dyrt. Det talas om jättehöga kostnader. Hur ställer ni er till det? Är det att höja skatterna som gäller? Borde ni inte ta ett större ansvar för stockholmarnas pengar?

Anförande nr 210

Borgarrådet M o g e r t (S): Det vore naturligtvis jättebra ekonomiskt om folk kunde sluta dö. Det skulle lösa många problem. Skämt åsido. Det blir så tydligt vad du håller på med. Först börjar du med att säga att det handlar om kistgravar och någon slags populism. När du sedan får höra att det inte bara är muslimer som vill ha kistgravar rör du dig bort från det och pratar om att det kommer att läcka ut gifter och att fisken kommer att dö. När jag sedan läser högt ur miljökonsekvensbeskrivningen ändrar du dig och säger att det är dåligt för ekonomin med begravningsplatser.

Det blir ganska tydligt, det blir ganska avslöjande och det blir ganska tragiskt att lyssna på.

§ 33 Internationell strategi för Stockholms stad (Utl. 2016:181)

Anförande nr 211

Borgarrådet **W a n n g å r d** (S): Ordförande, fullmäktige! Stadens internationella arbete har tagit än mer kraft och energi och ger en mycket positiv utdelning. Vi arbetar alla hårt för att sätta Stockholm på kartan och få fler företagsetableringar och fler direktfligheter. Vi kämpar också hela tiden i den internationella konkurrensen för att visa att Stockholm är en fantastisk plats där många vill vara.

Jag vill naturligtvis passa på att rikta ett varmt tack till den internationella avdelning som vi har. De bedömer nu alla dessa otaliga inbjudningar som kommer och som gör att vi skulle kunna representera staden ännu mer.

Vi har ett mycket aktivt engagemang i C40 där 83 stora städer deltar för att säkra klimatarbetet, och miljöborgarrådet Luhr representerade förtjänstfullt staden i Mexiko nyligen. Vi arbetar med OECD:s arbete om hur vi bygger jämlika städer. När jag är ute och pratar om det här i London, New York och Paris är det ett enormt sug att få höra vi gör i Stockholm. Man vill gärna använda våra erfarenheter för att själva bygga än mer jämlika städer.

Städerna i världen får en alltmer betydande roll. Där måste vi i Stockholm hela tiden kunna ligga i framkant och visa upp våra positiva exempel och också lära av andra städer som gör fantastiska jobb med miljöarbetet och målet om jämlika städer.

Jag tycker att det är hög tid att fatta beslut om en ny internationell strategi för Stockholm där vi tydligt fastställer att vi ska fortsätta vårt fantastiska arbete. Men vi ska också ha en mycket tydligt inriktning som visar vad det här ska ge. Man kan inte delta i alla dessa otaliga konferenser och evenemang, utan det ska vara en tydlig profilering. Det ska vara nödvändigt för den omvärldsbevakning som vi så väl behöver upprätthålla. Det handlar om samverkan och samarbete med andra för att lära oss. Det handlar också om påverkan. Hur kan vi påverka världen? Hur kan vi påverka så att allt fler städer tar klivet att jobba för mer jämlika städer och för våra gemensamma klimatmål?

Jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut om en ny internationell strategi i Stockholm.

Anförande nr 212

Borgarrådet **K ö n i g J e r l m y r** (M): Fru ordförande! Storstädernas betydelse för den internationella ekonomin blir allt starkare. Snart spås också städer vara mer betydelsefulla än nationalstater i sig. Då är också Stockholms internationella arbete jätteviktigt. Det är viktigt att vi har en strategi att arbeta med som är tydlig och långsiktig och som bygger på att vi ska inta nya växande marknader, att vi ska stärka vår internationella handel och öka det internationella samarbetet.

Stockholm är verkligen navet för svensk export och för globala affärer. Drygt 40 procent av de största globala exportföretagen finns här. Utan Stockholm som motor hade kanske inte Sverige lyckats så bra. Numera kan vi ju ändå anses vara ett av världens mest välmående länder. Därför är vi moderater särskilt angelägna om att företagarperspektivet tas på allvar, att man väger in att Stockholms företagsklimat

har sjunkit när det handlar om politiska attityder och att vi ser att huvudkontor lämnar Stockholm. Det är viktigt att vi fortsätter att vara en huvudkontorsekonomi och att vi attraherar och har ett bra klimat både för svenska företag och för internationella företag.

Vi har också tappat på PWC:s lista över konkurrenskraftiga städer när det gäller attraktivitet och tillväxtpotential. Ibland handlar det om att andra städer är bättre än vi och driver på. Det handlar inte så mycket om vad vi har gjort själva. Men internationell tillgänglighet brukar nämnas i sammanhanget, och här är det viktigt att Stockholm hela tiden driver på för att få än fler direktlinjer till Stockholm. Vi hade gärna sett att företagarperspektivet hade varit tydligare i denna strategi. Vi i Stockholm måste alltid vara en förebild och kunna attrahera företagsetableringar, investeringar och besökare. I vår reservation för vi också ett resonemang om att valfriheten behöver stärkas när vi talar om framtiden i den här strategin.

Med detta sagt står vi bakom strategin, men vi reserverar oss för att vi vill se hur man jobbar just med företagsklimatet och valfrihet på ett tydligare sätt. Jag yrkar bifall till den alliansgemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 213

J o n a s N a d d e b o (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tänker citera en sång. Det är dock ingen julsång, men jag gör det ändå.

Stockholm, Stockholm stad i världen
Stockholm, Stockholm världens stad

Givetvis ska Stockholm vara en stad i världen. I ett globalt perspektiv är vi en liten stad, men i vissa hänseenden är vi en storstad. Ser vi till startup-scenen, innovativa företag och internationella huvudkontor är vi en huvudstad att räkna med. Självfallet behöver vi en internationell strategi. Strategin är välkommen, men bra kan ju bli bättre. Tyvärr är det lite symtomatiskt att strategin inte till fullo bejakar företagens perspektiv i tillräckligt stor grad. Stockholms positiva utveckling är inte en naturlag, utan den beror på vilken politik som bedrivs i staden. Vi har haft många bataljer här i fullmäktige om företagsklimatet i staden och Vänsterpartiets näringslivsfientlighet.

Men jag behöver väl inte reta upp hela majoriteten i detta ärende, utan jag nöjer mig med att yrka bifall till Centerpartiets och Alliansens reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 214

O f e l i a N a m a z o v a (KD): Fru ordförande! Det känns som om jag kommer att upprepa det som resten av Alliansen har sagt. Jag vill inleda med att välkomna den internationella strategin. I strategin står det: Stockholm är en stad vänd mot världen. Jag kan inte annat än hålla med om det. Stockholm ska vara konkurrenskraftig i relation till omvärlden och en välkomnande stad för nyetableringar i form av både företag och människor. Men för att företag ska vilja och kunna etablera sig här måste Stockholm ha ett företagsklimat värt namnet. Företagen måste kunna ges goda förutsättningar att etablera sig och växa. Det handlar bland annat om goda attityder till företagande och en fungerande arbetsmarknad. För att på riktigt kunna lyckas med ambitionerna i den internationella strategin måste företagsperspektivet bli mycket tydligare.

Jag yrkar därför också bifall till Alliansens gemensamma reservation.

Anförande nr 215

Borgarrådet E d h o l m (L): Fru ordförande! Jag tillhör också dem som tycker att det är bra att staden har tagit fram den här strategin. Det är inget fel på det som står i den, utan det är snarare så att det som inte står i den utgör ett problem. Det är en ganska introvert strategi som utgår från staden enbart som en kommunal organisation. Väldigt lite rör de perspektiv som handlar om staden som helhet med sina företag, sina huvudkontor och sin öppenhet gentemot omvärlden. Jag tillhör inte dem som tror att stadens attraktivitet ligger i hur många mottagningar vi har eller hur många inbjudningar vi får som kommun, utan stadens attraktivitet ligger ju i att många företag vill komma hit och etablera sig och att många människor vill flytta till vår stad. Jag anser att det här perspektivet lyser med sin frånvaro.

Tittar man också på vart det här förslaget om internationell strategi har remitterats kan man se att det enbart har remitterats till vår egen organisation. Man har inte ens brytt sig om att fråga Stockholms Handelskammare vad de tycker om den internationella strategin. Det är som om det saknas ett viktigt spår i den, och det handlar just om företagsamheten och vikten av att vi fortsätter att attrahera internationella företag till vår stad även framgent.

Därmed vill också jag yrka bifall till alliansgemensamma reservationen.

Anförande nr 216

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Ska Stockholm överleva som Sveriges tillväxtmotor är det enormt viktigt att man har ett bra fokus på företagsklimatet och att man verkar för att locka hit spetskompetens. Det är inte minst viktigt för att skapa fler arbetstillfällen här i Stockholms stad. Vi tycker också att man kan efterfråga ett lite större fokus just på Stockholms och Sveriges innovationskraft i den här strategin. Vi hoppas att man kan komplettera med lite fler sådana riktlinjer.

Sverigedemokraterna yrkar bifall till Moderaternas och Liberalernas reservation.

§ 34 Stockholms stads EU-policy (Utl. 2016:182)

Anförande nr 217

Borgarrådet K ö n i g J e r l m y r (M): Fru ordförande! Stockholms stads arbete och inställning till det europeiska samarbetet bör ju vara positivt. Det är någonting som vi tycker bör förstärkas i det här förslaget som majoriteten presenterar i dag. Det är viktigt att det präglas av närhetsprincipen. Det är också viktigt att ta fasta på den inre marknaden och den fria rörligheten inom unionen och att dessa upprätthålls och utvecklas så att den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen har möjlighet att växa inte bara i Sverige utan i hela Europa.

För att Stockholm ska ha de bästa förutsättningarna för det anser vi att hittills gällande grundprinciper ska stå fast i stadens EU-policy. Det handlar om tre grundläggande principer. Till att börja med ska rätt beslut fattas på rätt politisk nivå. Den andra principen handlar om valfrihet, kostnadseffektivitet och miljö. Fokus måste ligga på den inre marknaden, och Stockholm ska säkerställa att inga stöd hotar att snedvrیدا konkurrensen. Slutligen ska EU:s politik vara välavvägd och välunderbyggd. Den bör grunda sig på konsekvensbeskrivningar, bedömningar och samråd där EU endast ska lagstifta där det är absolut nödvändigt.

Med detta sagt yrkar jag bifall till den alliansgemensamma reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 218

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag håller med om det Anna König Jerlmyr sade i sitt inlägg om innehållet i EU-policyn. Europeiska unionen känns kanske viktigare än någonsin. Jag tror att det är viktigt att visa att det finns någonsin i världen där länder kan samarbeta med varandra i fred för att uppnå en bättre framtid för medborgarna och där de egna nationella intressena ibland ställs åt sidan för att uppnå dessa större eller högre värden. Det är viktigt att vi i Stockholm också är aktiva i EU-samarbetet och visar framfötterna där. Jag tycker att EU är mycket viktigt, och i framtiden kommer vi också att kunna se vad EU har betytt för Europa och vår omvärld.

Den EU-policy vi nu har är från 2013. Den är ganska ny. Vi ser inget behov av att redan efter tre år revidera policyn. Av majoritetens fyra partier som nu styr i Stockholm är faktiskt tre åtminstone i grunden motståndare till EU-samarbetet. Som EU-vän blir man lite oroad och undrar varför man väljer att gå in och revidera EU-policyn. Vi har gärna kvar den EU-policy som vi har haft sedan 2013. Vi tycker att den duger. Vi tycker att den är bra.

Jag yrkar därför bifall till Alliansens reservation.

Anförande nr 219

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Det är viktigt att staden framhåller att Stockholm ska verka för ett EU som är socialt, ekologiskt, ekonomiskt och demokratiskt hållbart. M, L och C vill avslå den reviderade policyn till förmån för den gamla. De menar att EU:s fokus bör ligga på fullbordandet av den inre marknaden. Samtidigt hör vi ofta allianspartierna prata om vikten av att hjälpa på plats, speciellt i frågan om utsatta EU-medborgare. Vi vet att fattigdom, diskriminering och

antiziganism är utbrett runt om i Europa. Vart fjärde barn i EU lever under EU:s fattigdomsgräns, och romska barn är kraftigt överrepresenterade. Trots detta skriver M, L och C ingenting om mänskliga rättigheter i sitt förslag till EU-policy.

När vi ser ett EU där fascistiska partier tar plats i allt fler parlament, där jämställdheten mellan kvinnor och män fortfarande lyser med sin frånvaro och där hbtq-personers och andra minoriteters rättigheter systematiskt kränks måste vi tydligt ta ställning. Därför är det så viktigt att Stockholms stad driver en linje där EU bör främja jämställdhet och de mänskliga rättigheterna för att motverka alla former av diskriminering.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 220

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är lite som det jag sade i det tidigare ärendet, att väldigt mycket har hänt när det gäller stadens internationella engagemang. Vi har verkligen steppat upp engagemanget i många olika forum. Det handlar bland annat om Eurocities där vi i november blev valda till vice ordförande med flest antal röster. Det är jättekul. Grattis Stockholm! Det kommer i förlängningen att innebära att vi kommer att träda in som ordförande för Eurocities i slutet på 2018. Det är ett oerhört bra ställe att ha kontakt med andra borgmästarkollegor och föra diskussioner städer emellan. Vi har Stockholmsregionens Europakontor tillsammans med landstinget och KSL där vi driver processer på plats i Bryssel och påverkar, vilket gynnar hela Stockholmsregionen.

Det är helt unikt att jag som borgmästare går in i en high-level panel direkt under EU-kommissionärerna om miljö- och klimatfrågor där det tidigare över huvud taget inte har varit någon representation från borgmästare. Vi ska vara oerhört stolta över Stockholms stora och viktiga internationella engagemang. Därför måste policyn ändras.

En annan fråga som vi diskuterar borgmästarkollegor emellan i Eurocities är EMA:s lokalisering. European Medicines Agency måste nu flytta från London med anledning av brexit. Var blir nästa lokalisering? Vi har nu ett positivt besked från Sveriges regering i ryggen om en lokalisering i Uppsala-Stockholmsregionen. Nu handlar det om att diskutera länder och städer emellan. Det är klart att det kommer att vara konkurrens, men vi måste försöka samarbeta så att konkurrensen blir så liten som möjligt.

Det här arbetet gör att vi hela tiden kan driva våra processer framåt och att vi hela tiden kan vara oerhört stolta över stadens engagemang i EU-frågor. Mycket har hänt. Policyn måstet uppdateras. Vi är riktigt bra på de här frågorna.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 221

J o h a n F ä l l d i n (C): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Sveriges EU-medlemskap ger oss inflytande över frågor som rör hela Europa och till och med mer än så, till exempel miljö, klimat, handel och rörlighet. Samtidigt påverkar en stor del av de beslut som fattas på EU-nivå kommuner och regioner genom lagar och regler i

människors vardag. Därför är det viktigt att Stockholms stad engagerar sig i EU-frågor, och det är viktigt att vi har en EU-policy som tydligt lägger grunden för stadens syn på EU-samarbetet.

Centerpartiet står bakom Sveriges EU-medlemskap. Vi menar att det har varit positivt för Sverige, för svensk ekonomi, för arbetsmarknaden och för stabiliteten i Europa. Vi anser därför att staden bör ha en positiv grundsyn på EU-samarbetet. I likhet med vad mina borgerliga allianskollegor har sagt hade vi gärna sett att man tydligare hade byggt vidare på den policy som antogs 2013.

Därmed vill jag yrka bifall till reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 222

Borgarrådet E d h o l m (L): Fru ordförande! Få länder och städer i världen är mer beroende av EU-samarbetet än vad Sverige och Stockholm är. Vi är ett av världens mest exportberoende länder, och Stockholm är en stad som har en hög andel internationella företag och dit människor väljer att flytta i en omfattning som slår ut de flesta städer och regioner i Europa. Det här är ett viktigt skäl till att staden har en EU-policy. Den påverkar oss som bor i Stockholms stad, och väldigt många av de beslut som fattas inom Europeiska unionen påverkar oss som stockholmare och som svenskar.

Men det som lyser med sin frånvaro, precis som i föregående ärende, är just företagarperspektivet. Om vi tittar på remitteringslistan kan vi se att även här har man inte brytt sig om att fråga någon annan organisation utanför Stockholm. Remitteringen har enbart gått till organisationer inom Stockholms stad. Jag tycker att det är ett problem. På det sättet får vi inte reda på vilka krav som till exempel företagen och även organisationer ställer på det arbete som Stockholms stad bedriver.

Därmed vill också jag yrka bifall till alliansreservationen.